

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΒ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

1 - 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1993

ΑΡΙΘ. 6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Ἡ χαρὰ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Τριωδίου. — Ἐπισκ. Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἡ Μαγεία. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἀρχιμ. Γεωργίου Στέφα, Μὲ ἀφορμὴ τὴν Σταυροπροσκύνηση. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζόπουλου, Οἱ κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας. — Μητρ. Πατρῶν Νικοδήμου, Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Χρυσοστόμου, Μητροπολίτου Σμύρνης. — Ἀλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Τὰ ἐκπληκτὰ μάτια. — Ἰω. Περράκη - Ἐλένης Κωνσταντέλου, Ἡ θρησκευτικότητα τοῦ ἐφήβου (ἐρευνα). — Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Ἡ Γ' Κατήχησις πρὸς Φωτισμένους. — Δημ. Φερούση, Ἐκκλησία καὶ Ραδιόφωνο. — Φς, Τὸ βιβλίο. — Κων. Μ. Κονταξόπουλου, Ἡ ὑπερεκατονταμελὴς χορεία τῶν Ἀγίων ποὺ φέρουν τὸ ὄνομα Ἰωάννης. — Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

115 21 Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλέφωνο 72.10.734 • Προϊστάμενος
Τυπογραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνατος, Ἡπείρου 132 —
Πέραμα.

Ἡ χαρὰ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων

Κατὰ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων δὲν φέρομε μόνον στὴ μνήμη μας τὸ σχετικὸ ἱστορικὸ γεγονός, ἀλλὰ καί, κρατώντας τὰ εὐλογηθέντα βαΐα ὡς σύμβολα τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν θείων ἔργων, προπαρασκευαζόμεθα πρὸς ὑποδοχὴν τῆς Μ. Ἑβδομάδος. Ὁ ἑορτασμός αὐτὸς εἶναι σύντημις καὶ ἀπλούστευσις τοῦ ἑορτασμοῦ, ποὺ γινόταν στὰ Ἱεροσόλυμα τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες. Τότε, ὡς μαρτυρεῖ τὸ Ὀδοιπορικὸν τῆς Αἰθερίας (τέλος δ' αἰῶνος), οἱ Χριστιανοὶ κατὰ τὴν ἑβδόμη ὥρα (1 μ.μ.) συγκεντρώνονταν στὸ ὄρος τῶν ἑλαιῶν, ὅπου ἀντηχοῦσαν ὕμνοι, ἀντίφωνα, ἀναγνώσματα καὶ εὐχές. Κατὰ τὴν ἑνδεκάτη ὥρα (5 μ.μ.) ἀναγινωσκόταν ἡ σχετικὴ περικοπὴ τοῦ Εὐαγγελίου. Στὴ συνέχεια ὅλοι πορεύονταν στὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους τῶν ἑλαιῶν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ σὲ λιτανεΐα κατέβαιναν στὴν πόλι, κάνοντας ἀναπαράστασι τῆς θριαμβευτικῆς, ἀλλὰ καὶ τελευταίας εἰσόδου τοῦ Κυρίου στὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ ἐπίσκοπος προπεμπόταν σὲ συνοδεία μὲ ὕμνους καὶ ἀντίφωνα κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ὅπως εἶχε προπεμφθῇ καὶ ὁ Κύριος, ἐνῶ τὰ παιδιὰ καὶ τὰ μεταφερόμενα ἀπὸ τοὺς γονεῖς νῆπια κρατοῦσαν κλάδους φοινίκων ἢ ἑλαιῶν. Βραδύάζοντας ἔφθαναν στὸν ναὸ τῆς Ἀναστάσεως καὶ στὸν βράχο τοῦ Γολγοθᾶ γιὰ τὸ Λυχνικὸ καὶ τὴν Ἀπόλυσι.

Στὴν ὅλη λιτανεΐα, πρὸς τὴν ἀναμονὴν τοῦ σταυρωσίου Πάσχα, κυριαρχοῦσε ἡ χαρὰ γιὰ τὴν Ἀνάστασι καὶ γιὰ τὸ ὅλο ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ στὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας ἀκούμε τὴν προτροπὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ χαίρετε» (Φιλίπ. δ', 4).

Σ' αὐτὴν τὴν χαρὰ καλοῦσαν τὰ κηρύγματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτή. Ἐστω ὡς παράδειγμα ἡ ἱγ' ὁμιλία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἡ ὁποία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τονίζει: «Σήμερα ἂς ἀναπέμψωμε ὕμνους καὶ ἂς ἑορτάσωμε, ὅχι ὅπως γίνεται στὰ κοσμικὰ πανηγύρια, ἀλλὰ ὅπως ταιριάζει στὸν Θεό, κρατώντας κλαδιὰ φοινίκος ὅχι μόνον μὲ τὸ χέρι, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ψυχὴ· καὶ ἀφοῦ τὴν κάμωμε λευκὴ περισσότερον ἀπὸ τὸ χιόνι, ἂς ἀπομακρύνωμε ἀπὸ αὐτὴν ὅλη τὴ νέκρωσι τοῦ παλαιοῦ καὶ δερματίνου χιτῶνος, μὲ τὸ νὰ ἀπορρίψωμε κάθε ἀλαζονεία καὶ ἑπαισι...

» Ἀς ὑμνήσωμε τὸν Χριστὸ μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους, ἂς τὸν δοξολογήσωμε μὲ τὰ παιδιὰ. Ἀς αἰσθανθοῦμε μαζὶ μὲ τὴ Βηθανία χαρόμοσνον σκίτημα, ἂς ἀναστηθοῦμε μαζὶ μὲ τὸν Λάζαρο ἀπὸ τὰ νεκρὰ ἔργα· μαζὶ μὲ τοὺς κατοίκους τῆς Σιών ἂς ἀναπληρώσωμε ἀπὸ εὐφροσύνη. Μαζὶ μὲ τοὺς τυφλοὺς, ποὺ ἀπέκτησαν τὸ φῶς, ἂς φωνάξωμε ἀπὸ χαρὰν... Ἀς στρώσωμε καλὰ κάτω στὸν δρόμο τῆς ζωῆς κλάδους ἐλῆας μὲ τὴν ἐλεημοσύνη» (Migne E.P. 77, 1069-1072).

Ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων δίδει τὸ μήνυμα ὅτι εἰσερχόμενοι στὴν Μ. Ἑβδομάδα, πρέπει ν' ἀφήσωμε τὸν Χριστὸ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ψυχὴν μας ἀπὸ κάθε τι, ποὺ τὴν πιέζει, γιὰ νὰ νοιώσωμε τὴν πραγματικὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ Ι. ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ

Β' ΠΡΟΗΓΙΑΣΜΕΝΩΝ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

24. Ο ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

«Γενεά σοφίας φόβος Κυρίου, καὶ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ ζωή»

(Παροιμ. κβ' 4)

Ὁ ἐπιγραμματικὸς λόγος τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος· «ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου» ἀκολουθεῖται ἀπὸ πολλὰς καὶ ἀλλεπαλλήλους παροιμιακὰς ἐκφράσεις εἰς τὸ φερώνυμον βιβλίον «Παροιμίαι Σολομῶντος». Καὶ διατυπώνεται ὑπὸ πολλὰς ἀπόψεις ἢ πεποιθήσεις ὅτι οἱ εὐλαβούμενοι τὸν Θεὸν καὶ τὸν νόμον Του διακατέχονται ἀπὸ ἀνώτερα καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα· καὶ ἀπολαύουν ἰδιαιτέρων εὐλογιῶν καὶ δωρημάτων παρὰ Θεοῦ. «Γενεά σοφίας φόβος Κυρίου, καὶ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ ζωή», μᾶς εἶπε σήμερα ἡ ἀναγνωσθεῖσα περικοπὴ τῶν θεοπνευστῶν «Παροιμιῶν» τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Δηλ. γεννῶνται ἀπὸ τὴν «ἄνωθεν σοφίαν» (προκύπτουν ἀπὸ τὸν θεῖον φωτισμὸν) ὁ φόβος τοῦ Κυρίου καὶ μαζί με αὐτὸν πλοῦτος καὶ δόξα καὶ ζωή.

Θὰ εἶναι ἐποπτικώτερα ἡ ἀνάλυσις τῆς Σολομωντείου αὐτῆς ρήσεως, ἐὰν τὴν συνδέσωμεν μετὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ γεγονός πού ἐξιστορεῖ τὸ ἕτερον σημερινὸν ἀνάγνωσμα τῆς Π.Δ. (Γεν. μγ' 25-30 καὶ μδ' 1-16). Ἐκεῖ ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ ἀγαπημένου υἱοῦ τοῦ Πατριάρχου Ἰακώβ. Καὶ ἐξιστορεῖται ἡ ἐκβασίς τῶν δραματικῶν γεγονότων πού ἐσφράγισαν τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν ζωὴν του.

Ὅμιλεῖ ἀπὸ θέσεως ἰσχύος. Ἐχει ἐνώπιόν του τοὺς ἀδελφούς του. Τὸν ἐκλιπαροῦν ἀρχικῶς διὰ ἐπισιτιστικὴν βοήθειαν, εἰς περίοδον λιμοκτονίας τοῦ λαοῦ. Δὲν ὑποψιάζονται ἂν ὅτι ὁ δοξασμένος αὐτὸς ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου εἶναι ὁ προδομένος καὶ κακοποιημένος ἀπὸ αὐτοὺς ἀδελφός των. Ὅταν δὲ εἰς τὴν συνέχειαν τοὺς ἀπεκάλυψε τὴν ταυτότητά του, ἔμειναν ἐκθαμβοί. Τόση δόξα! Τόσος πλοῦτος! Τόση δύναμις καὶ ζωή! Καὶ ὅταν συνέρχονται ἀπὸ τὸν συγκλονισμόν, ἐκ τῶν ἀπροσδοκῆτων ἐξελίξεων, πού ἐπεφύλαξεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν φθονούμενον καὶ μισούμενον ἀδελφόν των, ἔτρεμον ἐν ὄψει τῶν συνεπειῶν τῆς ἐγκληματικῆς πρὸς αὐτὸν συμπεριφορᾶς των. Ὅταν μάλιστα ἀργότερον ἀπέθανεν ὁ πατέρας των Ἰακώβ, ἐνόμισαν ὅτι ἤλθεν ἡ ὥρα νὰ ξεσπάσῃ ἐπάνω τους ἡ ὀργὴ τοῦ ἀντιβασιλέως Ἰωσήφ καὶ νὰ

τοὺς συντρίψῃ, τώρα πού ἔπεσαν στὰ χέρια του καὶ στὴν ἐξουσία του.

Ἀλλ' ὄχι. Ἐκεῖνος δὲν μνησικακεῖ ἐναντίον των. Ἐπεσαν στὰ πόδια του ἱκετεύοντες τὴν συγγνώμην καὶ τὸ ἔλεός του. Καὶ πρὶν προλάβουν νὰ τελειώσουν τὰ λόγια των, ἀκούουν τὴν ἀνέλπιστον ἀπάντησίν του· «μὴ φοβεῖσθε· τοῦ γὰρ Θεοῦ εἰμι ἐγώ». Δὲν ἔχετε τίποτε νὰ φοβηθῆτε. Δὲν θὰ πάθετε τίποτε ἀπὸ ἐμέ. Διότι ἐγώ εἰμαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ!

Τοὺς ἀγκάλιασε· τοὺς ἐφίλησε καὶ τὸν ἐφίλησαν· καὶ ἔκλαψαν ὅλοι μαζί ἀπὸ συγκίνησιν καὶ χαράν.

Ἴδου τὸ ψυχικὸν μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρώπου πού ἔχει φόβον Θεοῦ. Ἴδου καὶ τὸ ἔμπρακτον παράδειγμα ἰσχύος καὶ ἐφαρμογῆς τῶν λόγων τῆς Σοφίας Κυρίου· «Γενεά σοφίας φόβος Κυρίου, καὶ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ ζωή».

Τοὺς ἀδελφούς τοῦ Ἰωσήφ ἐθάμβωσε πρῶτον ἡ ἐξωτερικὴ μεγαλωσύνη του. «Πλοῦτος καὶ δόξα καὶ ζωή». Ἀρχοντιά βασιλική! Ἀρὰ γε κατενόησαν ὅτι «αὕτη ἡ ἀλλοίωσις [εἶναι] ἔργον] τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου»; (Ψαλ. σς' 11). Αὐτὴ ἡ ἐναλλαγὴ ἀπὸ τὴν κάκωσιν εἰς τὴν δόξαν, τὸν πλοῦτον, τὴν δύναμιν, ἐσυνειδητοποίησαν ὅτι ἀποτελεῖ εὐλογίαν καὶ ἐπιβράβευσιν παρὰ Θεοῦ τῆς χρηστότητος καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος τοῦ Ἰωσήφ...

Ὅπως δὲ ὅποτε ὅμως θὰ τοὺς κατέπληξεν ἡ ἀνωτερότης καὶ ἡ ἀνεξικακία του. Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ μακροθυμία του. Ἡ ἐπιείκεια καὶ ἡ συγγνώμη του. Ἡ ἐσωτερικὴ (ψυχικὴ) μεγαλωσύνη του.

Δὲν θὰ ἐπίστευαν τ' αὐτιά τους, ὅταν τοὺς καθύχναζε μετὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ συγχώρησιν πού ἀπήγγειλε πρὸς αὐτούς· «μὴ φοβεῖσθε· τοῦ γὰρ Θεοῦ εἰμι ἐγώ». Ἐλαβον μίαν δυνατὴν ἐμπειρίαν τοῦ τί σημαίνει νὰ εἶναι κανεὶς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τὸν Ἰωσήφ αὐτὸ ἐσήμαινεν ἐν πρώτοις αἰσθημα ἀσφαλείας, κατὰ τὸ ψαλμικόν· «προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ... Ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψει τὴν ψυχὴν μου... οὐδὲ δώσεις τὸν ὀσὶόν σου ἰδεῖν διαφθοράν» (Ψαλ. ιε' 8,10).

Καὶ περαιτέρω ἐσήμαινε τήρησιν τῶν θείων ἐντολῶν — μετὰ πρώτην τὴν ἀγάπην, ἥτις «οὐ λογίζεται τὸ κακόν» καὶ συγχωρεῖ (Α' Κορ. ιγ' 5).

Δι' ἡμᾶς δέ, ὡς ἄτομα καὶ ὡς κοινωνίαν, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ κατανόησις ὅτι «ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος τὸν Θεὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἔστι» (Πράξ. ι' 35). Ἀποδεκτὸς καὶ ἐπαινετὸς καὶ εὐλογημένος «παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώπων».

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ Σ' ΕΒΔΟΜΑΛΟΣ

25. ΤΑ ΠΡΟΗΓΙΑΣΜΕΝΑ ΑΓΙΑ

Τελευταία ἡμέρα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς σήμερα. Καὶ ἡ Ἐκκλησία μας ψάλλει «Τὴν ψυχωφελῆ πληρώσαντες Τεσσαρακοστὴν, καὶ τὴν ἁγίαν ἑβδομάδα τοῦ Πάθους σου αἰτοῦμεν κατιδεῖν, φιλάνθρωπε». Ἐνῶ δὲ ἐπίκειται ἡ Μεγάλη Ἑβδομάς τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου, καὶ ἐντείνεται ὁ κατανυκτικός τόνος τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἃς ἐπισημάνωμεν ὀρισμένα λειτουργικὰ στοιχεῖα ἀναδεικνύοντα τὸ μυσταγωγικὸν μέρος τῆς Ὁρθόδοξου θείας λατρείας, καὶ ἀφορῶντα ἰδιαίτερος εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν τῶν «Προηγιασμένων», εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ τὸ κλίμα τῆς ὁποίας μᾶς ἔχει εἰσαγάγει ἀπ' ἀρχῆς ἡ Μ. Τεσσαρακοστή.

Πρὸς κατηχητικὴν ἐνημέρωσιν καὶ διασάφησιν τῆς ὀνομασίας «Προηγιασμένη» — ὅπως ἀποκαλεῖται ἡ σήμερον τελουμένη θ. Λειτουργία — ἐπεξηγοῦμεν ὅτι ἡ διαφορὰ αὐτῆς ἀπὸ τὰς ἄλλας Λειτουργίας, ποὺ ἐπιτελοῦνται καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἐγκτεται εἰς τὸ ὅτι τὰ Τίμια Δῶρα, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ κοινωνήσωμεν, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τῆς τελεσιουργίας τοῦ Μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ἔχουν ἤδη προκαταγιασθῇ εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν τῆς παρελθούσης Κυριακῆς (ἡ τοῦ Σαββάτου). Εἶναι λοιπὸν προηγιασμένα καὶ ἔτοιμα πρὸς μετάληψιν.

Δύο ἱεροὶ Κανόνες (51 τῆς Λαοδικείας, καὶ 52 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμ. Συνόδου) προβλέπουν τὴν λειτουργικὴν αὐτὴν Πράξιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑνὸς διὰ νὰ μὴ δίδεται πανηγυρικός τόνος εἰς τὴν Θ. Λειτουργίαν τῶν νηστησίμων αὐτῶν ἡμερῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ νὰ ἔχουν οἱ πιστοὶ τὴν δυνατότητα τῆς συχνῆς Θ. Κοινωνίας καὶ νὰ ἐνισχύωνται δι' αὐτῆς εἰς τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα τῆς προπαρασκευαστικῆς αὐτῆς περιόδου, ἐν ᾗ φει τοῦ Πάσχα.

Ἐχει προηγηθῇ (τὴν Κυριακὴν) τὸ θαῦμα τῆς «μετουσιώσεως». Ἡ μεταβολὴ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ, διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ διατηροῦμεν ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἐπὶ ἡμέρας, «τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, (τὸ ὁποῖον) κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἔστι»· καθὼς ἐπίσης «καὶ τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, (ὁ ὁποῖος ἤδη) κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἔστι» (Α' Κορ. ι' 16). Αὐτὸ τὸ θαῦμα ὁ πιστὸς καὶ συνειδητὸς χριστιανὸς αἰσθάνεται τὸν πόθον νὰ τὸ προσεγγίσῃ. Καὶ μάλιστα νὰ

κοινωνήσῃ ἐκ τοῦ Ἄρτου καὶ τοῦ Ποτηρίου τούτου. Διότι «τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἔστιν», εἶπεν ὁ Χριστὸς (αὐτ. ια' 25). «Ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ ἑμῷ αἵματι» ἔχει κυρωθῇ, ἐτόνισε. Καὶ προσέθεσε· «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Καὶ «ὁσάκις ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνετε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ» (αὐτ. 26). Δηλ. ὁ χριστιανὸς ποὺ κοινωνεῖ γίνεται κοινωνὸς τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ· καὶ καθίσταται μέτοχος τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ σωτηρίας ποὺ ἐπήγαγεν ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ (βλ. Ἰω. ζ' 51).

Ποῖος, μετὰ τὴν ἀνάλυσιν καὶ ἐπεξήγησιν αὐτῆν, δὲν ἀντιλαμβάνεται ὅτι τὸ μυστήριον τοῦτο ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς τὴν πραγματικὴν βίωσιν τοῦ Πάσχα καὶ τὴν οὐσιαστικὴν καὶ ζῶσαν ἑνώσιν μετὰ τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος καὶ Ἀναστάντος Χριστοῦ;

Εἰς αὐτὴν τὴν συνεχῇ βίωσιν καὶ αἰσθησιν τῆς ἐνώσεως ἡμῶν μετὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ συμβάλλει ἀποτελεσματικῶς τὸ μυστήριον τῆς κοινωνίας τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Καὶ εἰς αὐτὸ μᾶς καλεῖ συνεχῶς καὶ ἡ Θ. Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων.

Κατὰ τὴν Λειτουργίαν αὐτὴν, ὅταν γίνεται ἡ Μεγάλη Εἵσοδος, «αἱ Δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἀοράτως λατρεύουσιν». Οἱ ἄγγελοι δηλ. συνοδεύουν λατρευτικῶς τὰ Τίμια Δῶρα, ποὺ κρατεῖ ὁ ἱερεὺς. Καὶ οἱ χριστιανοὶ προσπίπτουν γονυπετεῖς εἰς λατρευτικὴν προσκύνησιν τοῦ Χριστοῦ, ποὺ εἶναι ἤδη παρὼν διὰ τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματός του, τὰ ὁποῖα λιτανεύονται «προηγιασμένα» (καὶ ὄχι ὅπως εἰς τὰς ἄλλας λειτουργίας «προσκομίζονται» διὰ νὰ καθαγιασθοῦν).

Καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἐνῶ «θυσία μυστικὴ τετελειωμένη δορυφορεῖται», καὶ τὰ Ἅγια μεταφέρονται εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, ἐπακολουθεῖ ἡ πρόσκλησις πρὸς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ·

«πίστει καὶ πόθῳ προσέλθωμεν,

ἵνα μέτοχοι ζωῆς αἰωνίου γενώμεθα».

Ἐπεστῇ ἡ ὥρα. Ἦλθεν ἡ ἀγιωτάτη στιγμή. Μετὰ τῶν παρισταμένων ἀγγέλων καλεῖται νὰ συντονίσῃ τὸ βῆμά του ὁ εὐσεβὴς χριστιανός, διὰ νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ Μυστήριον!

Καὶ ἐνῶ ἐκεῖνοι μετὰ δέους ἀτενίζουν — καὶ «ἐπιθυμοῦσι παρακύψαι» — διὰ νὰ γνωρίσουν «διὰ (τῶν μυστηρίων) τῆς ἐκκλησίας, τὴν πολυποίκιλον σοφίαν τοῦ Θεοῦ» (Α' Πέτρ. α' 12, Ἐφεσ. γ' 10), οἱ πιστοί, «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης» προσερχόμενοι, ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ μεταλαμβάνουν τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Ἄλλά· «πρόσχωμεν».

«Ψυχὰς καθααῖς καὶ ἀρρυπώτοις χεῖλεσι» πρέπει νὰ προσερχώμεθα εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν. Καὶ με ψυχικὴν καθαρότητα νὰ προσεγγίζωμεν πρὸς τὸ Πάσχα Χριστοῦ τὸ σωτήριο.

26. ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ

Ἐφθάσαμεν σὺν Θεῷ εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Διὰ μέσου τῶν αἰώνων φθάνει εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ: «*ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα...*».

Εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν λόγων αὐτῶν, οἱ μαθηταὶ τοῦ εἶπον πρὸς Αὐτόν: «*νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ*». Καὶ Ἐκεῖνος τοὺς πληροφορεῖ ὅτι «*Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοιμήται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνήσω αὐτόν*». Δὲν ἀντελήφθησαν τὸ νόημα τῶν λόγων του. Καὶ τότε τοὺς εἶπε καθαρά: ὁ Λάζαρος ἀπέθανεν. «*Ἀγῶμεν πρὸς αὐτόν*». Ἄς παρακολουθήσωμεν τὴν ἔκβασιν τῶν λόγων Του. Καὶ ἅς ἐμβαθύνωμεν εἰς αὐτούς.

1. Ἡ ἀρχικὴ διατύπωσις τῆς φράσεως τοῦ Χριστοῦ: «*Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοιμήται*» δὲν ἦτο τυχαία. Ἀπετέλει τὴν ἰδικήν του θεώρησιν — καὶ τὸ ἰδικόν του μήνυμα — περὶ τοῦ θανάτου. Ἐν ὧσιν μάλιστα τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του, ἔχει ἔντονον ἐνώπιόν Του τὸ ὄραμα τῆς νίκης Του κατὰ τοῦ θανάτου. Καὶ ἔχει πάντα λόγον νὰ τὸν ὀνομάζῃ ὕπνον. Διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ, εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ὁ χαρακτηρισμός, ὡς «*κεκοιμημένων*» ἀπλῶς, αὐτῶν πού ἀπέρχονται ἐκ τοῦ κόσμου τούτου (Α' Θεσ. δ' 13). Διότι εἶναι βεβαία ἡ κατάργησις τοῦ θανάτου διὰ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν. «*Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος*». Τὸν κατενίκησεν ὁ Χριστός. Καὶ τὸν καταφρονεῖ ὁ πιστὸς χριστιανός, ἀκούων τὸ σάλπισμα τῆς νίκης Αὐτοῦ: «*ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ἄδη, τὸ νίκος*» (Α' Κορ. ιε' 54-55).

Πέραν δὲ τῆς φραστικῆς μετονομασίας τοῦ θανάτου ὡς «*κοιμήσεως*», ὁ Χριστός, «*τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ Πάθους πιστούμενος, ἐκ νεκρῶν ἤγειρε τὸν Λάζαρον*». Καὶ ἐσήμανε τὸ προμήνυμα τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ, καὶ πάντων τῶν κεκοιμημένων.

2. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι, ἐνῶ ἐβάδιζε πρὸς τὸ μνημεῖον τοῦ Λαζάρου, «*ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς*». Καὶ οἱ παριστάμενοι Ἰουδαῖοι ἔλεγον: «*ἰδε πῶς ἐφίλει αὐτόν*»!

Ἦτο ἡ ἀνθρωπίνη πλευρὰ τῆς ἀντιμετωπίσεως ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τοῦ θανάτου τοῦ προσφιλοῦς του Λαζάρου. Ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς τὸ σημειώνει ὅτι «*ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς... τὸν Λάζαρον*» καὶ τὰς ἀδελφάς του Μάρθαν καὶ Μαρίαν. Καὶ ἦτο αὐθόρμητος ἡ συναισθηματικὴ αὐτὴ ἐκδήλωσις καὶ τὰ δάκρυά του. Δὲν παραλείπει ὅμως νὰ προσθέσῃ ὅτι ὁ Κύριος «*ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν*»· δηλ. ἐπεβλήθη καὶ συνεκράτησε τὴν συγκίνησιν του, ἀντιδρῶν εἰς τὴν κατ' ἀνθρώπον λύπην καὶ περιορίζων αὐτὴν εἰς τὰ πρέποντα ὅρια (Ἰω. ια' 5, 34-35).

Ἐμφανίζεται οὕτω μὲ ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην συμπάθειαν, συμπονῶν μεθ' ἡμῶν, κλαίων μαζί μας, συλλυπούμενος εἰς τὰς θλίψεις μας καὶ ἀναμειγνύων τὰ δάκρυά του μὲ τὰ ἰδικά μας. Θὰ εἶπῃ διὰ τοῦτο περὶ Αὐτοῦ ὁ Ἀπόστολος: «*οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖναι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειραμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας*» (Ἑβρ. ι' 15). Σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ μᾶς παρέχει καὶ τὸ μέτρον — τὸ ὄριον — εἰς τὸ ὅποιον πρέπει νὰ συγκρατοῦμεν τὴν λύπην καὶ τὸ πένθος εἰς ὥρας θλίψεων καὶ πόνου.

3. Ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς — τῶν θλιβομένων καὶ ὀδυρομένων — ἡ Μαρία, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου, μέσα εἰς τὸν πόνον τῆς, δὲν παρέλειψε νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν βαθεῖαν πίστιν τῆς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν. Μόλις τὸν εἶδεν, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας Του λέγουσα: «*Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός*» (Ἰω. ια' 32). Τὰ ἴδια λόγια πίστεως εἶπεν εἰς τὴν προηγουμένην καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς Μάρθα. Καὶ ἐν ὧσιν τοῦ τετελεσμένου γεγονότος — τοῦ ἐπελθόντος θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ τῆς — ἡ πίστις τῆς ὑπηγόρευσε νὰ ἐκφράσῃ τὴν βεβαίαν ἐλπίδα: «*ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ Θεός*» (αὐτ. στίχ. 22).

Μεγάλῃ καὶ παρήγορος ἡ δύναμις τῆς πίστεως εἰς τοιαύτας στιγμὰς. Ἐμβάλλει τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ πανσθενὴς ἐξουσία τοῦ Κυρίου ἰσχύει καὶ πρὸ τοῦ κινδύνου, πρὸς ἀποτροπὴν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὸ ἐπελθόν πληγμᾶ, διὰ νὰ ἐπανορθώσῃ ὅ,τι ἐγένετο, ἢ νὰ ἄρῃ τὰς βαρεῖας συνεπειὰς αὐτοῦ.

Μεγά, ἐπομένως, ὅπλον τοῦ χριστιανοῦ καὶ «*ἰσχυρὰ παράκλησις*» καὶ ἐλπίς (Ἑβρ. ε' 18) ἡ πρὸς τὸν Θεὸν πάντοτε καταφυγὴ ἐν προσευχῇ καὶ μετανοίᾳ.

Καὶ τότε — ἐπὶ Λαζάρου — καὶ σήμερον, τὰς ἐπομένας ἡμέρας, ἀκολουθεῖ τὸ Πάθος καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου. Ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος καὶ ἡ Θεία Εὐχαριστία μᾶς φέρουν εἰς βιωματικὴν προσέγγισιν τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου. Καὶ μᾶς συνδέουν μετὰ τοῦ μεγάλου Ἀρχιερέως καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, «*καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου*» (Β' Τιμ. α' 10). Μὲ τὸ εὐαγγέλιόν Του ὁ Χριστός μᾶς ἀπεκάλυψεν ἕνα ἄλλον κόσμον καὶ μίαν νέαν ζωὴν ἄφθαρτον καὶ αἰώνιαν. Καὶ διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του μᾶς εἰσάγει πάλιν εἰς τὸν παράδεισον, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐξεπέσσαμεν. Ὁ Χριστὸς εἶναι δι' ἡμᾶς τὸ καινὸν Πάσχα. Ἡ «*θύρα*» εἰσόδου εἰς τὴν βασιλείαν Του (Ἰω. ι' 9). «*Ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμᾶς διεβίβασεν*» (Ἰω. Δαμασκηνός). Ἀμήν.

(Τέλος τῶν «*Μηνυμάτων Τριωδίου*». Θὰ ἀκολουθήσουν, σὺν Θεῷ, τὰ «*Μηνύματα Μεγάλης Ἑβδομάδος*»).

6. Η ΜΑΓΕΙΑ

Τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἔκανε εὐρύτατη χρήση τῆς Μαγείας¹. Τῇ Μαγείᾳ ἀσκοῦσε εἴτε ἓνα συγκεκριμένο πρόσωπο τῆς ομάδος, συνήθως ὁ Μάγος, εἴτε ὁλόκληρη ἡ ἀνθρώπινη κοινότητα. Ἡ ἄσκηση τῆς Μαγείας συνοδεύετο ἀπαραίτητα μὲ κάποια τελετουργία, στὴν ὁποία γινόταν χρήση ὑλικῶν στοιχείων (νεροῦ, αἵματος, βοτάνων κ.λπ.), σὲ συνδυασμὸ μὲ χειρονομίες, κινήσεις τοῦ σώματος καὶ ἰδίως χορὸ. Μιὰ ἄλλη οὐσιαστικὴ πλευρὰ τῆς Μαγείας ἦταν ἡ πεποίθηση ὅτι ἡ ἄσκησή της εἶχε ἄμεση (αὐτόματη) ἐπίδραση καὶ ἐπενέργεια (πρβλ. καὶ τὴ φράση «ὡς διὰ μαγείας», δηλαδὴ αὐτομάτως).

Τῇ Μαγείᾳ καταδικάζει βέβαια τόσο ἡ θεϊκὴ ἀποκάλυψη ὅσο καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἥθος. Ὡστόσο, ἡ μαγικὴ νοοτροπία τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου ἐπιβιώνει πολλὰς φορὲς στὶς συνειδήσεις καὶ τὶς θρησκευτικὰς ἐκδηλώσεις καὶ χριστιανῶν.

α) Στὶς Ἀκολουθίες καὶ τὰ Μυστήρια

Οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες καὶ τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ταυτόχρονα καὶ **τελετουργίες**. Στὶς ἱερὲς αὐτὲς πράξεις (Ἱεροπραξίες), ἀφενὸς γίνεται χρήση αἰσθητῶν σημείων, ὅπως εἶναι π.χ. τὸ νερό, τὸ κρασί, τὸ ψωμί, τὰ ἄνθη κ.ἄ. καὶ ἀφετέρου ἐκτελοῦνται διάφορες χειρονομίες καὶ κινήσεις τόσο ἀπὸ τοὺς λειτουργοὺς ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, ὅπως π.χ. ἡ εὐλογία, τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ἡ γονυκλισία κ.ἄ.

Τὸ νόημα τῶν αἰσθητῶν σημείων καὶ τῶν ἱερῶν κινήσεων εἶναι βέβαια βαθύτατο καὶ ἀναφέρεται, ὡς γνωστόν, στὴ θέση τῆς Ὁρθοδοξίας γιὰ τὴν ἀπὸ τὸν σαρκωθέντα Θεοῦ πρόσληψη καὶ σωτηρία τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅλης τῆς Κτίσης. Οἱ ἅπλοι ὅμως χριστιανοί, ποὺ δὲν ἔχουν τὶς θεολογικὰς αὐτὲς προϋποθέσεις, στὰ αἰσθητὰ καὶ ὑλικά αὐτὰ στοιχεῖα ἀποδίδουν συνήθως μαγικὸ χαρακτήρα. Πολλοὶ δηλαδὴ χριστιανοὶ ἔχουν τὴν ἐντύπωση ὅτι τόσο αὐτὰ καθ'αυτὰ τὰ ὑλικά στοιχεῖα ὅσο καὶ τὰ τελούμενα στὴν Ἐκκλησίᾳ ἐνεργοῦν κατὰ ἓνα μαγικὸ καὶ αὐτόματο τρόπο.

Ἐκεῖνο, ἐπομένως, ποὺ χρειάζεται εἶναι μιὰ **λειτουργικὴ ἀγωγή** τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος. Οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ βοηθήσουν τοὺς χριστιανοὺς νὰ κατανοήσουν τὴ σημασία τῶν τελουμένων στὴ λειτουργικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωή. Εἰδικότερα, οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ κατανοήσουν τὴ σημασία τῆς **ἐνσυνειδήτης συμμετοχῆς** στὰ τελούμενα. Χωρὶς τὴ συμμετοχὴ αὐτή, ποὺ προϋποθέτει **προετοιμασία, προσοχή** καὶ **ἀποδοχή**, τὰ τελούμενα δὲν ὠφελοῦν (πρβλ. καὶ Α' Κορ. ια' 27- 30). Χωρὶς τὴν ἀγωγή

αὐτή, οἱ χριστιανοὶ παραμένουν στὴν ἄγνοια, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δίνουν τὸ δικό τους, πρωτόγονο καὶ μαγικό, νόημα στὰ ὅσα τελοῦνται στὴν Ἐκκλησίᾳ.

β) Στὴν προσευχή

Ἡ προσευχή, ἡ προφορικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεό, ἀποτελεῖ τὴν ἀρχαιότερη καὶ πανανθρώπινη μορφή τῆς θρησκευτικῆς ἔκφρασης. Στὴν πρωτόγονη θρησκευτικότητα, ἡ προσευχὴ εἶχε κι αὐτὴ μαγικὸ χαρακτήρα. Ἡ προσευχή, ἐξάλλου, ἀπαντᾶται καὶ στὴ θεϊκὴ ἀποκάλυψη (Π. καὶ Κ. Διαθήκη), εἶναι δὲ γνωστὲς οἱ διαβεβαιώσεις τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἄμεση ἀναπόκρισή του στὰ αἰτήματα τῶν πιστῶν: Ὁ Θεὸς «δώσει σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου» (Ψαλμ. 36,4). «Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὕρησете, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. Πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται» (Ματθ. ζ' 7-8).

Πολλοὶ ὅμως χριστιανοί, παρερμηνεύουν τὶς βιβλικὰς αὐτὲς παροτρύνσεις καὶ δίνοντας μαγικὸ χαρακτήρα στὴν προσευχή, περιμένουν ἄμεση καὶ αὐτόματη ἱκανοποίηση τῶν αἰτημάτων τους. Στὴν περίπτωσι μάλιστα ποὺ δὲν ὑπάρχουν ἄμεσα καὶ αὐτόματα ἀποτέλεσματα, πικραίνονται, δυσανασχετοῦν, ἢ, καὶ τὸ ἀκόμη χειρότερο, κλονίζεται ἡ πίστη τους στὸν Θεό...

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοὶ ὀφείλουν νὰ ἀναπτύσσουν στοὺς χριστιανοὺς τὸ νόημα τῆς προσευχῆς καὶ νὰ ἐνισχύουν τὴν πίστη τους στὸν Θεὸ Πατέρα. Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουν οἱ χριστιανοὶ εἶναι ὅτι ἡ ὠφέλεια ἀπὸ τὴν προσευχὴ προέρχεται ὄχι τόσο ἀπὸ τὸ **τί θὰ πάρουμε** ἀπὸ τὸν Θεό, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι μὲ τὴν προσευχή, ἐμεῖς οἱ μικροὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ ἄνθρωποι, ἐπικοινωνοῦμε μὲ τὸν αἰώνιο Θεὸ καὶ Δημιουργό μας. Ἡ προσευχὴ μᾶς δίνει ὄχι ἀπλῶς **κάτι**, ἀλλὰ τὸν ἴδιο τὸν Θεό. Ἐπικοινωνώντας καὶ ἔχοντας τὸν Θεό, ἔχομε τὰ πάντα: «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα (= τὰ ὑλικά ἀγαθὰ καὶ τὰ γήϊνα) προστεθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. στ' 33). Εἶναι, ἐξάλλου, πολὺ ἐποικοδομητικὸ νὰ ὑπενθυμίζεται στοὺς χριστιανοὺς αὐτὸ ποὺ οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι ἔλεγαν, γιὰ νὰ δεῖξουν πὼς ὁ ἄνθρωπος στὴν προσευχὴ του κάνει συνήθως **λάθος** στὴν ἐπιλογὴ καὶ διατύπωση τῶν αἰτημάτων του: «Οἱ θεοί, ἂν ἤθελαν νὰ τιμωρήσουν τοὺς ἀνθρώπους, δὲν εἶχαν παρὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὰ αἰτήματά τους»²!

γ) Στὴν καθημερινὴ ζωὴ

Στὴν καθημερινὴ ζωὴ τῶν χριστιανῶν, καὶ ἰδίως

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

501. Μετὰ τὴν ἀπόλυση τῶν κατανυκτικῶν ἐσπερινῶν τῶν Κυριακῶν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ πρὸ τοῦ «Πάντων προστατεύεις, ἀγαθὴ...» λέγεται τὸ «Εὐξώμεθα...», ὅπως στὸ ἀπόδειπνο καὶ στὸ μεσονυκτικόν, ἢ ὄχι; (Ἑρώτηση π. Μ. Β.).

Τὸ «Εὐξώμεθα...» ἀναπληρώνει τὴν ἔλλειψη τῆς μεγάλης συναπτῆς («εἰρηνικῶν» στὶς ἀκολουθίες τοῦ μεσονυκτικοῦ καὶ τοῦ ἀποδείπνου. Γι' αὐτὸ καὶ περιέχει ἀκριβῶς τὰ αἰτήματα τῆς συναπτῆς ἐλαφρῶς τροποποιημένα, ὅπως ἀπὸ μιὰ πρόχειρη ἀντιπαράβολη τῶν δύο κειμένων μπορεῖ νὰ διαπιστωθεῖ. Ἡ ἀκολουθία τοῦ ἐσπερινοῦ ἔχει εἰρηνικά. Ἐπομένως τὸ «Εὐξώμεθα» δὲν λέγεται κατ' αὐτή. Θὰ ἀποτελοῦσε ἀναδίπλωση τοῦ ἴδιου οὐσιαστικῶς στοιχείου τῆς ἀκολουθίας.

Τὸ ἐρώτημα βέβαια μετατίθεται στὸ γιατί οἱ δύο αὐτὲς ἀκολουθίες (τὸ ἀπόδειπνο καὶ τὸ μεσονυκτικόν) στεροῦνται εἰρηνικῶν. Ἡ πιθανότερα ἐξήγηση μπορεῖ νὰ δοθεῖ ἀπὸ τὸν ἰδιωτικὸ χαρακτήρα ποὺ πρέπει ἀρχικὰ νὰ εἶχαν καὶ οἱ δύο. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ συμμετοχὴ ἱερέως σ' αὐτὲς — ἐν συγκρίσει μάλιστα πρὸς τὸν ἐσπερινὸ καὶ τὸν ὄρθρο — παρουσιάζεται αἰσθητὰ μειωμένη. Καὶ γιὰ τὸ μὲν ἀπόδειπνο γνωρίζουμε ὅτι στὴν Μονὴ τοῦ ἁγίου Σάββα, ποὺ ἔπαιξε καθοριστικὸ ρόλο στὴ διαμόρφωση τῶν μοναχικῶν ἀκολουθιῶν, ἐψάλλετο «ἐν τοῖς κελλίοις», ἐπομένως κατ' ἰδίαν, χωρὶς τὴν συμμετοχὴ ἱερέως. Τὸ μαρτυρεῖ καὶ τὸ τυπικὸ τοῦ Τριωδίου στὴν ἀκολουθία τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας: «Ἡ δὲ ἀκολουθία τῶν ἀποδείπνων ἐν τῇ Μονῇ

τῆς Λαύρας οὐ ψάλλεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἕκαστος ἀναγινώσκει αὐτὰ ἐν τοῖς κελλίοις». Προφανῶς τὸ «Εὐξώμεθα...» δὲν εἶναι στοιχεῖο τῆς Ἀγιοσαββιτικῆς παραδόσεως, ἀφοῦ προϋποθέτει σὺναξη καὶ κοινὴ δέηση μὲ παρουσία ἱερέως. Ἀντίθετα ἀρχικὸ στοιχεῖο τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Σάββα πρέπει νὰ εἶναι ἡ εὐχὴ «Τοῖς μισοῦσι...», ποὺ περιέχει τὰ ἴδια αἰτήματα μὲ τὸ ἀπὸ ἄλλη παράδοση προερχόμενον «Εὐξώμεθα». Ὅτι εἶναι ἰδιωτικὴ εὐχὴ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ περιεχόμενό της καὶ ἀπὸ τὴν τυπικὴ διάταξη ποὺ συνήθως προτάσσεται στὰ Ὁρολόγια: «ἀπερχόμεθα ἐν τοῖς κελλίοις ἡμῶν, ἔνθα λέγομεν καὶ τὴν εὐχὴν ταύτην: "Τοῖς μισοῦσι..."». Εἶναι φανερό ὅτι πρόκειται γιὰ ἀναδίπλωση ἢ συμβίβασμό τῶν δύο παραδόσεων. Στὴν ἀρχικὴ φάση τῆς συναντήσεώς τους ἂν παρίστατο ἱερεὺς ἐλέγετο τὸ «Εὐξώμεθα», ἂν ὄχι τὸ «Τοῖς μισοῦσι...». Αὐτὸ οἱ μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τὸν κώδικα Βατοπεδίου 1235 τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος: «Ὁταν ἐστὶ ἱερεὺς λέγει οὕτως (τὸ "Εὐξώμεθα")· εἰδ' οὐ λέγε· "Τοῖς μισοῦσι..."».

Ἐξ ἄλλου ἡ σημερινὴ μορφή τοῦ μεσονυκτικοῦ πάλι πρέπει νὰ εἶναι ἰδιωτικῆς προελεύσεως καὶ χρήσεως, ἀφοῦ τὸ ἀρχαῖο μεσονυκτικὸ τῆς κοινῆς ἀκολουθίας, καθ' ὅλες τὶς ἐνδείξεις, ἦταν τὸ πρῶτο μέρος τῆς σημερινῆς ἀκολουθίας τοῦ ὁρθρου μέχρι τοῦ ν' ψαλμοῦ, μὴ συμπεριλαμβανομένου.

Κατὰ παράλληλο ὑπάρχει καὶ στὶς ἀκολουθίες τῶν ὥρων, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁμως θὰ μιλήσουμε στὴν ἐπομένη ἀπάντησι.

στὶς λαϊκὲς συνοικίες, γίνεται εὐρεία, δυστυχῶς, καταφυγὴ στὴ Μαγεία. Εἶναι τόση ἡ ἄγνοια καὶ ἡ ἀφέλεια πολλῶν χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι δὲ δυσκολεύονται νὰ κάνουν χρῆση μαγικῶν μέσων. Ἔτσι, πολλοὶ χριστιανοὶ βασανίζονται καὶ ὑποφέρουν ἀπὸ πάσης φύσεως ἐπενέργειες τῆς Μαγείας.

Στὶς περιπτώσεις αὐτές, οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζουν ὄχι μόνον τὰ «θύματα» τῆς Μαγείας (μὲ τέλεση ἁγιαστικῶν πράξεων), ἀλλὰ καὶ τοὺς «δράστες», ἐκείνους δηλαδὴ ποὺ ἀσκοῦν τὴ Μαγεία.

Γι' αὐτὸ χρειάζεται συχνὴ ἀναφορὰ στὸ θέμα τῆς Μαγείας: στὸ κήρυγμα, στὴν ὁμιλία, στὴν κατήχησι. Διαφώτιση, ἐνημέρωση καὶ πληροφόρηση τῶν χριστιανῶν, γιὰ τὸ μεγάλο κίνδυνο, τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίζουν, καθὼς μπαίνουν οἰκειοθελῶς στὰ σκοτεινὰ μονοπάτια τῆς δικαιοδοσίας τοῦ διαβόλου καὶ τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Ὁ διάβολος μᾶς πειράζει, χωρὶς νὰ τὸν προσκαλέσουμε. Πολὺ ὁμως περισσότερο, ὅταν ἐπικαλούμαστε τὴν παρουσία καὶ ἐνέργειά του. Ἡ χριστιανικὴ πνευματικότητα δὲν εἶναι «δαιμονοκεντρικὴ», ἀλλὰ «Χριστοκεντρικὴ». Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ μάθουν νὰ ζοῦν μὲ τὸν Χριστὸ καὶ ὄχι μὲ τὸν διάβολο καὶ τὶς «μεθοδεῖς»

του. Οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἐπιλέξουν ἓνα ἀπὸ τοὺς δύο: ἢ τὸν διάβολο ἢ τὸν Χριστό. Διότι, ὅπως εἶπεν ὁ Ἰδιος: «οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεῖν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεῖν καὶ μαμωνᾷ» (Ματθ. στ' 24).

Ἡ λειτουργικὴ αὐτὴ ἀγωγὴ ἐπιβάλλεται ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἰδιαιτερότητα ποὺ ἔχουν ἡ «γλώσσα» (τὰ σύμβολα) καὶ εἰδικότερα ὁ λόγος (προφορικὸς καὶ γραπτὸς) τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς ἐκ τούτου, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἐρμηνεία, ἡ ἐξήγηση καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τῶν χριστιανῶν στὸ περιεχόμενον καὶ τὸ νόημα τῶν τελουμένων στὴν Ἐκκλησίᾳ.

1. Ἡ Μαγεία ἦταν θερησκευτικοφαρμακευτικὴ τεχνικὴ, μὲ τὴν ὁποία οἱ ἄνθρωποι ἐπεδίωκαν νὰ πετύχουν ἢ κατὰ θετικόν, ὅπως π.χ. θεραπεία, καλὴ σοδεῖα κ.λπ. (= λευκὴ μαγεία) ἢ κατὰ ἀρνητικόν, ὅπως π.χ. ἐκδίκηση, τιμωρία κ.ά. (= μαύρη μαγεία). Ἡ Μαγεία, θεωρητικὰ βασίζεται στὴν ἀντίληψη τῶν πρωτογόνων γιὰ τὴν ἀποφασιστικὴ σημασία ποὺ ἔχουν τὰ «πνεύματα» στὸν κόσμον καὶ τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων (= ἀνιμισμός, σπριτισμός).

2. Σὲ ἓνα ξένο περιοδικὸν εἶχε δημοσιευθεῖ τὸ ἐξῆς ὥραϊο γνωμικόν: «Στὸν Θεὸ προσευχόμεστε συνήθως ὄχι γιὰ νὰ γίνει τὸ θέλημά του, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐγκρίνει τὸ... δικό μας!»

ΚΑΙ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗ ΣΤΑΥΡΟΠΡΟΣΚΥΝΗΣΗ*

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑ

«Δεῦρο Ἑλισσαΐε Προφήτα εἰπὲ ἐμφανῶς· Τί τὸ ξύλον ἐκεῖνο, ὃ εἰς τὸ ὕδωρ καθήκες; — Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ· δι' οὗ βάθους τῆς φθορᾶς ἀνελκύσθημεν».

(Ὁδὴ ζ' κανόνος Κυριακῆς Σταυροπροσκυνήσεως)

Σταυρό μας μποροῦν νὰ ἀποτελοῦν πρόσωπα ἀπὸ τὰ πλέον ἀγαπητὰ καὶ σεβαστά, μέλη π.χ. τῆς οἰκογενείας μας. Σταυρό μας μπορεῖ νὰ ἀποτελεῖ ἕνας ἀσθενὴς μακροχρόνιας διαρκείας ἢ ἀνιάτου νοσήματος. Νὰ 'ναι ἀκόμη ὁ ἕτερος τῶν συζύγων, πού ἔχει διαφορετικὸ χαρακτήρα. Νὰ 'ναι ἴσως οἱ γέροντες καὶ ἀπαιτητικοὶ γονεῖς ἢ οἱ ιδιότροποι παπποῦδες. Μπορεῖ ἀκόμη νὰ εἶναι σταυρὸς μας ἕνα πρόσωπο τῆς ἀναστροφῆς μας, τῆς φιλικῆς παρέας, τῶν ἀνθρώπων τοῦ περιβάλλοντος, τῆς ἐργασίας ἢ τῆς γειτονικῆς μας κατοικίας κ.ο.κ.

Τὸ πρόβλημα ὅμως δὲν ἔχει τὴ δυσκολία τοῦ σπὸ ποιὸς μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ σταυρὸς μας. Σημασία ἔχει ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο σηκώνουμε καθέννας τὸ σταυρό του. Εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι, στὴν πορεία τῆς ζωῆς μας θὰ φορτωθούμε ἕναν ἢ καὶ περισσότερους σταυροὺς. Πῶς λοιπὸν θὰ τὸν σηκώσουμε;

Πολλοὶ χριστιανοὶ βλέπουν τὸ σταυρὸ τους νὰ εἶναι πολὺ βαρὺς· νὰ εἶναι ἀσήκωτος. Μάλιστα παραπονοῦνται γι' αὐτὸ καὶ ταυτόχρονα σκέπτονται ὅτι ἂν ἦταν ἄλλος ὁ σταυρὸς τους καὶ ὄχι αὐτὸς πού σηκώνουν τώρα, θὰ τὰ κατάφερναν καλύτερα. Ζητοῦν δὲ ἑμμεσα ἢ ἄμεσα τὴν ἀλλαγὴ του. Λησμονοῦν ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν ἐπιτρέπει νὰ μᾶς «βροῦν» σταυροί, μεγαλύτεροι ἀπὸ τὶς δυνάμεις μας. Ὁ Ἀπ. Παῦλος στὴν πρὸς Κορινθίους Α' ἐπιστολῇ του μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι ὁ Θεὸς «οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε». Καὶ προσθέτει: «ὁ Θεὸς ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἐκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν» (Α' Κορ. ι' 13).

Ὅσοι ζητοῦν ἀλλαγὴ τοῦ σταυροῦ τους, εἶναι ἄραγε βέβαιοι ὅτι ὁ νέος σταυρὸς —ἐὰν γίνῃ ἀλλαγὴ— θὰ εἶναι ὅπωςδήποτε πιὸ ἐλαφρὺς καὶ ὄχι βαρύτερος; Θὰ εἶναι πιὸ εὐκόλος καὶ ὄχι περισσότερο δύσκολος; Λέγεται ὅτι κάποιος ἔλαβε τὴν ἄδεια ν' ἀλλάξῃ τὸ σταυρὸ του καὶ νὰ διαλέξῃ ὅποιον ἤθελε. Πῆγε λοιπὸν σ' ἕνα χωρὸ πού ἦσαν κατακείμενοι ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον καὶ σὲ πολλὰς παράλληλες σειρὰς πάμπολλοι σταυροί. Ἐνῶσε ἀμέσως κάποια ἀνακούφιση. Ἐδῶ θὰ εὗρισκε ὅπωςδήποτε ἕνα σταυρὸ, κατάλληλο στὶς δυνατότητές του. Ἀρχισε ἀμέσως νὰ

παρατηρεῖ, γιὰ νὰ ἐπισημάνῃ τοὺς ὑποψηφίους γιὰ ἐπιλογὴ. Ἔτσι κατόπιν ἐπίασε τὸν ἕνα, ἐπίασε τὸν ἄλλον, ἐπίασε πολλοὺς σταυροὺς, μὰ ἦσαν ὅλοι ἀσήκωτοι. Εἶχε πέσει ἔξω στοὺς ὑπολογισμοὺς του. Τότε τοὺς πῆρε ὅλους στὴ σειρὰ χωρὶς διάκριση. Ἐπειτα ἀπὸ ἀμέτρητες δοκιμὰς βρέθηκε ἕνας σταυρὸς, πού μποροῦσε ἄνετα νὰ τὸν σηκώσει. Εἶπε τότε: «Δόξα σοι, ὁ Θεός! Βρέθηκε ἐπὶ τέλους ἕνας σταυρὸς στὰ μέτρα μου» καὶ ἔσκυψε νὰ ἰδεῖ τὴν ἐμφάνισή του. Καὶ τί εἶδε; Ἦταν ὁ δικὸς του σταυρὸς, αὐτὸς πού εἶχε προηγουμένως καὶ ἤθελε νὰ τὸν ἀλλάξῃ!...

Οἱ χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι χωρὶς σταυρὸ δὲν εἶναι δυνατό ν' ἀνεβούμε τὴν κλίμακα, πού ὀδηγεῖ στὸν οὐρανό. Ὁ δρόμος πού χάραξε ὁ Χριστὸς γιὰ ὅλους τοὺς ἀκολουθοῦντες του εἶναι δρόμος σταυροῦ καὶ θυσίας. «Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ὑμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», ὑπογραμμίζει ὁ Ἀπ. Παῦλος στοὺς χριστιανούς τῆς Ἀντιοχείας (Πράξ. ιδ' 22). Ἀλλωστε τὴν ἄποψη αὐτὴ εἶχε διακηρύξει προηγουμένως ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὅταν εἶπε: «εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι» (Ματθ. ιστ' 24).

Θὰ ἐρωτήσῃ ἴσως κάποιος: «Πῶς πρέπει νὰ σηκώνουμε τὸ σταυρὸ μας; Μὲ ποιὸν τρόπο νὰ τὸν δεχόμαστε καὶ νὰ τὸν ἀντιμετωπίζουμε;». Ἀπὸ ὅσα μᾶς πληροφορεῖ ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ὅσα ἐρμηνεύουν καὶ σχολιάζουν οἱ Πατέρες, μποροῦν νὰ ὑπογραμμισθοῦν οἱ ἐξῆς συστάσεις: α) Ὅταν ἕνας σταυρὸς μας φαίνεται ἢ εἶναι βαρὺς καὶ κουραστικὸς, νὰ μὴ δυσφοροῦμε, νὰ μὴ δυσανασχετοῦμε καὶ νὰ μὴ ἀγανακτοῦμε. Ὁ τρόπος αὐτός, μὲ τὸν ὁποῖον ἐκδηλώνονται οἱ ἀδύνατοι ἄνθρωποι δὲν ὠφελεῖ καὶ κάνει τὸ σταυρὸ μας βαρύτερο. β) Ὅταν σηκώνουμε κάποιο σταυρὸ, νὰ στρέφουμε τὸ βλέμμα καὶ τὴν προσευχὴ μας ἐπίμονα στὸν Ἐσταυρωμένο. Εἶναι ὁ μόνος, πού μὲ τὸ παράδειγμά του ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ θεϊκὴ παντοδυναμία του μπορεῖ νὰ μᾶς δώσει κουράγιο, νὰ μᾶς ὀπλίσει μὲ περισσότερὴ δύναμη καὶ νὰ μᾶς φωτίζει νὰ σηκώνουμε τὸ σταυρὸ μας σωστά, παραδειγματικά καὶ θεάρεστα. γ) Ὅταν ὁ σταυρὸς μας ἀρχίζει νὰ μᾶς προβληματίζει καὶ νὰ μᾶς κουράζει, νὰ κάνουμε περισσότερὴ ὑπομονὴ καὶ νὰ βρῶσκουμε τρόπους διεξό-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 93 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

Οί κυβερνήσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μπροστά στο πρόβλημα των αϊρέσεων και της παραθρησκείας

Τού π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Θεολ. - Δρ. Φίλοσ.

Κατά την άποψη της Όμοσπονδιακής Κυβέρνησης πρέπει να προσεχθούν τα ακόλουθα σημεία:

«Οί Δάσκαλοι που έχουν την εξουσιοδότηση του Μαχαρίσι με ένορκη δήλωση την αποκλειστική χρήση της διαλογιστικής μεθόδου μέσα στην οργάνωση καθώς και ύπακοή και λατρεία απέναντι στο Μαχαρίσι και στην οργάνωσή του. Η παράδοση στους Δασκάλους της οργάνωσης βρίσκεται στο κέντρο της PUJA, της τελετουργικής εισαγωγής κάθε διαλογιζομένου στον Ύπερβατικό Διαλογισμό, στην οποία γίνεται επίκληση ινδουιστικών θεοτήτων».

Εκτός από αυτό υπογραμμίζεται πως οί λεγόμενοι Δάσκαλοι του Ύπερβατικού Διαλογισμού, συχνά δεν διαθέτουν ειδικές γνώσεις, ώστε να μπορούν να διακρίνουν βαθείες διαταραχές στους διαλογιζομένους και να τις αντιμετωπίσουν. Η μη έπεξεργασία των προβλημάτων που δημιουργούνται, σε μια μέθοδο που δραστηριοποιεί ψυχικά περιεχόμενα, μεταξύ των οποίων και τέτοια που δημιουργούν φόβο και άπειλή, έμπεριέχει κινδύνους και μπορεί να οδηγήσει «σε βαρείες ψυχικές δυσκολίες».

Κατά τη μαρτυρία ιατρών, ο Ύπερβατικός Διαλογισμός μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα στο θέμα της χαλάρωσης, αλλά σε περιπτώσεις διαλογιζομένων που είναι άσταθεις ή βρίσκονται σε κρίση, δημιουργεί πολύ άρνητικές συνέπειες, τις οποίες «δεν μπορεί και δεν θέλει να λάβει υπόψη της ή μέθοδος ή η οργάνωση. Αυτό όμως συνιστά ακριβώς για νέους ανθρώπους που διαλογίζονται έκτεταμένα ένα κίνδυνο, που σε επί μέρους περιπτώσεις μπορεί να οδηγήσει σε βαρείες ψυχικές διαταραχές».

Κατά την άποψη της Όμοσπονδιακής Κυβέρνησης έχει επίσης σημασία το ότι ο Ύπερβατικός Διαλογισμός «διαφημίζεται στη διάρκεια του προσηλυτισμού μόνο ως τεχνική χαλάρωσης, παρ' όλον ότι η κίνηση

του Ύπερβατικού Διαλογισμού είναι έξοπλισμένη με δύναμη και έπιρροή για τη διείσδυση στη δημόσια ζωή. Η Όμοσπονδιακή Κυβέρνηση διαθέτει δημοσιεύσεις της ονομαζόμενης "Παγκόσμιας Κυβέρνησης της Έποχής του Φωτισμού" στο Seelisberg / Έλβετία, που βεβαιώνουν αυτή την πρόθεση».

Για την κίνηση του Bhagwan (= θεός) Bajneesh, που πριν πεθάνει αυτοονομάστηκε Osho αναφέρεται στην Έκθεση πως συνέδεσε δυτικές τεχνικές (ψυχοτεχνικές), προ παντός με μεθόδους της λεγόμενης «Ανθρωπιστικής Ψυχολογίας» με την παλαιά ινδική παράδοση τάντρα Μαθητές του Ράζνις ίδρυσαν δικά τους Κέντρα Διαλογισμού και Αυτοεύρεσης, ανταποκρινόμενοι στη «ζήτηση», στα πλαίσια του ονομαζομένου «ψυχο - κύματος».

Για την οργάνωση 'Ανάντα Μάργκα του γκουρού 'Ανανταμούρτι (Prabhat Sarkar) αναφέρεται στην Έκθεση ότι η εξέλιξη της στη Δύση αξιολογείται από τους παρατηρητές κατά διάφορο τρόπο. «Από το ένα μέρος η ομάδα παρουσιάζεται ως νεαρά, θρησκευτική, εναλλακτική, δραστηριοποιημένη σε κοινωνική εργασία πάνω σε περιφερειακές ομάδες. Από την άλλη πλευρά ο αυξανόμενος έξτρεμισμός, ή αυτοεκτίμηση ως έλίτ, ή πίστη στο ότι μπορεί κανείς να κατασκευάσει μια ιδεώδη κοινωνία, συνδεδεμένη με την έτοιμότητα, να αγωνιστεί κανείς με όλα τα μέσα και με προσφορά της προσωπικής του ζωής, συνιστά για τον όπαδo - θύμα και για το περιβάλλον του μια άπειλή. Δύο όπαδοί της 'Ανάντα Μάργκα το προπαγάνδισαν αυτό το 1978 στο Βερολίνο με αυτοπυρπολισμό».

3. 'Επικίνδυνες για την προσωπικότητα των νέων

Κατά την αντίληψη της Όμοσπονδιακής Κυβέρνησης οί ομάδες αυτές κατορθώνουν να διαλύσουν την παλαιά ταυτότητα των νέων, χρησιμοποιώντας διάφορες μεθόδους, όπως την απομόνωση από το μέχρι τούδε περιβάλλον, με ελάττωση τροφής και ύπνου, με άρνητική τοποθέτηση απέναντι στο παλαιό περιβάλλον, όπως οίκογένεια, εργασία και προσωπικές συνήθειες που φθάνει μέχρι τη διαβολοποίηση.

Ταυτόχρονα η ομάδα προσφέρει μια νέα ταυτότητα, με πολυάριθμες θετικές έμπειρίες, όπως ζεστασιά, αναγνώριση, συναίσθηση ότι ανήκει κανείς στους σωσμένους, στους φωτισμένους, στους καλύτερους ανθρώπους, νέα πίστη, νέο όρισμο της πραγματικότητας που δεν χρειάζεται να την έπιβεβαιώσει κανείς.

(Συνεχίζεται)

δου, ώστε να ξεπεραστεί η δυσκολία μας. Μπορούμε π.χ. να θυμηθούμε άλλα περιστατικά πόνου και πειρασμού, που σαν σταυρός είναι βαρύτερα και χειρότερα από το δικό μας. Πολύ θα βοηθηθούμε.

Τέλος δεν πρέπει να λησμονούμε ότι μετά από κάθε σταυρό ακολουθεί κάποια ανάσταση. Η προσμονή της αναστάσεως κάνει τον όποιονδήποτε σταυρό ανάλαφρο και μάς όπλίζει με ύπερφυσικές δυνάμεις, με τις οποίες ξεπερνάμε κάθε δυσκολία. Ο έιερds Θεοδώρητος μάς θυμίζει μια αξιοπρόσεκτη πραγματικότητα: ότι «το γάρ σωτήριο του Σταυρού ξύλον, την πικράν των Έθνών έγλύκανε θάλατταν».

ΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ († 1922)

ΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ (ΒΑΛΛΗΝΔΡΑ)
ΕΝΤΟΛΗ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝ ΤΩ ΜΙΚΡΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ

Εἰς τὸ «Κύριε, ἐκέκραξα...».

Ἦχος α'. Τῶν οὐρανίων ταγμάτων.

Τὸν τοῦ Χριστοῦ στρατιώτην καὶ ἔθνομάρτυρα,
τὸν Ἱεράρχην Σμύρνης εὐφημήσωμεν ὕμνοις
Χρυσόστομον τὸν νέον καὶ θαυμαστόν,
τὸν φοινίζαντα αἵματι
ἱερωσύνης ποδῆρη, καὶ ἐκοντὶ
θῦμα ἅγιον γενόμενον.

Καλὸν ποιμένα σε Σμύρνη εὐρατο Ἅγιε·
συγκακουχεῖσθαι μᾶλλον τῇ σῇ ποιμνῇ εἰδότα
καὶ μὴ ἐγκαταλείπειν τῷ λύκῳ βορὰν
τοὺς εἰς σέ καταφεύγοντας,
μεθ' ὧν καὶ πίπτεις, γενναίως ὑπερμαχῶν
καὶ στεφάνων ἀξιούμενος.

Καθάπερ ὄρνις συνάγει ὑπὸ τὰς πτέρυγας
τὰ ἑαυτῆς νοσσία, καὶ σὺ Πάτερ ὁμοίως,
Χρυσόστομε γεννάδα, ὑπὸ τὴν σὴν
σκέπην πάντας συνήγαγες
τοὺς ὑστερήσαντας σῶζεσθαι τῇ φυγῇ,
τῷ Χριστῷ προσαναθέμενος.

Ἐν οὐρανίοις θαλάμοις νῦν καὶ αἰεὶ προσφοιτῶν,
Χρυσόστομε ἡγήτορ Ἐκκλησίας καὶ ἔθνους,
διπλοῦν τὸ στέφος φέρων σὴ κορυφῇ,
τῷ Κυρίῳ προσάγαγε
ἡμῶν δεήσεις ὑμνούντων σε ἐκ ψυχῆς
ὡς σεπτὸν ἱερομάρτυρα.

Δόξα Πατρί. Ἦχος πλ. δ'

Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος,
ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησε,
σοὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνη Ἐκκλησίας,
Ἱεράρχα Χρυσόστομε·
Οἶδα τὰ ἔργα σου καὶ τὴν ὑπομονήν σου
καὶ ἃ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου μαρτύρια.
Νῦν δὲ κατηξιωμένος καὶ στεφανίτης, ἅγιε,
λαοῦ τὸν ἔπαινον ἀκούεις

καὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὴν δόξαν ἀπέλαβες,
παρεστῶς δὲ τῷ Κυρίῳ
μνημόνευε ἡμῶν τῶν εὐφημούντων σε.

Καὶ νῦν. Δέσποινα, πρόσδεξαι...
Φῶς ἱλαρόν... Καταξίωσον, Κύριε...

Ἀπόστιχα.

Ἦχος β'. Οἶκος τοῦ Ἐφραθά.

Δεῦτε τοὺς ἱερούς
ὕμνήσωμεν Πατέρας
τοὺς σὺν τῷ Χρυσόστομῳ
ἐν γῇ τῆς Ἰωνίας
τελειωθέντας αἵματι.

Στίχ. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει καὶ ὡσεὶ κέδρος ἡ ἐν
τῷ λιβάνῳ πληθυνθήσεται.

Μάρτυρας τοῦ Χριστοῦ
ἅμα τε καὶ τοῦ Γένους
Χρυσόστομον τὸν πάννυ
ὑμνοῦμεν, καὶ συλλήβδην
τοὺς σὺν αὐτῷ γεραίρομεν.

Στίχ. Πεφυτευμένος ἐν οἴκῳ Κυρίου ἐν αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν ἐξανθήσει.

Κλήρου τε καὶ λαοῦ,
στρατοῦ τε φιλοχρίστου
πεσόντας ἐν πολέμῳ
καὶ ὑπὸ ἀλλοφύλων
ἀναιρεθέντας σέβομεν.

Δόξα Πατρί.

Μνήσθητι τῆς πιστῶς
ἀποκαρτερησάσης
Ἱεραρχῶν πεντάδος,
Τριάδος θεαρχία,
ὧν τῆς κραυγῆς ἐπάκουσον.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Πάντας τοὺς γηγενεῖς
δεῖ ἀγαγεῖν, Παρθένε,

εἰς ποιμένην τοῦ Υἱοῦ Σου
καὶ Δέσποιναν τοῦ κόσμου
ὁμολογεῖν Σε, Ἀχραντε.

Νῦν ἀπολύεις... Τρισάγιον. Ὅτι σοῦ ἐστίν...

Ἀπολυτίκιον τὸ τοῦ Μεγ. Ἐσπερινοῦ.
καὶ Ἀπόλυσις.



ΕΝ Τῷ ΜΕΓΑΛῷ ΕΣΠΕΡΙΝῳ

Εἰς τὸ «Κύριε, ἐκέκραξα...» στιχηρὰ προσόμοια.

Ἦχος α'. Πανεύφημοι μάρτυρες.

Πιστὸν σε ἡγήσατο Χριστός,
ιερεῖ Χρυσόστομε,
διακονίαν ἁγίαν σοι
προαναθέμενος
καὶ εἰς μαρτυρίαν
τὴν Αὐτοῦ ἐκάλεσε,
σὺ δὲ ὡς μιμητὴς τοῦ Κυρίου σου
σταυρὸν ἐζήτησας
καὶ ἐδόθη σοι ὡς μέγιστος
ἐν τῇ Σμύρνῃ, ἥς ἐτάχθης ἄγγελος.

Τῶν ἁθλῶν σου μάρτυρες πιστοὶ
ἡ Τριγλία, ἅγιε
ἡ σὴ γενέτειρα, θάλπουσα
τὰ σὰ ὁράματα
Δράμα δέ σε ἔγνω
ιεράρχην ἐνθεον
ἀγώνων ιερῶν προϊστάμενον,
Σμύρνη δὲ ὕστερον
ὑπεδέξατο, Χρυσόστομε,
καὶ ἐξόδου θύρα σοι ἐγένετο.

Συνάθλους σοι ἔσχες ἱκανοὺς
τὸν Ζήλων Εὐθύμιον
Κυδωνιῶν τὸν Γρηγόριον,
πάτερ Χρυσόστομε,
καὶ Μοσχονησίον
ιερὸν Ἀμβρόσιον
πρὸς δὲ καὶ Ἰκονίου Προκόπιον,
πλειάδα σύμψυχον
ὁμοδόξων ὁμαιμόνων τε,
μεθ' ὧν ὠφθης ἱερεῖον τέλειον.

Προσόμοια ἕτερα. Ἦχος ὁ αὐτός.

Τῶν οὐρανίων ταγμάτων

Πιστοῦ λαοῦ ἐκατόμβας καὶ φιλοχρίστου στρατοῦ
ὀλοκαυτώσεις, φόνους, καὶ αἱμάτων τὰ ῥεῖθρα,
Μικρᾶς Ἀσίας θλίψιν τὴν φοβεράν
Θράκης, Πόντου τὸν ὀλεθρον,

θυμάτων πάντων τιμήσωμεν τὸν ἐσμὸν,
τῆς θυσίας αὐτῶν μνήμονες.

Σὺν Χρυσοστόμῳ Γρηγόριον καὶ Ἀμβρόσιον
σὺν Εὐθυμίῳ Ζήλων καὶ Προκόπῳ ἅμα
ὑμνήσωμεν ἐκθύμως· καὶ γὰρ Χριστοῦ
μαρτυρίαν δεδώκασι,
τῶν ὀρθοδόξων προστάται καὶ ἀληθῶς
ποιμενάρχαι χρηματίσαντες.

Σμυρναίων δῆμος καὶ πᾶσα Κυδωνιῶν ἡ πληθὺς,
Μοσχονησίων ἅμα ὁ λαὸς ὁ θεόφρων
καὶ Ζήλων διαλάμψασα ἐκλογὰς
Ἰκονίου ὁ σύλλογος,
θρήνων παυσάμενοι, δεῦτε Ἱεραρχῶν
ἐσφαγμένων μνήμην ἄσατε.

Δόξα Πατρὶ. Ἦχος πλ. β'

Ὡς τοῦ καλοῦ ποιμένος μιμητὴς ὑπάρχων
τὴν ψυχὴν σου ἐτίθεις ὑπὲρ τῶν προβάτων,
Ἱεράρχα Χρυσόστομε, Σμύρνης πρόμαχε.
Τῆς γὰρ ἐκεῖνου φωνῆς ἀκούσας
καὶ προκινδυνεύσας ἀφόβως ὑπὲρ τῆς ποιμένης σου
ιερεῖον ἔμψυχον ἐγένου.
Τὸν δ' ἀγῶνα τελέσας
καὶ τὴν πίστιν τηρήσας
τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον ἐκομίσω
παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Ἦχος ὁ αὐτός.

Τίς μὴ μακαρίσει Σε, Παναγία Παρθένε;
τίς μὴ ἀνυμνήσει Σου τὸν ἀλόχευτον Τόκον.
Ὁ γὰρ ἀχρόνως ἐκ Πατρὸς
ἐκλάμψας Υἱὸς μονογενὴς
ὁ αὐτὸς ἐκ σοῦ τῆς Ἀγνῆς προήλθεν
ἀφράστως σαρκωθείς,
φύσει Θεὸς ὑπάρχων
καὶ φύσει γενόμενος ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς,
οὐκ εἰς δυάδα προσώπων τεμνόμενος,
ἀλλ' ἐν δυάδι φύσεων ἀσυγχύτως γνωριζόμενος.
Αὐτὸν ἱκέτευε, σεμνὴ παμμακάριστε,
ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἀπολυτίκιον Ἦχος γ'. Θείας πίστεως*.

Μέγαν μάρτυρα ἡ Ἐκκλησία,
μέγαν ἥρωα τὸ ἔθνος σύμπαν,

* Διὰ τὴν ἱστορίαν ἐνετάξαμεν ἐνταῦθα. Καὶ πληροφοροῦμεν ὅτι· Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦτο ἐποιήθη ὑπὸ Λεωνίδου Φιλιππίδου, χρηματίσαντος ἰδιαίτερου γραμματέως τοῦ ἐθνομάρτυρος Ἱεράρχου Σμύρνης Χρυσοστόμου, ἐγράφη δὲ καὶ ἐδημοσιεύθη πρωῒμως, ὑπὸ τὴν νοπὴν εἰσέτι ἐντύπωσιν τοῦ μαρτυρίου καὶ τὴν αἴγλην τῆς προσωπικότητος τοῦ μάρτυρος Ἱεράρχου.

τὸν τῆς Σμύρνης ὑμνοῦμεν Χρυσόστομον.
Καὶ γὰρ γενναίως ἀθλήσας ὑπέμεινε
ὑπὲρ πατρίδος καὶ πίστεως θάνατον·
Ἱεράρχου τε ὑπόδειγμα ἑαυτὸν ἀνέδειξε
τὸν στέφανον λαβὼν τὸν ἀμαράντινον.

Δόξα Πατρί. Ἦχος α'. Τῆς ἐρήμου πολίτης*.

Ἀθλητῶν σε τὸ κλέος καὶ τῆς Σμύρνης τὸν πρόεδρον,
τῆς Ὁρθοδοξίας φρουρόν τε, σὲ τιμῶμεν Χρυσόστομε.
ἐδείχθης γὰρ σύ, Πάτερ, ἐν αὐτῇ πανάριστος καὶ ἄξιος
ποιμὴν,
ὑπὲρ ποιμνῆς θυσιάσας ζωὴν καὶ βίον, πανεύφημε.
Δόξα τῷ σὲ δοξάσαντι Χριστῷ. Δόξα τῷ σὲ ἐνισχύσαντι.
Δόξα τῷ ἀναδείξαντι ἡμῖν Μάρτυρα μέγιστον.

Καὶ νῦν... Τοῦ Γαβριὴλ φθεγξαμένου...

ΕΥΧΗ

ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει τῆς ἀγιότητος τοῦ Ἱεράρχου Σμύρνης
Χρυσοστόμου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τελειωθέντων

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ θαυμαστὸς ἐν τοῖς
ἀγίοις σου, τὸ δὲ ἡμέτερον ἔθνος ἐξαιρέτως εὐεργετή-
σας, ἐξ αὐτοῦ μεγάλους τῇ Ἐκκλησίᾳ ποιμένας καὶ δι-
δασκάλους ἀναδείξας, καὶ μάρτυρας ἐδραΐους τῇ πίστει
καὶ γενναίους τῷ φρονήματι. Σὺ, Κύριε, κρίμασιν οἷς οἶ-
δας, ἐπέτρεψας τὴν θλίψιν τὴν μεγάλην ἐν Μικρασίᾳ καὶ
τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ, ἧς ἔνεκα ἐθρηνήσαμεν (πρὸ ἐ-
τῶν ἑβδομήκοντα), θύματα πολλὰ καὶ συμφορὰν ἐθνικὴν.
Ἀλλὰ καὶ ἱερεῖα ξιμρυχα, ὀλοκαυτώματα λογικά, αἶνον
τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει προκαλοῦντα, πολλοὺς υἱοὺς
ἀμφοῖν εἰς δόξαν ἀγαθοῦσιν. Ἐν τούτοις διαλάμψας ὁ
ἱερὸς ἀνὴρ καὶ ἐπίσκοπος Σμύρνης Χρυσόστομος, καὶ ἐν
αἵματι τελειωθείς, ἐγένετο «πιστὸς ἄχρι θανάτου» καὶ
τῷ λόγῳ Σου ἐπόμενος, τῷ «τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ
ἐκκλησίας» γεγραμμένῳ, ἔδοξε λαβεῖν παρὰ Σοῦ «τὸν
στέφανον τῆς ζωῆς». Σὺν αὐτῷ δὲ καὶ πλείους μαρτύρων
ἀπὸ πάσης τῆς Ἰωνίας ἠκολούθησεν, ἀπὸ τε Κυδωνίων
καὶ Μοσχονησίων καὶ Ἰκονίου καὶ ἐπισκοπῆς Ζήλων Ἱε-
ράρχαι, ὧν τὰ ὀνόματα ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς, σὺν
Γρηγορίῳ Ἀμβρόσιος καὶ Εὐθύμιος σὺν Προκοπίῳ,
πλείστοι τε ἄλλοι, ἐπώνυμοί τε καὶ ἀνώνυμοι, ἱερατικοὶ
καὶ στρατιωτικοὶ, καὶ ἐκ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ ἱκανοὶ
τῇ μαρτυρικῇ ταύτῃ χορεία προστεθέντες, ἐν οὐρανίαις
σκηναῖς ἀγάλλονται καὶ ἡμῶν τῶν περιλειπομένων μνη-
μονεύουσι. Δόξα Σοι, Κύριε, πάντων ἔνεκα. Σοὶ τῷ ἀρ-
νίῳ τῷ ἐσφαγμένῳ, «Σοὶ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου...

βαλοῦσι τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου σου
λέγοντες· ἄξιός ἐστι, ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν τὴν
δόξαν καὶ τὴν τιμὴν» καὶ τὴν προσκύνησιν εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων (Ἀποκ. δ' 10-11).

ΕΥΧΗ

εἰς ἐγκαίνια ἐκθέσεως κειμηλίων καὶ ἐνθυμημάτων
Μικρασίας, Πόντου καὶ πάσης Ἰωνίας

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὁ
δοὺς ἡμῖν ἀποστολικὴν παραγγελίαν «μνημονεύειν τῶν
ἡγουμένων ἡμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ἡμῖν τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς
μμεῖσθαι τὴν πίστιν», πρόσδεξαι τὴν δέησιν ἡμῶν ἐπι-
καλουμένων τὴν παρὰ σοῦ εὐλογίαν εἰς ἐγκαινισμὸν τῆς
ἐκθέσεως ταύτης ἐνθυμημάτων ἀπὸ Μικρασίας καὶ Ἰω-
νίας καὶ Πόντου καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς, εἰς μνη-
μόσυνον καὶ νοσταλγίαν ἐκτιθεμένων τῶν ἀλησμονητῶν
Πατρίδων ὑπὸ τῶν ἐκεῖθεν ἐξωσθέντων καὶ προσφυγόν-
των εἰς τὴν ἐνταῦθα μητροπολιτικὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος.

Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἐκεῖσε προδιαγενομένων πατέ-
ρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν. Τούτων καὶ τῶν λειψάνων ἐστε-
ρήθημεν. Καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἱερῶν σκηνωμάτων καὶ
ναῶν ἐρείπια κατελίπομεν, κατασκαφέντων καὶ ἄλλο-
τριωθέντων ὑπὸ τῶν ἄλλοφύλων. Σὺ δέ, Κύριε, οὐκ ἀπώ-
σω ἡμᾶς εἰς τέλος. Τὴν εὐδοκίαν σου δ' ἀπεκδεχόμενοι
καὶ τὴν οἰκονομίαν τῶν καθ' ἡμᾶς κατὰ τὸ ἅγιον θέλημά
σου, αἰνοῦμεν καὶ εὐλογοῦμέν Σε καὶ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Εἵσοδος. Φῶς ἱλαρόν... Τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας.
Καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα (μγ' 9-14).

Τάδε λέγει Κύριος· Πάντα τὰ ἔθνη συνήχθησαν ἅμα καὶ
συναχθήσονται ἄρχοντες ἐξ αὐτῶν. Τίς ἀναγγελεῖ ταῦτα
ἐν αὐτοῖς; ἢ τὰ ἐξ ἀρχῆς τίς ἀκουστὰ ποιήσει ἡμῖν; Ἀ-
γαγέτωσαν τοὺς μάρτυρας αὐτῶν καὶ δικαιώθητωσαν καὶ
εἰπάτωσαν ἀληθῆ. Γίνεσθέ μοι μάρτυρες· καὶ ἐγὼ μάρ-
τυς Κύριος ὁ Θεός, καὶ ὁ παῖς ὃν ἐξελεξάμην, ἵνα γνῶτε
καὶ πιστεύσετε μοι, καὶ συνήτε ὅτι ἐγὼ εἰμι. Ἐμπροσθέν
μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος Θεός, καὶ μετ' ἐμὲ οὐκ ἔσται.
Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστι πάρεξ ἐμοῦ ὁ σῶζων.
Ἐγὼ ἀνήγγειλα καὶ ἔσωσα. Ὁνειδίθησα καὶ οὐκ ἦν ἐν
ὑμῖν ἀλλότριος. Ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες, καὶ ἐγὼ μάρτυς
Κύριος ὁ Θεός. Ἐτι ἀπ' ἀρχῆς ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ
ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐξαιρουμένος. Ποιήσω καὶ τίς ἀπο-
στρέψει αὐτό; Οὕτω λέγει Κύριος ὁ Θεός, ὁ λυτρούμε-
νος ὑμᾶς, ὁ ἅγιος Ἰσραὴλ.

Σοφίας Σολομώντος τὸ ἀνάγνωσμα (ε' 15-5' 3).

Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐ-

* Καὶ τὸ δεύτερον ἀπολυτίκιον (ποίημα ἱερέως Νικο-
λάου Ἀβούρη, ἱεροκήρυκος Ἱεράς Μητροπόλεως Ζακύν-
θου) συνετέθη ἐπὶ τῇ πρώτῃ σκέψει καὶ προτάσει τῆς εἰς
ἅγιον ἀνακηρύξεως τοῦ ἱεροῦ ἀνδρός, καὶ δι' ἐκείνου
ἀποδοθεῖς δημοσιευθεῖς τῷ 1929.

τῶν, καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν παρὰ ὑψίστῳ. Διὰ τοῦτο λή-
φονται τὸ βασιλεῖον τῆς εὐπρεπείας, καὶ τὸ διάδημα τοῦ
κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου, ὅτι τῇ δεξιᾷ σκεπάσει αὐ-
τούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. Λήψεται πανο-
πλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὀπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς
ἄμυναν αὐτῶν. Ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνης, καὶ πε-
ριθήσεται κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον. Λήψεται ἀσπίδα
ἀκαταμάχητον ὁσιότητα, ὅξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὄργην εἰς
ρομφαίαν. Συνεκπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς
παράφρονας. Πορεύονται εὐστοχοὶ βολίδες ἀστραπῶν,
καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἀ-
λοῦνται· καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ριφήσονται
χάλαζαι. Ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, πο-
ταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως. Ἀντιστήσεται αὐτοῖς
πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαίλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς, καὶ
ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία πε-
ριτρέψει θρόνους δυναστῶν. Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ
σύνετε· μάθετε δικαστὰι περάτων γῆς· ἐνωπίσασθε οἱ
κρατοῦντες πλήθους, καὶ γεγαβρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐ-
θνῶν. Ὅτι ἐδόθη παρὰ Κυρίου ἡ κράτης ἡμῖν, καὶ ἡ
δυναστεία παρὰ ὑψίστου.

Σοφίας Σολομώντος τὸ ἀνάγνωσμα (δ' 7-15).

Δίκαιος, ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται.
Γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν
μεμέτρηται. Πολιὰ δέ ἐστι φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλι-
κία γῆρας βίος ἀκηλίδωτος. Εὐάρεστος Θεῷ γενόμενος
ἡγαπήθη· καὶ ζῶν μεταξὺ αὐτῶν μετετέθη. Ἠρπάγη, μὴ
κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν
αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ, καὶ
ρεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεῦει νοῦν ἄκακον. Τελειω-
θεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακροὺς· ἀρεστὴ γὰρ
ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐν μέσῳ
πονηρίας. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ
θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτον, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν
τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Εἰς τὴν Λιτὴν

Ἰδιόμελα. Ἦχος α'

Τῶν προφητῶν αἱ φωναὶ ἰδοὺ πεπλήρωνται·
πατάξω τὸν ποιμένα
καὶ διασκορπισθήσονται
τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς.
Καὶ ὁ κλεινὸς Χρυσόστομος,
Σμυρναίων ποιμενάρχης,
προκινδυνεύων ἔπεσεν
ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ Γένους.
Ὁρθοδόξων ὡς ποιμὴν,
τὴν ψυχὴν τίθεισιν ὑπὲρ τῶν προβάτων.
Ὅν γεραίροντες ὑμνοῦμεν

καὶ αἰτούμεθα πρεσβεύειν
ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἦχος β'

Τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Κυρίου ἤκουσας,
ἰδοὺ νῦν ὥρα ἐλήλυθεν,
ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος,
τῷ λαῷ σου ἐφώνεις
ὅτι οὐκ ἐσμέν μόνοι,
ὁ γὰρ πατὴρ ὁ οὐράνιος μεθ' ἡμῶν ἐστι·
καὶ ὑπομείνας εἰς τέλος
ἱερομάρτυς ἀνεδείχθης σεπτός,
Σμύρνης τὸ κλέος Χρυσόστομε.

Ἦχος γ'

Τὸ πάλαι Ὅς ἐπάταξεν ἔθνη πολλὰ,
ἐν Φαραῶ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς δούλοις αὐτοῦ,
τῶν αἱμάτων ὑμῶν μνησθήσεται,
Ἰεράρχαι ἅγιοι, Ἰωνίας καὶ Πόντου
καὶ Αἰολίδος ποιμένες,
καὶ ἀνταποδώσει οἷς πρέπει τὸ ἀνταπόδομα,
εὐχαῖς ὑμῶν παρέχων ἡμῖν εἰρήνην
καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦχος δ'

Τόπων πατρῶων καὶ ἐστιῶν ἀπωσθέντες
εἰς προσφυγίαν διωκόμενοι ἤχθησαν
ὀρθοδόξων τὰ πλήθη μετὰ ποιμένων ἱερῶν.
Οὐκ εἰς ἄλλοτρίαν δὲ γῆν μεταστάντες,
καὶ τοῦ κλαυθοῦ παυσάμενοι,
τὴν ὁδὴν Κυρίου προσάδουσι
πρὸς οὐράνιον πατριδα
τὰς καρδίας αἶροντες
καὶ ψυχῶν σωτηρίαν αἰτούμενοι.

Δόξα Πατρὶ. Ἦχος πλ. α'

Κύριε, ἐπὶ σφαγὴν ἐλκόμενος ἔλεγες τοῖς συνακολου-
θοῦσί σοι εἰρήνην ἔχειν, εἰ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔ-
ξουσι· καὶ θαρσεῖν, ὅτι σὺ νενίκηκας τὸν κόσμον. Διὸ
αἰτοῦμέν σε, εἰς ἱκεσίαν ἄγοντες τοὺς μάρτυρας ἡμῶν,
πυρὶ καὶ ξίφει τελειωθέντας, σὺν τῷ ἱερῷ Χρυσόστομῳ,
ἐν Σμύρῃ καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ, νίκας ἡμῖν κατ'
ἐχθρῶν παντοίων διδόναι, γεγεννημένους ἐκ τοῦ Θεοῦ
καὶ ἐδραίοις τῇ πίστει· αὕτη γὰρ ἐστὶν ὡς θυρεὸς τοῖς
ὀρθοδόξοις, ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν.

Καὶ νῦν.

Μακαρίζομέν σε, Θεοτόκε Παρθένε,
καὶ δοξάζομέν σε οἱ πιστοὶ κατὰ χρέος,
τὴν πόλιν τὴν ἄσειστον,
τὸ τεῖχος τὸ ἄρρηκτον,

τὴν κράταιαν προστασίαν
καὶ σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἀπόστιχα

Ἦχος πλ. α'. Χαίροις ἀσκητικῶν.

Χαίροις τὸ τηλαυγέστατον φῶς,
ἐθνομαρτύρων ἱερὸν ἀκροθίνιον,
Χρυσόστομε Ἱεράρχα, τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ,
τῆς ἐν Σμύρνη, πάτερ, προϊστάμενος.
Προβάτων κατέμπροσθεν
πορευόμενος, ἅγιε,
συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ σου προέκρινας
ἀπειπάμενος τὴν φυγὴν ὡς καλὸς ποιμὴν.
Ὅθεν καὶ τὸ μαρτύριον
ἀνδρείως ὑπέμεινας
καὶ τοῦ στεφάνου τῆς δόξης
κατηξιώθης, πανεύφημε,
Καὶ νῦν τῶν ἁγίων
τῷ χορῷ ἡριθμημένος
ἡμῶν μνημόνευε.

Στίχ. Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ
οἱ ὁσίοί σου ἀγαλλιάσονται.

Χαίροις Ἱεραρχῶν ἡ πλειὰς
Σμύρνης Χρυσόστομε καὶ Ζήλων Εὐθύμει,
Προκόπιε Ἰκονίου, Κυδωνίων ἱερὲ
Γρηγόριε ἅμα καὶ Ἀμβρόσιε
Μοσχονήσων ἀγλαῖσμα,
πέντε ἅγιοι μάρτυρες,
σὺν ἱερεῦσι, καὶ λοιποῖς ἐπωνύμοις τε
νεομάρτυσι, καὶ ἀγνώστοις ὀνόμασιν.
Ἄπαντες ἐθελόθута
καὶ μὴ ἐξωμόσαντα
τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους
τέκνα πιστὰ καὶ χριστῶνυμα,
ἀδίκως σφαγέντα
καὶ ἐν αἵματι τυθέντα
καθηγιασθητε.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐ-
τοῦ.

Χῶραι ἀτεκνωθεῖσαι δεινῶς
καὶ ἐκκλησίαι καὶ λυχναίαι ἐπτάριθμοι
εἰς Ἐφεσον καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ τῆς Περγάμου ὁμοῦ,
καὶ τῶν Θυατείρων καὶ τῶν Σάρδεων,
καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν, ἅμα καὶ Λαοδικείαν,
ἐκινήθησαν ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν παντός·
οὐ ποτε ἠφάνισθησαν,
ἀλλ' ὡς διαλάμψασαι
ἐν οὐρανῷ θριαμβεῦσιν
διαπαντὸς ἀπεγράφωσαν,

μεθ' ὧν κοινωνοῦμεν
ἐν καλῇ Χριστοῦ στρατείᾳ
περιλειπόμενοι.

Δόξα Πατρί. Ἦχος πλ. β'.

Δεῦτε πάντες οἱ πιστοί, τὸν περιδοξὸν ἱεράρχην τοῦ
Χριστοῦ ἄσμασιν ἐγκωμίων ἐπαινέσωμεν, Χρυσόστομον
τὸν πάνυ, τὸν ἄγγελον τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Σμύρνη
θεόθεν τεταγμένον. Οὗτος γάρ, ὡς καλὸς στρατιώτης
Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἶδε κακοπαθεῖν καὶ προμαχεῖν ὑπὲρ
τῶν οἰκείων πίστεως, καὶ ἀγωνίσασθαι ἕως θανάτου, ἵνα
τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. Καὶ προσηνέχθη τῷ Θεῷ θυ-
μα ἅγιον καὶ κορυφαία ἀπαρχὴ τῶν σὺν αὐτῷ ἀναιρε-
θέντων καὶ ἐν Χριστῷ τελειωθέντων ἐν τῇ Μικρασίᾳ.
Αὐτῷ προσεῖπωμεν Ἱεράρχα ἀοίδιμε καὶ στεφηφόρε
μακάριε, μὴ ἐπιλάθου τῶν ὑμνούντων σε.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον

Θεοτόκε, σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή,
ἡ βλαστήσασα τὸν καρπὸν τῆς ζωῆς,
πρέσβευε, Δέσποινα, μετὰ τοῦ Ἱεράρχου
καὶ πάντων τῶν ἁγίων,
ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Νῦν ἀπολύεις... Τρισάγιον... Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασι-
λεία...



ΕΝ Τῷ ΟΡΘΡῳ

Μετὰ τὸν Ἑξάψαλμον· εἰς τὸ «Θεὸς Κύριος...» τὰ
Ἀπολυτίκια, ὡς εἰς τὸν Ἑσπερινόν.

Μετὰ δὲ τὴν α' στιχολογίαν· τὰ Καθίσματα.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Χριστῷ εὐηρέστησας καὶ ἐμμήσω, σοφέ,
σαυτὸν ὡς καλὸς ποιμὴν ὑπὲρ προβάτων τιθεῖς,
Χρυσόστομε ἔνδοξε.
Ὑβριν ἐχθρῶν αἰσχύνας
εἰς μαρτύριον ἤχθης,
αἵματι πορφυρώσας
γῆν τῆς Σμύρνης γενναίως·
Διὸ καὶ τοῦ στεφάνου τυχὼν
μακάριος γέγονας.

Δόξα Πατρί. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον (αὐτόμελον)

Ταχὺ προκατάλαβε πρὶν δουλωθῆναι ἡμᾶς
ἐχθροῖς βλασφημοῦσί σε καὶ ἀπειλοῦσιν ἡμῖν,
Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν·
ἄνελε τῷ σταυρῷ σου τοὺς ἡμᾶς πολεμοῦντας,
γνώτωσαν πῶς ἰσχύει Ὁρθοδόξων ἡ πίστις·
πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλάνθρωπε.

Μετὰ τὴν β' στιχολογίαν.

Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς.

Τοὺς ἱεράρχας τοῦ Χριστοῦ εὐφημήσωμεν,
τοὺς μαρτυρήσαντας ἀθρόον ὡς σὺναθλοι,
πεντάδα παναοίδιμον ποιμένων καλῶν,
ὥσπερ οἱ ἀλλόφυλοι τῶν Ἑλλήνων διώκται
ξίφει καὶ πυρὶ δεινῶς καὶ ποικίλαις βασάνοις
ἕως θανάτου ἤγαγον φρικτοῦ,
τελειωθέντας ἐλέφ Θεοῦ ἡμῶν.

Δόξα Πατρὶ. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Οὐ σιωπήσομέν ποτε, Θεοτόκε,
τὰς δυναστείας σου λαλεῖν οἱ ἀνάξιοι,
εἰ μὴ γὰρ σὺ προΐστασο πρεσβεύουσα,
τίς ἡμᾶς ἐρρύσατο ἐκ τοσοῦτων κινδύνων;
τίς δὲ διεφύλαξεν ἕως νῦν ἐλευθέρους;
Οὐκ ἀποστῶμεν, Δέσποινα, ἐκ σοῦ,
σοὺς γὰρ δούλους σφῆζεις αἰεὶ
ἐκ παντοίων δεινῶν.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον.

Ἦχος πλ. δ'. Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον.

Τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου τὸν εὐσεβῆ,
Μικρασίας καὶ Πόντου, οἱ δυσμενεῖς
ἐξῶσαι βουλόμενοι καὶ κακῶσαι θελήσαντες
ἐξ οἰκείων τόπων ἀπέβαλον ἔχθιστα
ἱερὰ καὶ ὅσια αὐτοῦ βεβηλώσαντες.
Ὅθεν προεστῶτας καθελόντες ἀξίους
λαὸν ἐδεκάτιζον, ἱερεῖς περιῦβριζον,
καὶ ἀγχόνας ἡτοίμαζον,
πληγὰς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς
ἐν τῇ πέτρᾳ ἔβλεπον τῆς πίστεως
τῶν ἀγίων τὸ σθένος νευρούμενον.

Δόξα Πατρὶ. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον (αὐτόμελον)

Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον ἐν σῇ γαστρὶ
συλλαβοῦσα ἀφλέκτως, Μήτηρ Θεοῦ,
τῷ κόσμῳ ἐκύησας, τὸν τὸν κόσμον κατέχοντα,
καὶ ἐν ἀγκάλαις ἔσχεες τὸν πάντα συνέχοντα,
τὸν τροφοδότην πάντων καὶ πλάστην τῆς φύσεως.
Ὅθεν δυσωπῶ σε, Παναγία Παρθένε,
ρυσθῆναι παισιμάτων μου, ὅταν μέλλω παρίστασθαι
πρὸ προσώπου τοῦ Κτίστου μου.
Δέσποινα Παρθένε ἀγνή,
τὴν σὴν βοήθειαν τότε μοι δώρησαι
καὶ γὰρ δύνασαι ὅσα θέλεις πανύμνητε.

Οἱ Ἀναβαθμοί·

Τὸ α' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου.

Προκείμενον· Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δι-
καιοσύνην καὶ οἱ ὅσιοί σου ἀγαλλιάσονται.

Εὐαγγέλιον

(Τετάρτης τῆς Γ' Ἑβδομάδος Ματθαίου)

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (ι' 16-22)

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἰδοὺ ἐγὼ ἀπο-
στέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν
φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.
Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑ-
μᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστι-
γώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθή-
σεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνε-
σιν. Ὅταν δὲ παραδώσωσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ
τί λαλήσητε. Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ
Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν, τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. Παραδώ-
σει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον·
καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν
αὐτούς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὀνομά-
 μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

Ὁ Ν' Ψαλμός. Δόξα. Ταῖς τοῦ Ἱεράρχου...

Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου...

Στίχ. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, καὶ
κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρῶν σου ἐξάλειψον τὸ
ἀνόμημά μου.

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. β'

Ὅσιν τρισμάκαρ ἀγιάτατε πάτερ, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς καὶ
τοῦ ἀρχιποίμενος Χριστοῦ μαθητῆς, ὁ τιθεὶς τὴν ψυχὴν
ὑπὲρ τῶν προβάτων· αὐτὸς καὶ νῦν, πανεύφημε, Ἱεράρ-
χα Χρυσόστομε, αἰτησαι πρεσβεΐαις σου, δωρηθῆναι ἡ-
μῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Σώσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου...

Ο ΚΑΝΩΝ

Οὐ ἡ ἀκροστιχίς:

Χρυσοστόμῳ Σμύρνης αἵνος Νικοδήμου

Ἦχος δ'

Ὁδὴ α'. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου

Χριστοῦ τὸν θεράποντα, τῆς Ἐκκλησίας ἀγλαΐσμα,
τῆς Σμύρνης τὸν πρόεδρον, ἔθνομαρτύρων σεπτὸν
ἀκροθίνιον, ὑμνήσωμεν πανδήμως,
αὐτοῦ ἐξαιτούμενοι εὐχὴν πρὸς Κύριον.

Ροαῖς τῶν αἱμάτων σου τὸν σὸν ποδῆρη κατέστιξας,
Χρυσόστομε ἅγιε, Σμύρνης ποιμὴν ὁ καλός,
τῶν προβάτων σου, κηδόμενος χρηζόντων
τῆς σκέπης σου, ἐνδοξε ἔθνος ἀπόστολε.

Ὑψώσας τὰς χεῖράς σου καὶ δεηθεὶς τῷ Κυρίῳ σου,
λαὸν σου ἠλόγησας, καὶ προστασίας αὐτοῦ
συνειδῶς καλῶς, Χρυσόστομε, εὐθύνας,
εἰς τέλος ὑπέμεινας θλίψιν καὶ κάκωσιν.

Θεοτοκίον

Σωτήρα τεκοῦσάν σε, ἐκδυσωποῦμεν Πανάχραντε,
παράκλησιν πρόδεξαι παρὰ τῶν σὼν ἱκετῶν,
καὶ προσάγαγε τῷ σῷ Υἱῷ, Παρθένε,
δεήσεις τῶν δούλων σου τῶν προστερχόντων σοι.

Ῥδὴ γ'. Τοὺς σοὺς ὑμολόγους.

Ὅμοθυμον σθένος οἱ γενναῖοι
δεικνύντες τῆς Ἰωνίας οἱ σεπτοὶ
ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι
καὶ πάντες λειτουργοὶ Θεοῦ
ἄχρι θανάτου φθάσαντες
στεφάνους δόξης ἀπέλαβον.

Στρατεῖαν καλὴν ἀναλαβόντες
πεντάριθμοι ἐκκλησίας οἱ ταγοί,
συγκακουχεῖν ἐλόμενοι
λαῷ Θεοῦ παλαίοντι
πρὸς θάνατον, οὐκ ἐπηξάν
εἰς μαρτυρίαν Χριστοῦ ἐλθεῖν.

Τομὰς τῶν μελῶν, ἐν Μικρασίας,
περίδοξοι ἅγιοι, τῇ γῇ,
ὑπέστησαν, καὶ θάνατον,
ἵνα ζῶν αἰώνιον
κερδήσωσιν, ἣν δίδωσι
τοῖς πιστοῖς δούλοις ὁ Κύριος.

Θεοτοκίον

Ὁ μόνος ὑπάρχων Θεὸς Λόγος
ἐν μήτρᾳ ἐσκήνωσε τῇ σῇ,
Παρθένε παναμώμητε,
καὶ σαρκωθεὶς ὡς ἄνθρωπος
μέσος ἡμῶν ἐφέστηκεν
αὐτὸς τῆς δόξης ὁ Κύριος.

Ἀπὸ γ' ὠδῆς· Κάθισμα μεσῳδίων.

Ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

Χρυσοστόμου σήμερον μνήμην τελοῦντες,
Ἱεράρχου Σμύρνης τε καὶ Ἰωνίας τοῦ κλεινοῦ,
τὴν παρηγοσίαν ζηλώσωμεν
καὶ τὴν ἀνδρείαν,
τῷ πνεύματι ζέοντες.

Δόξα Πατρὶ. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον ὁμοιον.

Παναγία Δέσποινα, Μήτηρ Κυρίου,
ἡμῶν ἡ μεσίτρια παρὰ Χριστῷ τῷ λυτρωτῇ

τῇ μητρικῇ παρηγοσίᾳ σου
χρηῶσαι καὶ ρῦσαι
τοὺς δούλους σου, Ἀχραντε.

Ῥδὴ δ'. Ὁ καθηήμενος ἐν δόξῃ.

Μέγαν μάρτυρά σε ἔγνω Ἐκκλησία Χρυσόστομε,
μέγαν σε τὸ ἔθνος ἥρωα ἐκήρυξεν, ἅγιε
καὶ γὰρ γενναίως ἀθλήσας καθυπέμεινας
φρικτὸν θάνατον, δόξαν προσέμελπων πρὸς Κύριον.

Ὡς περ πρότυπὸν σε ἴσμεν, Ἱεράρχα Χρυσόστομε,
τῶν ἀρχιερέων, καὶ ἱερατείου ὑπόδειγμα
σύ γὰρ τὸ αἷμα ἐκχέας ὑπὲρ πίστεως,
ἡγιάσθης καὶ αἶνον προσάγεις τῷ Κτίστῃ σου.

Σὲ ὡς ἅγιον ἐξύμνουν οἱ εἰδότες σε πρότερον
τῇ τε Ἐκκλησίᾳ ἡγγέλλον σὸν ἔπαινον Σμύρνη τε
καὶ ἡ Ἑλλάς, τὴν θυσίαν σου γινώσκουσα.
Καὶ ἡτρεπίσται τῆς ἀγιωσύνης σοι στέφανος.

Θεοτοκίον

Μόνην σε, Παρθένε, οἶδα τῶν ἁγίων τὴν μεῖζονα
καὶ ἀγιωτέραν πάντων τῶν δικαίων ὑπάρχουσαν
διὸ αἰτοῦμαι πρεσβεῦειν σε πρὸς Κύριον,
ἀγιότητος κλήσει μὴ ἐκπέσοιμι, Δέσποινα.

Ῥδὴ ε'. Ἐξεῆστη τὰ σύμπαντα.

Ὑψίστης ἀγάπης σου τεκμήριον, ὁ Κύριος
εἰρηκεν, εἰ δυνατόν ἀνθρώπῳ
τὴν ψυχὴν δοῦναι ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ,
ὥς περ σύ, Χρυσόστομε, διδούς,
ὑπὲρ ἀγιότητος χριστοδίδακτος ἐφθασας.

Ρεόντων ἠλόγησας, μακάριε Χρυσόστομε,
ἄδικον δὲ θάνατον ἐδέξω,
τελειωθεὶς δ' ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρεις χρόνους μακροῦς,
μῶμόν τε καὶ ψόγον ὑπερβάς,
εἴπερ τι ἀδόκιμον περιέσθῃ σοι, ἅγιε.

Νεόλεκτον, ἅγιε, σεπτὸν ἱερομάρτυρα
οἶδεν σε Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία,
τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων πρόμαχον,
Σμύρνης σε ποιμένα ἱερόν,
κράτιστε Χρυσόστομε, διπλῶ στέφει κοσμοῦμενον.

Θεοτοκίον

Ἡ ἔμψυχος τράπεζα, κρατήρα θεῖον φέρουσα,
χαῖρε, θεῖον αἷμα ζωηφόρον
Χριστοῦ καὶ σῶμα ἡμῖν παρέχουσα,
οὐ μεταλαμβάντας καὶ ἡμᾶς
εἰς ζωὴν αἰώνιον ἀναστήσει ὁ Κύριος.

Ῥδὴ ς'. Τὴν θεῖαν ταύτην καὶ πάντιμον

Σταυρὸν Χριστοῦ θεασάμενος,

τὴν κένωσιν δ' αὐτοῦ μιμησάμενος,
 Πάτερ Χρυσόστομε,
 καὶ πρὸς θυσίαν ἐλκόμενος
 σὺν τοῖς ἁγίοις ὤφθης συναυλιζόμενος.
 Ἄγιον πόνοις συμμετοχος,
 ἀνασκολοπισμῷ τετελειώσαι,
 Σμύρνης ὁ πρόεδρος,
 ὑπὲρ Χριστοῦ κακουχούμενος
 καὶ τῇ Πατρίδι θῦμα σεπτὸν γενόμενος.
 Ἰδοὺ Σμυρναῖον οἱ ἔκγονοι,
 λαοῦ ἡγαπημένου σοι, ἅγιε,
 Πάτερ Χρυσόστομε,
 μνήμην σου νῦν μακαρίζουσι
 τὰς ἐαυτῶν δεήσεις σοι ἀναθέμενοι.

Θεοτοκίον

Ναὸς καὶ πύλη ὑπάρχουσα,
 αἰὶ ἡ ἀδιόδετος μέινασα,
 χαίρε Πανάχραντε,
 τοῦ Θεοῦ Λόγου παλάτιον
 καὶ τῶν πιστῶν στερεότατον καταφύγιον.

Κοντάκιον. Ἦχος πλ. δ'. Τῇ ὑπερμάχῳ.

Τὸν Ἱεράρχην τοῦ Χριστοῦ τὸν γενναιοτάτον,
 τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Σμύρνης σεπτὸν πρόεδρον
 ἀνυμνήσωμεν πανδήμως ἐν ἐκκλησίαις,
 τοῦ Χριστοῦ ἱερομάρτυρα τὸν ἐνδοξον
 καὶ τοῦ Γένους ἔθνομάρτυρα τὸν πάντιμον
 ἀνακράζοντες· Χαίροις, πάτερ Χρυσόστομε.

Ὁ Οἶκος (Ἀποκ. β' 8-10)

Ἄγγελος τῆς ἐν Σμύρνῃ Ἐκκλησίας ὑπάρχων
 τὸν Πρῶτον καὶ τὸν Ἑσχάτον ἀκούεις
 Χριστὸν τὸν ζωοδότην εἰπόντα·
 Οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν·
 ἀλλὰ πλούσιος εἶ·
 μὴ φοβοῦ ἃ μέλλεις παθεῖν·
 ἰδοὺ δὴ μέλλει βαλεῖν ὁ διάβολος κατὰ σοῦ,
 καὶ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ τῷ λαῷ ἐφορμήσει,
 ἵνα πειρασθῇτε καὶ θλίψιν ἔξητε·
 καὶ φόνῳ μαχαίρας ἀποθανεῖσθε.
 Ἀλλὰ γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου
 καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.
 Ἐφ' οἷς ἡμεῖς ἀνακράζομεν·
 Χαίροις πάτερ Χρυσόστομε.

Συναξάριον

Τὸ μνηολόγιον τῆς ἡμέρας. Μεθ' ὅ·

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Χρυσόστομου τοῦ νέου, ἐπισκόπου Σμύρνης, μαρτυρήσαντος

αὐτόθι ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, ἐν ἔτει α' λκβ' (1922).

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μνήμη τῶν ἐν Μικρασίᾳ καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ μαρτυρησάντων ἁγίων ἱεραρχῶν· Γρηγορίου ἐπισκόπου Κυδωνίων, Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μοσχονησίων, Προκοπίου ἐπισκόπου Ἰκονίου, καὶ Εὐθυμίου ἐπισκόπου Ζήλων, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρεθέντων καὶ τελειωθέντων ἱερέων, καὶ πάντων τῶν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ φιλοχρίστου στρατοῦ καὶ τοῦ πιστοῦ καὶ ὀρθοδόξου λαοῦ θυμάτων, «ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης» ἐκείνης.

Στίχ. Τιθεὶς ψυχὴν Χρυσόστομος ὁμοῦ συμμύσταις,
 λαοῦ καὶ στρατοῦ τε ἀπαρχὴ προσηνέχθη.

Πρωτομάρτυς Χρυσόστομος ἀποφράδι ἐτύθη,
 συνάθλων πληθὺς ἐπομένης τῷ πότμῳ.

Ὁ νέος οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ἱερομάρτυς ἐγεννήθη ἐν Τριγλία τῆς Βιθυνίας (τῇ 6ῃ Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1868) ἐκ γονέων εὐσεβῶν, Νικολάου καὶ Καλλιόπης Καλαφάτη. Ἐν τῇ Θεολογικῇ δὲ Σχολῇ τῆς Χάλκης σπουδάσας καὶ ἀνδρωθεὶς ἐχειροτονήθη Διάκονος καὶ Πρεσβύτερος, ἐνωρίτατα προαχθεὶς εἰς Πρωτοσύγκελλον τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῆς Πατριαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίνου Ε'. Διατελέσας δ' ἀκολούθως Μητροπολίτης Δράμας, Φιλίππων καὶ Ζιχνῶν ἐπὶ ὀκταετίαν (1902-1910), ἐξωρίσθη δις διὰ τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ δράσιν καὶ τοὺς ὑπὲρ πίστεως ἀγῶνάς του. Εἰς τοὺς τεταραγμένους δ' ἐκείνους καιροὺς ἡ δυναμικότης τοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς ἐγένετο κάρφος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἐχθρῶν τοῦ Γένους. Καὶ ὁ ἐμψυχωτὴς τοῦ χειμαζομένου καὶ ἀγωνιζομένου λαοῦ ἐθεωρεῖτο ἀποδιοπομπαῖος. Πιεζόμενον δὲ τὸ Πατριαρχεῖον μετεκίνησεν αὐτὸν ἐκ τῆς ἐξεγνηγεμένης Μακεδονίας, ἵνα εὐρεθῇ ἐκτὸς ἀμέσου ἐπιβουλῆς, ἀνέθεσε δ' εἰς αὐτὸν τὴν διαποίμανσιν τῆς περιφανοῦς Μητροπόλεως Σμύρνης. Οὐχ ἦτον καὶ ἐκεῖ ἀνέμενον αὐτὸν ἀγῶνες ἐθνικοὶ καὶ περιστάσεις κρίσιμοι διὰ τὸν ὀρθόδοξον λαόν. Καὶ πάλιν δ' ὡς καλὸς ποιμὴν προκινδυνεύει ὑπὲρ τῶν προβάτων, ἵνα, μετὰ διπλὴν καὶ πάλιν ἐξορίαν καὶ ἀλλεπαλλήλους θηριομαχίας, ἀχθῇ ἐν τέλει εἰς τὸ μαρτύριον, παραδοθεὶς ὡς ἐξιλαστήριον θῦμα εἰς τὸν μαινόμενον κατ' αὐτοῦ τουρκικὸν ὄχλον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου δεινῶς προπηλακίζόμενος ἀνεσκολοπίσθη βαναύσως καὶ φρικτῶς, τῇ 27ῃ Αὐγούστου 1922, ἱερεῖον ἄμωμον καὶ ἐκούσιον (ἀπαξιώσας νὰ δεχθῇ τὴν προσφερομένην αὐτῷ διάσωσιν διὰ τῆς φυγῆς), διότι ἐβάθυνεν ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ αὐτοῦ συνειδήσει ὁ λόγος τοῦ Κυρίου· «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων», μόνον δὲ «ὁ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτὸς ἐστὶ καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων» (Ἰω. ι' 12-13).

Ὁ Μητροπολίτης Κυδωνίων Γρηγόριος (Ὁρολογᾶς), ἐκ Μαγνησίας τῆς Μ. Ἀσίας, γεννηθεὶς τὸ 1882, ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, διετέλεσε καθηγητὴς, ἱεροκήρυξ καὶ πρωτοσύγκελλος, ἐν Θεσσαλονίκῃ, Σέρραϊς καὶ Δράμᾳ. Ἀκολούθως ἐγένετο Μητροπολίτης Στρωμνίτης (1902) καὶ ἐν συνεχείᾳ Κυδωνίων (Ἀϊβαλί, 1908-1922). Παθὴρ καὶ προστάτης τοῦ ποιμινίου του, ἔσωσε πολλοὺς φυλα-

κιομένους καὶ μελλοθανάτους. Ἐφυγάδευσεν δὲ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ποιμνίου του εἰς ἀσφαλεῖς τόπους ἔξω τῶν τουρκικῶν ὁρίων. Συγκαουχούμενος ὁ ἴδιος μετὰ τῶν περιλειπομένων, ἦλθον εἰς ἐκτόπισιν μετ' αὐτῶν (τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1922). Ἐνῷ δὲ ἡτοιμάσθη λάκκος ὃν ὥρυσαν καὶ ἀνέσκαψαν δι' αὐτόν, ἵνα τὸν θάψωσι ζῶντα, ἐξέφυγεν ἐξ ἐγκεφαλικῆς συμφορῆσεως, τελειωθείς ἐν Κυρίῳ ὡς νεομάρτυς, τῇ 3ῃ Ὀκτωβρίου 1922.

Ἐτερος νεομάρτυς, ὁ Μητροπολίτης **Μοσχονησίων Ἀμβρόσιος** (Πλειανθίδης), γεννηθεὶς ἐν Σμύρῃ, τὸ 1872, ἐσπούδασεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς Θεολογικὴν Σχολὴν Τιμίου Σταυροῦ Ἱεροσολύμων, Εὐαγγελικὴν Σχολὴν Σμύρνης καὶ Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν Κιέβου. Ὑπηρετήσεν ὡς ἀρχιδιάκονος ἐν Σμύρῃ, ὡς ἐφημέριος ἐν Κοιμαίᾳ, ὡς τιτουλάριος ἐπίσκοπος Ξανθοπούλεως - βοηθὸς τοῦ αἰοδιμου Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου, ἐν Μοσχονησίοις ὡς Πατριαρχικὸς Ἐξαρχος καὶ ἐν συνεχείᾳ Μητροπολίτης αὐτόθι, ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1922 μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὅτε ἐμαρτύρησε, βασανισθεὶς διὰ πεταλώσεως τῶν ποδῶν του καὶ κατατεμαχίσεως τοῦ σώματός του, μετὰ συμμαρτυρησάντων ἱερέων καὶ ἄλλων πιστῶν τῆς Ἐπαρχίας του, «ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων (καὶ τῶν ὁδυνῶν) αὐτῶν καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν» (Ἀποκ. ιδ' 13).

Ὁ Μητροπολίτης **Ἰκονίου Προκόπιος** ἔπese «κακουχούμενος» (Ἐβρ. ια' 37), ὀλίγον πρὸ τοῦ 1922, ἐκ τῶν δεινῶν τῶν ἐπισωρευθέντων ἐπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ποιμνίου του ὑπὸ τῶν Τούρκων. Αἱ συνθήκαι δι' αὐτὸν ἦσαν ἰδιάζουσαι. Οἱ νεότουρκοι ἐπεδίωκαν νὰ ὀργανώσουν τουρκορθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀνεξάρτητον τοῦ Πατριαρχείου, χρησιμοποιοῦσαν ἀποκλειστικῶς τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν. Ἐπέεζον πρὸς τοῦτο ἱερεῖς, ἵνα προσχωρήσουν εἰς τὴν προσπάθειαν, ἀλλ' ἀπέτυχον. Ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Ἀνατολίαν — εἰς τὰ βάθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας — εἶχον ἐγκλωβίσει τοὺς χριστιανοὺς καὶ ὑπέβαλον αὐτοὺς εἰς φοβερὰς κακώσεις μέχρις οὗ ἀποσκιρτήσουν ἐκ τοῦ Πατριαρχείου ΚΠόλεως. Τρεῖς δὲ ἀρχιερεῖς, μὲ ἐπὶ κεφαλῇ τὸν Μητροπολίτην Ἰκονίου Προκόπιον, ἐξηνάγκαζον νὰ προβοῦν εἰς αὐθαίρετον καὶ ἀντικανονικὴν χειροτονίαν ἐπισκόπου, ἵνα οὕτω διαρρηξῶσι τὰς σχέσεις πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, χειραφετούμενοι αὐτογνομῶνως ὡς αὐτοτελεῖς τουρκορθόδοξος Σύνοδος. Ἐν μέσῳ τῆς τοιαύτης καταδυναστεύσεως τοῦ ποιμνίου καὶ τῶν ποιμένων αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀπεγνωσμένων οἰμωγῶν τοῦ λαοῦ, ὁ Ἱεράρχης Προκόπιος παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Μέγαν Ἀρχιερεῖα καὶ Σωτῆρα Χριστόν, προμαχὼν καὶ συμπάσχων μετὰ τῶν στεναζόντων Ἑλλήνων χριστιανῶν τῆς Ἀνατολίας*.

Ὁ ἐπίσκοπος **Ζήλων Εὐθύμιος** (Ἀγριτέλης), ἐκ Καλλονῆς Λέσβου, κατὰ κόσμον Εὐστράτιος, γεννηθεὶς τὸ 1872, ἐφοί-

τησεν εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Μονῆς Λειμώνος, ἔνθα προδιετέλει δόκιμος καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐκάθη μοναχός. Μετὰ δὲ τὴν ἀποφοίτησιν καὶ ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, ἐπανελθὼν εἰς Λέσβον ἐχημάτισεν αὐτόθι ἱεροκήρυξ καὶ Σχολάρχης (Λειμώνος) καὶ πρωτοσύγκελλος Μηθύμνης, ἵνα ἀκολουθήσῃ ἐν συνεχείᾳ τὸν Λέσβιον Μητροπολίτην Γερμανὸν Καραβαγγέλην ὡς γενικὸς ἀρχιερατικὸς αὐτοῦ ἐπίτροπος εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀμασείας καὶ προαχθῇ εἰς βοηθὸν αὐτοῦ ἐπίσκοπον ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς παλαιᾶς ἐπισκοπῆς Ζήλων. Ἀνέπτυξε σπουδαίαν δρᾶσιν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν, συλληφθεὶς διὰ τὴν τελευταίαν καὶ βασανισθεὶς. Ἐν φυλακῇ διατελὼν τὸ Πάσχα τοῦ 1921 μετέδιδεν εἰς τοὺς κρατούμενους, μετὰ τοῦ πασχάλιου χαιρετισμοῦ, καὶ τὸ μήνυμα τῆς ἐθνικῆς ἀναστάσεως, διότι ἐπύσθη καθημερινῶς ἐπὶ 41 ἡμέρας πολυῶδυνα μαρτύρια, ἐξ ὧν καὶ ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον, τῇ 29ῃ Μαΐου 1921. Τὰς τελευταίας ἡμέρας ἔψαλλε μόνος του τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, «ἐπηκροῶντο δὲ αὐτοῦ οἱ δέσμοι» (Πράξ. ις' 25). Καὶ μετέστη πρὸς Κύριον ὡς ἐθνομάρτυς καὶ ἱερομάρτυς.



Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἀναριθμῶν νεομαρτύρων, ἀγνώστων καὶ ἀφανῶν, ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, ἀποκαρτερησάντων ἐν τῷ Παμμικρασιατικῷ διαγμῷ.

«Τοσοῦτον, δ' ἔχοντες περικείμενον νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθήμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἀμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορώντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν» (Ἐβρ. ιβ' 1-2)

καὶ δεόμενοι

Ταῖς τῶν ἀγίων σου μαρτύρων πρεσβεαῖς, Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

Ῥδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

Ὁ τὸν θάνατον ἐλόμενος, Χρυσόστομε, ὑπὲρ τῆς ποιμνῆς σου προκινδυνεύεις στερεῶς, ποτῆριον δ' ἔπιες πλήρες κεράσματος, καὶ ὑπέψαλς ὁ τῶν πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Σὲ γινώσκωμεν πιστὸν τῇ κλήσει, ἅγιε, τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ τῆς πατρίδος τῆς σῆς θεράποντα ἄξιον, καὶ ὑπερθαύμαστον Σμύρνης Πρόεδρον, τὸν τῶν πατέρων Κύριον καὶ Θεὸν ὑπερυψοῦντα.

Νῦν οὐράνιον πατρίδα σου τὴν μένουσαν οἰκῶν, Χρυσόστομε, ἱερουργεῖς νοερῶς καὶ ὑπερουράνιον θυσιαστήριον μελωδῶν κυκλοῖς ὁ τῶν πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Θεοτοκίον

Ἰκανούσθω μοι καὶ νοῦς καὶ στόμα, Δέσποινα

* Οἱ ἐν ἀποκλεισμῷ τρεῖς ἀρχιερεῖς (Ἰκονίου Προκόπιος, Πατάρων Μελέτιος καὶ Σεβαστείας Γερβάσιος), ὑπὸ δαμόκλειον σπάθην ἐνεργοῦντες καὶ κηδόμενοι τοῦ ὁδυνωμένου λαοῦ, ἦλθον εἰς χρῆσιν οἰκονομίας καὶ ἐπικαλούμενοι τὸ ἀδύνατον τῆς ἐπικοινωνίας τῶν μετὰ τοῦ Πατριαρχείου, ἀνέλαβον τὴν εὐθύνην τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων κυρώσεως συνοδικῶς τῆς πράξεως αὐτῶν περὶ ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας ἐπισκόπου, ὅπερ καὶ ἐγένετο, ἀναγκασθεῖς τῆς χειροτονίας ὡς ἰσχυρᾶς, ἀνευ ἐμπλοκῆς τοῦ χειροτονηθέντος εἰς τὴν ἀνύπαρκτον καὶ ἀπαράδεκτον τουρκορθόδοξον παράταξιν, ἣς ἡγεῖτο ὁ λεγόμενος Παπα - Εὐθύμ.

ὕμνοлогῆσαί σε, τῇ γὰρ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ,
ὕφαινεν σοι ἡττημαὶ ὕμνον ἐπάξιον·
ἀλλ' οὐ παύομαι, τὸν τῶν πατέρων Κύριον
ἀνυμνῶν καὶ μεγαλύνων.

Ῥδὴ η'. Παῖδας εὐαγεῖς.

Κόσμον Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους
σε ἔγνωμεν, Ἱεράρχα Σμύρνης ἐνδοξε,
οὐπὲρ τὸ διάδημα στέφανος ἀκάνθινος
καὶ μαρτυρίας ἔμβλημα γέγονε εὐγλωττον·
Τὸν Κύριον, προσφύγων οἱ παῖδες,
ὕμνεῖτε, ὑποῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ὅτε τὸν ὑπέρτιμον ποιμένα
ἀπάσης Μακεδονίας τὸν ἐξάρχοντα
ἀγώνων προῖστάμενον, ἐξόριστον ἀπέβαλον,
σταυρὸν ἡτεῖτο μέγιστον, ἐν ᾧ ἐπόθει θανεῖν·
Τὸν Κύριον ὕμνων δὲ ἐβόα·
Ὅν ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον

Δέσποινα Παρθένε Θεοτόκε,
τὸ Γένος περιποιοῦ ἡμῶν, πανύμνητε,
σκέπουσα δὲ φύλαττε, θλίψεων ἀπάλλαξον
καὶ πάσης περιστάσεως πιστῶς τοὺς μέλλοντας·
Τὸν Κύριον ὕμνεῖτε τὰ ἔργα
καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ῥδὴ θ'. Ἄπας γηγενής.

Ἡδιστα, πιστοί,
τὸν νέον Χρυσόστομον ἀνευφημήσωμεν
μνήμην αὐτοῦ ἄγοντες,
καὶ τοὺς συνόντας αὐτῷ γεραίροντες·
πρὸς γὰρ τὴν λίαν κρείττονα καὶ μακαρίαν ζωὴν
ἀφορῶντες, σώματος ἡλόγησαν
καὶ σκηναῖς τῶν ἁγίων ἠυλόγησαν.

Μέμνησο ἑσμοῦ
ἀλήστων πατρίδων τε, πάτερ Χρυσόστομε,
ὧνπερ τὴν ἐκρίζωσιν
θρηνῶν ἑώρας καὶ μεμαρτύρηκας,
ἐκχέας πρῶτος αἷμα δὲ τὸ σόν, πανεύφημε,
σπονδῆς τύπον, εὐχου πρὸς τὸν Κύριον
τοῦ ἐλέους τυχεῖν τὸν λαὸν αὐτοῦ.

Ὁμοθυμαδόν,
παμμάκαρ Χρυσόστομε, λαοῦ συνείδησις
ἁγίον σε εἰρηκεν,
καὶ Ἐκκλησίας φρόνημα ἔνθεον
ὁμολογεῖ σε πάνσεπτον ἱερομάρτυρα,
τῶν Σμυρναίων καλῶς προῖστάμενον
σεαυτὸν δὲ Θεῷ ἀναθέμενον.

Θεοτοκίον

Ὑμνοὺς ἱερούς,
Πανάχραντε πρόσδεξαι τῶν προσιόντων Σοι,
καὶ αὐτῶν προσάγαγε,
δέησιν πᾶσαν τῷ Παντοκράτορι
ταῖς μητρικαῖς σου πάντοτε εὐχαῖς στηριζούσα
τῶν πενήτων σου λαὸν κραυγάζοντα·
Παναγία Παρθένε, ἐπάκουσον.

Ἐξαποστειλᾶριον

Ἦχος γ'. Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις.

Τὸν τῆς Τριγλίας γόνον καὶ Βιθυνίας τὸν βλαστόν,
Χρυσόστομον Ἱεράρχην, τῆς Σμύρνης πρόεδρον σεπτόν,
τὸν αἵματι μαρτυρίου τελειωθέντα ὕμνοῦμεν.

Ἐτερον ὁμοιον

Τῆς Ἐκκλησίας ποιμένα, τοῦ Γένους μάρτυρα πιστόν,
καὶ ἀμφοτέρων τὸ κλέος, τοῖς ἄθλοις ἀναδειχθέντα,
Χρυσόστομον ἀνυμνοῦμεν, ἡγιασμένον εἰδότες.

Θεοτοκίον

Ὁ γλυκασμὸς τῶν ἀγγέλων, τῶν θλιβομένων ἡ χαρὰ,
χριστιανῶν ἢ προστάτις, Παρθένε μήτηρ Κυρίου,
ἀντιλαβοῦ μου καὶ ρῦσαι τῶν αἰώνιων βασάνων.

Εἰς τοὺς Αἵνους· τροπάρια δ'

Ἦχος β'. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου.

Δεῦτε οἱ Πανέλληνες πιστῶς
καὶ τῶν Ὁρθοδόξων οἱ δῆμοι, ἐν ἐνὶ στόματι,
μάρτυρα ὑμνήσωμεν καὶ Ἱεράρχην Χριστοῦ,
τὸν Χρυσόστομον ἅσμασι, τῆς Σμύρνης ποιμένα,
πίστει τε πατρίδι τε, ψυχὴν τιθέντα αὐτοῦ,
ἄχρι δὲ θανάτου παθόντα,
στέφανόν τε δόξης λαβόντα
παρὰ τοῦ Σωτῆρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ποίμνης τῶν προβάτων προεστώς,
λύκων ἐπελθόντων ἀγρίως ἀρπάσαι ταύτην ἐκ σοῦ,
ᾧφθης ὡς καλὸς ποιμὴν, προκινδυνεύων στερεῶς·
ἐθελόθυτον θῦμα γὰρ σαυτὸν παρεδίδως,
ἅγιε Χρυσόστομε, Χριστοῦ θεράπον πιστέ,
καὶ τελειωθείς μαρτυρίῳ,
νῦν ἐν οὐρανῷ συναυλίζει
ἐν σκηναῖς δικαίων, παναοίδιμε.

Στίγματα βαστάζων τοῦ Χριστοῦ
ἐν τῷ σώματί σου, παμμάκαρ, πάτερ Χρυσόστομε,
ἀνασκολοπίσεως φοικτιῆς μαρτύρια,
περιφέρεις τῇ μνήμῃ σου ἡμῖν, Ἱεράρχα,
ὅθεν σε γινώσκουμεν ἱερομάρτυρα,
καὶ ταῖς σαῖς εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις

Ἰλεων τὸν πάντων Δεσπότην
τῷ Γένει ἡμῶν ἀπεκδεχόμεθα.

Ὅτε τῶν βαρβάρων ἡ πληθὺς,
ἐξηγριωμένη, λυσσῶσα, σὲ τὸν ἀθῶν ἀμνὸν
ἔσυρε, Χρυσόστομε, πρὸς τὸ μαρτύριον,
τὸ δεινὸν καὶ ἐπώδυνον, ἐθαύμασαν πάντες
φρόνημα τὸ ψύχραιμόν σου καὶ τὸ ἔνθεον·
τότε οὐρανός σε ἐδέχθη,
χαίρων καὶ βοῶν σοι, παμμακάρε,
εὖγε ἀγαθὲ δούλε καὶ τίμε.

Δόξα Πατρί. Ἦχος πλ. δ'.

Τὸν μάρτυρα τῆς πίστεως καὶ ἀθλητὴν ἱεράρχην Χρυσόστομον, Σμύρνης κλέος, εὐφημήσωμεν. Οὗτος γὰρ τῶν θρεμμάτων τῆς Ἐκκλησίας ἐξάρχει, καὶ θεῖον ὄπλον τὸν σταυρὸν ἐν ταῖς χερσὶ διακρατῶν, λόγου Θεοῦ δὲ χαλῶν τὸ δίκτυον, ἐπισυνάγει τὸν λαὸν καὶ καταρτίζει ἐν Χριστῷ, προσκαρτερεῖν ἐν ὑπομονῇ, κατ' ἐλπίδα ζωῆς ἀκαταλύτου. Σὺν τῇ χορείᾳ σὺν τῶν συμμαρτύρων αὐτὸν ἀνυμνήσωμεν, ποιμένων καὶ προβάτων τῆς χριστολέκτου ποιμένης Μικρασίας, ἀεὶ τῷ Χριστῷ πρεσβευόντων ὑπὲρ ἡμῶν τῶν λιταζόντων αὐτοῦς.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον ὁμώχον.

Δέσποινα, πρόσδεξαι τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου
καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνάγκης καὶ θλίψεως.

Δοξολογία μεγάλη.

ΕΝ ΤΗ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον εἰς Ἱεράρχην.

Ζήτει τῇ 13ῃ Νοεμβρίου
(μνήμη Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου)

- ΣΗΜ. 1. Ἐν Κυριακῇ Ἀπόστολος τοῦ Ἀγίου καὶ
Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς.
2. Εὐάρμοστος τυγχάνει καὶ ἡ Ἀποστολικὴ περι-

κοπή: Α' Ἰω. γ' 9-29 (ζητητέα τῇ Τρίτῃ λε' ἐβδομάδος), τὴν ὁποίαν διαλαμβάνει ἡ ἁσματικὴ Ἀκολουθία ἡ ποιηθεῖσα ὑπὸ Νικολάου Ἀβούρη, μετὰ προκειμένου: Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ.

Στίχ. Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν;

3. Ἐνδείκνυται δὲ (κυρίως ἐν Κυριακῇ) ὁ Ἀπόστολος τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀγίων Πάντων (Ἑβρ. ια' 33- ιβ' 2), ἐφ' ὅσον μάλιστα συνεορτάζονται καὶ πάντες οἱ μαρτυρήσαντες καὶ τελειωθέντες κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, ἱεράρχαι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς.

(Ὡς ἀν δόξῃ τῷ Προεστῶτι).

Μεγαλυνάριον

Χαίροις τῆς Τριγλίας γόνος λαμπρός,
Σμύρνης Ἱεράρχης καὶ τοῦ Γένους ὁ τιμαλφῆς
πρόμαχος καὶ μάρτυς, ἀγλάισμα καὶ κλέος,
τῆς Ἐκκλησίας δόξα, σεπτὲ Χρυσόστομε.

Ἔτερα' εἰς τὴν πλειάδα τῶν μαρτύρων.

Χαίρετε πατέρες ἡμῶν σεπτοί,
Χρυσόστομε μάκαρ καὶ Γρηγόριε ἱερέ,
ἅμα Προκοπίῳ, γενναίῳ Ἀμβροσίῳ,
Εὐθύμιε, πανάριστοι χριστομάρτυρες.
Δεῦτε τὴν πλειάδα τῶν εὐκλεῶν
ἱερομαρτύρων, ἐκατόμβας τε τῶν πιστῶν,
Ὁρθοδόξων πλήθη τιμήσωμεν ἀξίως·
καὶ γὰρ ἐν Μικρασίᾳ ἐν πίστει ἤθλησαν.

Δίστιχον

Ζιχνῶν πρότρυτα ποιμένες τελοῦντες
Νικόδημος ὕμνησε Σμύρνης Χρυσόστομον.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Πατρῶν,
μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἔγραψα,
ἔτους σωτηρίου α' 74β' (1992).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 505. Διεκπ. 308 Τῇ 11ῃ Μαρτίου 1993

Πρὸς
Τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην
Πατρῶν κ. Νικόδημον
Εἰς Πάτρας

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Συνοδικῇ ἀποφάσει, ληφθεῖσα ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς 10ης ὁδεύοντος μηνὸς Μαρτίου ἐ.ε., γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι ἐγκρίνεται ἡ ὑπὸ τῆς ὑμετέρας πεπνυμένης Σεβασμιότητος ποιηθεῖσα Ἱερὰ Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος

Χρυσοστόμου Σμύρνης, ὡς καλῶς ἔχουσα, καθ' ὅσον οὐδὲν τὸ ἀπᾶν πρὸς τε τὰ δόγματα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας περιέχεται ἐν αὐτῇ.

Ὅθεν παρακαλοῦμεν, ὅπως κατὰ τὴν τάξιν ὑποβάλητε πέντε (5) ἀντίτυπα τῆς ἐκδοθησομένης ἀνωτέρω Ἱερᾶς Ἀκολουθίας διὰ τὸ Ἀρχεῖον τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου.

Ἐπὶ τούτοις συγχαίροντες καὶ αὐθις ὕμιν ἐφ' οἷς κεκοπήκατε, κατασπαζόμεθα τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα ἐν Κυρίῳ, καὶ διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης



ΤΑ ΕΚΠΛΗΚΤΑ ΜΑΤΙΑ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

«Μερίζω τούτων ὄψει»

Μιά φράση μου ἔχει καρφωθεῖ στή σκέψη ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Δὲν ἐννοεῖ νὰ μὲ ἀφήσει ἡσυχό. Πιστεύω ὅτι τὸ ἴδιο θὰ εἶχε συμβεῖ καὶ στὸν Ναθαναήλ ὅταν ὁ Ἰησοῦς τοῦ ἀποκρίθηκε μὲ τὴ φράση ἐκείνη «μερίζω τούτων ὄψει» (Ἰωάννου α' 51).

Ὁ Ἰησοῦς εἶχε κάνει μία θαυμάσια ψυχοδιαγνωστικὴ παρατήρηση πού ἀφοροῦσε τὸν Ναθαναήλ. Ὁ τελευταῖος ἀπόρησε καὶ μάλιστα ἐξέφρασε τὴν ἀπορία του: «ἀπὸ ποῦ κι ὡς ποῦ ἐσύ μὲ γνωρίζεις;» Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἔχασε τὴν εὐκαιρία νὰ τοῦ πεῖ ὅτι τὸν εἶχε δεῖ, πρὶν ἀκόμα καλὰ καλὰ τὸν φωνάξει ὁ Φίλιππος, κάτω ἀπὸ τὴ σκιὰ.

«Μὲ μιά ματιά καὶ μόνη νὰ μπορεῖ νὰ διακρίνει τί μοῦ συμβαίνει, σκέφτηκε, αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, τὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ Φίλιππος πρέπει νὰ ἔχει δίκιο, ὅταν εἶπε ὅτι βρήκαμε Αὐτὸν γιὰ τὸν ὁποῖο ἔγραψαν ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ Προφῆτες».

Γιὰ τὸν Ἰησοῦ ὅμως αὐτὸ δὲν ἦταν καὶ τόσο σπουδαῖο. Ἦταν μόνο ἓνα μικρὸ δεῖγμα. Ὁ Ναθαναήλ θὰ 'πρεπε νὰ ἐτοιμάζεται νὰ δεῖ πολὺ μεγαλύτερα ἀκόμη πράγματα. Μὰ πόσο μεγαλύτερα;

Ἦταν ἤδη εὐχαριστημένος μ' αὐτὸ πού εἶχε πεῖ ὁ Ἰησοῦς γι' αὐτόν. Ἡ ζωὴ του εἶχε ἤδη καταξιωθεῖ... Τί μεγαλύτερο μπορούσε νὰ περιμένει; Αὐτὸ τοῦ ἔφθανε καὶ τοῦ περισσεύει. Στὴν προοπτικὴ ὅμως τοῦ Ἰησοῦ αὐτὸ δὲν ἀρκοῦσε. Ἡ συνάντησή μαζὶ Του καὶ μιά πρώτη διαπίστωση δὲν ἦταν ἓνα τέλος. Ἦταν μιά ἀρχή. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα ἀρχίζουν τὰ ὠραῖα καὶ θαυμαστά. Κι αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τοῦ ἐπισημάνει ὁ Ἰησοῦς. Ὅπως καὶ σὲ ὅλους μας. Δὲν εἶδατε τίποτα, ὅσα κι ἂν ἔχετε δεῖ μαζὶ μου. Πρέπει νὰ ἐτοιμάζεσθε γιὰ τὶς μεγάλες ἐκπλήξεις πού θὰ συμβοῦν στή ζωὴ σας. Καὶ τὸ ἐξέφρασε μ'

ἓναν τρόπο θαυμάσιο, ὅταν τοῦ εἶπε: «Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεφρότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου» (στίχος 52). Μ' ἄλλα λόγια, ὅ,τι καὶ νὰ σᾶς συμβεῖ ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα μὴν ἐκπλαγεῖτε, θὰ εἶναι ἀληθινό. Ἄς εἴσθε, λοιπόν, ἐτοιμοὶ γιὰ ἐκπλήξεις!

Πραγματικά, ἂν ἀναλογισθεῖ κανεὶς τὴ ζωὴ τῶν Ἀποστόλων κοντὰ στὸν Ἰησοῦ, τὴ βλέπει νὰ ἐκτυλίσσεται μέσα στὰ μεγαλειώδη καὶ τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἀπόστολοι ζοῦσαν τὴν μία ἐκπληξὴ μετὰ τὴν ἄλλη. Ἀρκεῖ ν' ἀναλογισθοῦμε τοὺς λόγους, τὴ συμπεριφορὰ, τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἰησοῦς κατὰ κάποιον τρόπο μὲ ὅσα ἔλεγε καὶ ὅσα ἔκαμε δοκίμαζε τὴν ἀντοχή τους, τὴν ὑπομονή τους. Ἀρκεῖ νὰ μελετήσουμε μὲ προσοχὴ τὶς ἀντιδράσεις τῶν Ἀποστόλων στὰ διάφορα περιστατικὰ τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου στὰ Εὐαγγέλια. Πάντα συνέβαινε κάτι τὸ ἀναπάντεχο πού τοὺς ἐξέπλησσε.

Ἡ πιὸ μεγάλη ἀσφαλῶς ἐκπληξὴ πού τοὺς περίμενε ἦταν ἡ Ἀνάστασή Του: Τὴν εἶχε προαναγγεῖλει. Ποιὸς ὅμως εἶχε συνειδητοποιήσει τί ἤθελε νὰ πεῖ ἀκριβῶς ὅταν μιλοῦσε γιὰ θάνατο καὶ ἀνάσταση. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ ἦσαν τόσο διστακτικοὶ στὴν Ἀνάσταση καὶ στὴν παρουσία Του μετὰ. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ θέλησέ νὰ τοὺς διαβεβαιώσῃ καὶ γιὰ τὰ σημεῖα πού θ' ἀκολουθοῦσαν στή ζωὴ ἐκείνων πού θὰ πίστευαν (βλ. Μάρκου ιστ' 17-18).

«Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύουσι ταῦτα παροκολουθήσει»

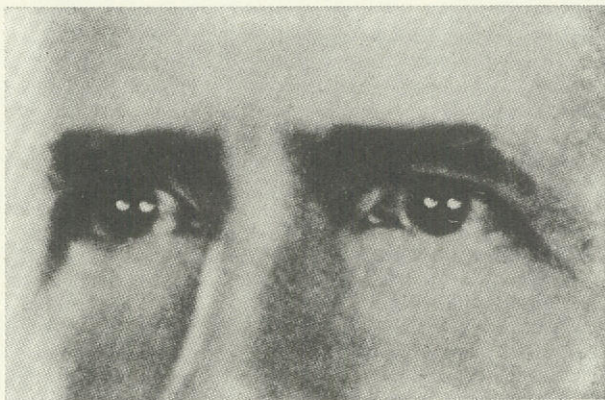
Μήπως ὅμως κι ἐμεῖς, παρόλο ὅτι «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι», δὲν πιστεύουμε πολλὰς φορὲς στὰ μάτια μας παρὰ τὰ θαυμάσια καὶ ἐκπληκτικὰ πού συμβαίνουν στή ζωὴ μας; Εἶναι μήπως ἴσως γιὰτὶ ὁ κόσμος ἔχει σταματήσει νὰ ξαφνιαζεται εἴτε γιὰτὶ ἔχουν δεῖ τόσα

τά μάτια του κι έχει αρχίσει νά δυσπιστεῖ εἴτε γιατί σέ ὅλα προσπαθεῖ νά βρεῖ μιὰ λογική ἀπάντηση εἴτε γιά ἄλλους πολλοὺς ἀκόμα λόγους;

Ἐμεῖς ὅμως γιατί ν' ἀκολουθοῦμε τὸν κόσμο σ' αὐτὴ του τὴν συμπεριφορά; Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε χίλιους λόγους νά πιστεύουμε στὶς ἐκπλήξεις; Ἡ ζωὴ μας δὲν διαδραματίζεται ἀπὸ ἐκπλήξεως εἰς ἐκπλήξιν, ἀπὸ θαῦμα σὲ θαῦμα; Ἡ μήπως θεωροῦμε ὡς αὐτονόητα αὐτὰ πού μᾶς συμβαίνουν;

Νὰ παρουσιάζονται δηλαδή διέξοδοι ἐκεῖ πού ὅλοι οἱ δρόμοι ἦσαν κλειστοί; νὰ διευκολυνόμαστε ἐκεῖ ὅπου ὅλα παρουσιάζονταν δύσκολα; νὰ ὑπομένουμε ἐκεῖ πού δὲν περίσσευε ἡ ὑπομονή; νὰ δραστηριοποιούμεθα ἐκεῖ πού μᾶς εἶχε κυριεύσει ἡ νωθρότητα; νὰ καταλαμβανόμαστε ἀπὸ χαρὰ ἐκεῖ πού μᾶς ἔπνιγε ἡ στενοχώρια. Ἡ θλίψη μας νὰ μὴ μᾶς ὀδηγεῖ στὴν ἀπόγνωση; ἡ ἀνέχειά μας νὰ μὴ μᾶς γκρεμίζει στὴν ἀπελπισία; νὰ βλέπουμε φῶς ἐκεῖ ὅπου ὅλα τὰ σκέπαζε τὸ σκοτάδι. Αὐτὰ ὅλα καὶ πολλὰ ἄλλα δὲν εἶναι ἐκπλήξεις; Δὲν «τσιμπιόμαστε» πολλὲς φορές, ὅπως λέει ὁ λαός, γιὰ νὰ δοῦμε ἂν ὅλ' αὐτὰ πράγματι μᾶς συμβαίνουν καὶ ὅτι δὲν τὰ ὀνειρευόμαστε;

«Ἡ ζωὴ μας ὅλη ὅταν ζοῦμε στὸ Χριστὸ εἶναι ἓνα συνεχές θαῦμα πού μᾶς ἀφήνει κατάπληκτους ἀρκεῖ νὰ ἔχουμε μάτια γιὰ νὰ τὸ βλέπουμε» ἀκούω τὸν Γέροντα Πορφύριο νὰ μοῦ ψιθυρίζει.



Τὰ ἄχρηστα μάτια

Ἐκεῖνο πού πράγματι μᾶς χρειάζεται εἶναι νὰ ἀσκήσουμε τὰ μάτια μας στὸ νὰ βλέπουν· ὄχι μόνο νὰ μὴ τὰ κρατᾶμε κλειστά. Καὶ ἀνοιχτὰ νὰ τὰ ἔχουμε πρέπει νὰ μὴ μένουν ἀκίνη-

τα. Καὶ προσηλωμένα νὰ εἶναι κάποια στιγμή σὲ κάτι πού μᾶς ἐντυπωσιάζει καὶ μᾶς ἐκπλήσσει νὰ εἶναι ἔτοιμα γιὰ τὴν ἐπόμενη κίνηση καὶ τὴν ἐπόμενη στάση. Τὰ μάτια μας πρέπει νὰ εἶναι ἀκίνητα. Σ' αὐτὰ τὰ μάτια πού εἶναι ἔτοιμα νὰ συλλάβουν τὸ ξεχωριστὸ ἀντιτάσσου- με τὰ «ἄχρηστα μάτια». Τὸν χαρακτηρισμὸ αὐ- τὸ δανεῖζομαι ἀπὸ ἓνα θεατρικὸ ἔργο.

Ἀναζητοῦσα ἓνα ἐπίθετο πού θὰ χαρακτήριζε αὐτὰ τὰ ἀκίνητα, νωθρά, μισόκλειστα ἢ ὀλόκλειστα μάτια πού ἀποστρέφονται ὅτιδήποτε πού μπορεῖ νὰ τοὺς κινήσει τὸ ἐνδιαφέρον, νὰ τοὺς ἐντυπωσιάσει ἢ καὶ νὰ τοὺς ἐκπλήξει καὶ τὸ βρήκα στὸν τίτλο μιᾶς φοιτητικῆς θεατρικῆς παράστασης. Αὐτὸ εἶναι, εἶπα. «Ἄχρηστα μάτια». Ἐπιτυχέστερο ὄρο δὲν μπορούσα ἀσφαλῶς νὰ βρῶ, ἀνεξάρτητα ἴσως ἀπὸ τὸ περιεχόμε- νο τοῦ συγκεκριμένου αὐτοῦ ἔργου. Καὶ ἐδῶ τὸ ἀποφατικὸ προσδιορίζει τὸ ἀντικείμενό μας ἀκριβέστερα ἀπὸ κάθε ἄλλη θετικὸν τύπου δια- τύπωση. Νὰ τί πρέπει νὰ ἀποφεύγω, εἶπα. Καὶ συνέχισα χαρούμενος τὸ δρόμο μου μὲ τὸ εὐρη- μά μου.

«Ὁ εὐρὼν ἀμειφθήσεται», σκέφτηκα. Ἐγὼ ἤδη εἶχα ἀμειφτεῖ... καὶ ἐξορκίζω τοὺς ἀναγνώ- στες μου κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀναστάσιμης περιόδου στὴν ὁποία εἰσερχόμαστε, νὰ μάθουν οἱ ἴδιοι καὶ νὰ μάθουν σ' ὅλους τοὺς ἄλλους μὲ τοὺς ὁποίους ἔρχονται σ' ἐπαφή, νὰ εἶναι ἀνοι- χτοὶ στὸ θαῦμα, ἀνοιχτοὶ στὴν ἐκπλήξιν, ἔτοιμοι νὰ δοῦνε... Σὰν τὴν Μαρία τὴ Μαγδαληνὴ, πού τελικὰ μπόρεσε νὰ δεῖ τὸν Κύριο καὶ ν' ἀπαγ- γεῖλει στοὺς μαθητὲς «ὅτι ἐώρακε τὸν Κύριον» ἐνῶ κάποιες στιγμὲς πρὶν ἀπλῶς «ἐθεώρει ... καὶ τοὺς δύο ἀγγέλους καὶ τὸν Ἰησοῦν» (Ἰωάννου κ' 11-18).

Χριστὸς ἀνέστη, ἀδελφοί μου!

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχοφειλεστάτου καὶ θαυμαστοῦ βιβλίου
ὀνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

μὲ στόχασες πνευματικαῖς καὶ κατάνυξιν
εἰς κάθε κεφάλαιον

* * *

Ἡ «Μίμησις» αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ διαφέρει βασι- κῶς ἀπὸ ὅλες τὶς μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς τὴν ἐλληνικὴν. Εἶναι ἡ πληρεστέρα, ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπό- ψεως. Ἀνατύπωσης καλαίσθητος κατὰ τὸ πρωτότυπον ἐκδόσεως Ἑνετίας, ἔτους 1770. Μὲ ἐγκρίσιν καὶ εὐ- λογίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ

(Έμπειρική έρευνα σ' ένα σχολείο Έπαρχίας)

Τών θεολόγων καθηγητών

ΙΩΑΝΝΗ Μ. ΠΕΡΡΑΚΗ - ΕΛΕΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ

Α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θρησκευτική αντίληψη τής ζωής και του κόσμου

Από την εποχή του Rousseau κυρίως γεννήθηκε το ζήτημα αν το θρησκευτικό συναίσθημα είναι έμφυτο στον άνθρωπο ή οφείλεται στις επιδράσεις του φυσικού και ανθρώπινου περιβάλλοντος.

Το θρησκευτικό συναίσθημα, όπως είχε διακηρύξει παλιά ο Πλούταρχος, είναι καθολικό και παγκόσμιο. Ο άνθρωπος από τα παιδικά του χρόνια παρουσάζει, ανεξαρτήτως χρώματος και καταγωγής, μια αυθόρμητη τάση μεταφυσικού χαρακτήρα. Αυτό μαρτυρεί ότι η ιδέα του Θεού είναι έμφυτη στα βάθη τής ανθρώπινης ύπαρξης, ανήκει στην περιοχή των άρχετύπων σύμφωνα με τον Jung.

Το κεντρικό πρόβλημα του σημερινού ανθρώπου, λέει ο Jung, πρόβλημα το οποίο αναφαίνεται γι' αυτόν που παρακολουθεί την ιατρική ψυχολογία, είναι το πρόβλημα του πνεύματος και τής ύλης, τής συνδέσεως τής ψυχής με το Θεό. Η θέση που θα πάρει ο άνθρωπος απέναντι στο πρόβλημα των σχέσεων αυτών, θα δώσει τη σφραγίδα της σ' όλη τη ζωή, σ' όλες τις εκδηλώσεις, ύγιεις και νοσηρές.

Ο επιφανέστερος από τους έρευνητές του κεντρικού νευρικού συστήματος τον είκοστο αιώνα, Φόν Μονακόβ, καθηγητής τής Ιατρικής στο πανεπιστήμιο τής Ζυρίχης, μετά από πολυχρόνιες έρευνες, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η θρησκευτικότητα και η ήθικότητα δεν επιβάλλονται απ' έξω, ούτε αποκτώνται με τη μάθηση, αλλά είναι άχροντοι και έμφυτοι.

Ο καθηγητής τής Ιατρικής και ακαδημαϊκός αείμνηστος Μαρίνος Γερουλάνος θεωρεί το θρησκευτικό συναίσθημα «ως βιολογικό γεγονός». Το θρησκευτικό συναίσθημα λέει ο Γερουλάνος καθοδηγείται από το θρησκευτικό ένστικτο, το οποίο «έχει και βιολογική σημασία και του οποίου η συμβολή είναι απαραίτητη, αφού βάση τής ευρύθμου ανάπτυξεως του ατόμου αποτελεί η τήρηση ισορροπίας κατά την εκδήλωση των ένστικτων και η άμοιβαία συγκράτηση αυτών».

Ο Κάρολος Γιούνγκ, μετά την εξέταση δεκάδων χιλιάδων νευρωτικών απ' όλες τις χώρες του κόσμου, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το θρησκευτικό βίωμα έμφωλεύει στα βάθη του άσυνειδήτου, είναι κάτι το ιδιαίτερο από τα άλλα ψυχικά γεγονότα και είναι असύλληπτο. Ο Γιούνγκ θεωρεί άνοητη την ιδέα ότι ο

άνθρωπος με τη γνώση και τη διαφώτιση μπορεί να απαλλαγεί δήθεν από τα φαντάσματα τής θρησκείας που τον έκφοβίζουν. Η γνώμη ότι το θρησκευτικό συναίσθημα δεν είναι έμφυτο και αυθόρμητο, αλλά καρπός αποκλειστικά και μόνο τής άγωγής και των αντιλήψεων που επικρατούν γι' αυτό σε κάθε εποχή, δεν μπορεί να είναι αληθινή.

Το παιδί έχει θρησκευτικές έμπειρίες που δεν έχουν καμιά σχέση με το ανθρώπινο περιβάλλον. Πολύ νωρίς ζητά να μάθει την προέλευση τής φύσης που το μαγεύει, του πρώτου ανθρώπου, των άλλων ανθρώπων, καθώς και τη δική του. Έτσι οδηγείται στην έννοια του Θεού δημιουργού.

Το παιδί νιώθει ακόμη στα βάθη του είναι του την ήθικη συνείδηση, τη μυστική αυτή φωνή που οι Λατίνοι ονόμαζαν Deus in nobis (ο εν ήμιν Θεός). Διαλέγεται με τον έαυτό του πριν από τις πράξεις του και μετά από αυτές, βασανίζεται συχνά από τη συναίσθηση τής ένοχής του, μεταμελείται. Τέλος δια μέσου τής Αγίας Γραφής και τής Εκκλησίας, γνωρίζει ο νέος άνθρωπος το Θεό τής Αποκάλυψης.

Σε πολλές περιπτώσεις, λέει ο Γιούνγκ, συναντώ νέους και νέες που στα όνειρά τους κυνηγούν κάτι το άφθαστο, ένα νησί, μια ήπειρο... Όλα αυτά τα όνειρα δείχνουν το βαθύτερο πόθο του ανθρώπου να συναντήσει τη δική του πατρίδα, τον ουρανό για τον οποίο είναι πλασμένος.

Η έφηβική θρησκευτικότητα

Δεν μπορούμε να μιλάμε για την έφηβεία χωρίς ν' αναφερθούμε στο θρησκευτικό της προβληματισμό. Υπάρχει στον έφηβο θρησκευτικότητα και με ποιά μορφή;

Αναμφίβολα παρατηρείται ένας θρησκευτικός προβληματισμός κατά την έφηβεία. Όλοι οι ψυχολόγοι συμφωνούν πώς στην περίοδο αυτή των ριζικών ανακατατάξεων τής προσωπικότητας αντιστοιχεί μια απότομη σχεδόν ανάπτυξη του θρησκευτικού συναισθήματος. Και το φαινόμενο αυτό δεν οφείλεται μόνο σε παραστάσεις και βιώματα θρησκευτικής άγωγής κατά τις προηγούμενες ηλικίες. Άτομα που δεν ανάπτυχθηκαν σε θρησκευτικά περιβάλλοντα ή και άτομα που στη μετέπειτα ζωή τους πρόκειται να σταθούν άρνητικά ή αδιάφορα απέναντι στις μεταφυσικές άναζητήσεις, κατά την έφηβεία ζούν έντονα, για τρία ή

τέσσερα συνήθως χρόνια, τὸ θρησκευτικὸ προβληματισμό.

Ἡ ἀφύπνιση τοῦ ἐνδιαφέροντος γιὰ τὴ θρησκεία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ διανοητικὴ ἀνάπτυξη. Ὅταν ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξη τοῦ ἐφήβου φθάσῃ στὸ στάδιο ὅπου οἱ ἀφηρημένες ἐννοίες λαμβάνουν νόημα, ὅταν τοῦ εἶναι πλέον δυνατόν νὰ ἀνακαλύπτει ἀσυνέπειες στὶς πεποιθήσεις, καὶ ὅταν αἰσθάνεται ἀνάγκη γιὰ ἀσφάλεια, τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ θρησκεία γίνεται προσωπικόν.

Ἀντίθετα πρὸς τὸ παιδί, τοῦ ὁποῖου ἡ θρησκευτικὴ στάση εἶναι ἐγκωκεντρικὴ καὶ στρέφεται πρὸς τὴν ἀναζήτηση ὑλικῶν ικανοποιήσεων ἢ προνομίων, ὁ ἔφηβος προσβλέπει πρὸς τὴ θρησκεία γιὰ νὰ βρεῖ λύσεις στὰ προβλήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ ὡς ἓνα μέσον γιὰ νὰ ἀποκτᾷ τὸ αἶσθημα ἀσφάλειας ποὺ τοῦ λείπει.

Ὁ ἔφηβος στρέφεται πρὸς τὸν Θεὸ ἀναζητώντας μιὰ μεγίστη συνάντηση - ἀπόκριση στὴ μοναξιά του, ἀναζητώντας μέσα ἀπὸ τὴν ἀπόκριση αὐτὴ τὸ γενικότερο νόημα τῆς ζωῆς του. Ἡ ὑπαρξιακὴ, θὰ λέγαμε, δίψα τῆς πληρότητας, ἐνισχυμένη ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψη τοῦ Ἐγὼ καὶ τὴν πολὺπλευρὴ ἀνάπτυξη τοῦ ἀτόμου στρέφεται τώρα πρὸς τὰ θεμελιακὰ ἐρωτήματα: ἀπὸ ποῦ ἔρχομαι, γιατί ζῶ, ποῦ πηγαίνω, τί ὑπάρχει μετὰ τὸ θάνατο; Τὴ στροφὴ αὐτὴ τοῦ ἐφήβου πρὸς τὴ θρησκεία μπορούμε νὰ ἐξηγήσουμε ἀπ' ἐνὸς μὲν ὡς μιὰ βασικὴ ἐκδήλωση τοῦ αὐτοβελαιωμένου ἐγὼ - νὰ μάθῃ ποιὸς εἶναι - πρὸς τὴν ὁλότητα τοῦ ὄντος καὶ τοῦ σύμπαντος, ἀπ' ἑτέρου δὲ ὡς ἓνα δημιουργήμα τῶν πολλαπλῶν ἐσωτερικῶν συγκρούσεων τοῦ ἐφήβου.

Σύμφωνα μὲ τὸν καθηγητὴ Ἀλ. Κοσμόπουλο, ἡ θρησκευτικὴ ἀνάπτυξη τοῦ ἐφήβου προχωρεῖ μέσα ἀπὸ συνεχεῖς ἀπορροφῆς καὶ ἀνακατατάξεις προσωπικῆς μορφῆς καὶ δυναμικῆς. Ἡ προεφηβεία ζητᾷ μὲ μαγικὸ σχεδὸν τρόπο τὴ λύση τῶν προβλημάτων τῆς καὶ τὴν εἰρήνευση ἀπὸ τὶς ταραχὲς ποὺ δημιουργοῦν συγκρούσεις ἡθικοῦ συνήθως περιεχομένου ἀπὸ τὴ θεία παντοδυναμία.

Φυσικὸ εἶναι σύντομα ν' ἀπογοητευτεῖ. Τότε ἡ θὰ πορεύεται σὲ μιὰ ὀριμότερη θρησκευτικὴ ἀναζήτηση ἢ ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτήν. Ἡ πρώτη ἐφηβεία εἶναι ἡ ἡλικία τῶν μεγάλων ἐρωτηματικῶν γύρω ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ. Ἡ γνωσιολογικὴ πρόοδος τοῦ ἐφήβου τὸν φέρνει κοντὰ στὴν πολυσυζητημένη ἀντίθεση μεταξὺ πίστεως καὶ γνώσης. Ἡ κριτικὴ του σκέψη υἱοθετεῖ εὐκολότερα τὰ δεδομένα τῆς ἐπιστήμης. Ἡ νέα αὐτὴ ἀνακάλυψη μπορεῖ νὰ ἀποβεῖ μοιραία γιὰ τὴ συνέχεια τῆς θρησκευτικότητος στὸν ἔφηβο. Ἰδίως ἂν κατὰ τὰ προηγούμενα χρόνια εἶχε δεχθεῖ

μιὰ θρησκευτικὴ διαπαιδαγώγηση κατὰ τρόπο ἀντιπαιδαγωγικόν.

Συχνὰ ἐπίσης οἱ ἀμφιβολίες τοῦ ἐφήβου ἔχουν σὰν ἀφετηρία δικά τους συναισθήματα ἐνοχῆς, ἐπειδὴ δὲν καταφέρνει νὰ ζήσει σύμφωνα μὲ κάποιον ἠθικὸ ἰδανικόν, ἢ ἐπειδὴ δοκίμασε ἰσχυρὴ ἀπογοήτευση ὅταν ἐμπιστεύθηκε ὡς θρησκευτικὰ πρότυπα ἐνηλίκους ποὺ ἀποδείχθηκαν στὴ συνέχεια «κάλπικοι».

Τέλος ἡ καθημερινὴ του ἀνάπτυξη φέρνει κοντὰ τοῦ τὴν ἀτέλεια τοῦ κόσμου, τὴν κυριαρχία τῶν ἰσχυρῶν πάνω στοὺς ἀδύνατους, τὴν καταπάτηση τοῦ δικαίου καὶ τὴν ἀσυνέπεια στὴ ζωὴ τῶν ἐνηλίκων γενικότερα. «Πῶς εἶναι δυνατόν», σκέπτεται, «ἓνας τέτοιος κόσμος νὰ δημιουργήθηκε ἀπὸ ἓνα τέλειον Θεὸ ποὺ στὴ συνέχεια τὸν ἐγκατέλειψε, τὸν λησμόνησε σχεδόν».

Στὴν ὥριμη πλέον ἐφηβεία ἀρχίζει νὰ ἐγκαταλείπει τὴ θρησκευτικὴ αὐτὴ θεώρηση τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου ἢ προχωρεῖ σὲ μιὰ προσωπικὴ θρησκευτικότητα. Ἐχομε δηλ. μιὰ ἀνασύνταξη τῶν παλαιῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων κατὰ τρόπο προσωπικόν καὶ ἐσωτερικόν. Ὅσοι προχωροῦν στὸ δεύτερο δρόμο νιώθουν ἱκανοὶ νὰ ὑψώσουν τὰ προσωπικά τους βιώματα σὲ θεωρίες. Ξέννοι ἀπὸ τὸν τυπικισμὸ καὶ συντηρητισμὸ τῶν ἐπισήμων θρησκευτικῶν κύκλων ἐκφράζουν τὸ Θεὸ ποὺ γνώρισαν μέσα ἀπὸ αἰσθητικές, συναισθηματικές, ἠθικὲς ἢ καὶ νοητικὲς ἐμπειρίες. Ἡ πλούσια συναισθηματικότητά τους τραυματισμένη πιθανῶς ἀπὸ προδοτικὲς ἐμπειρίες, ζητεῖ στὸ Θεὸ ἀναπληρωματικὰ τὸ «φίλο», τὸ «πρότυπο». Ὁ ἔφηβος πιστεύει ἓνα Θεὸ «αἰσθητὸ στὴ δικιά του καρδιά», ἓνα Θεὸ «ὑπαρξή» καὶ ὄχι «Θεὸ - ἰδέα», ἓνα Θεὸ ποὺ ἐνδιαφέρεται προσωπικὰ γι' αὐτόν. Ἡ συνάντησή του μὲ τὸ Θεὸ εἶναι ἱκανὴ ν' ἀλλάξῃ ὅλες του τὶς προοπτικές: Ὑπάρχουν περιπτώσεις ἐφήβων ποὺ συγκλονίστηκαν ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῆς μεταστροφῆς... Οἱ ἀνάγκες γιὰ ταύτιση δίνουν στὸν ἔφηβο τὴ δυνατότητα νὰ ξαναβρεῖ τὴν ἐνότητά του, τὸ λόγο ὑπάρξεώς του, νὰ ἱκανοποιηθεῖ συναισθηματικὰ καὶ νὰ ἱεραρχήσει τέλος ἀνάλογα τὴ ζωὴ του.

Ὅλα τὰ παραπάνω ἀποτελοῦν τὶς ψυχολογικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος. Αὐτὸ ποὺ δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει εἶναι ὅτι ἡ θρησκευτικὴ ἀνάπτυξη τοῦ νέου εἶναι πρωτίστα ἔργο τῆς Θείας Οἰκονομίας. Ἐπίσης, τὸ θρησκευτικὸ συναισθηματὸν δὲν ἀναπηδᾷ αἰφνίδια ἀπὸ τὴν ψυχὴ, ὅπως ἀναπήδησε σύμφωνα μὲ τὴ μυθολογία ἡ Ἀθηνᾶ πάνοπλη ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Δία. Τὸ λεπτὸ αὐτὸ καὶ ἀνώτερο συναισθηματὸν καλλιεργεῖται, πλουτίζεται, μεταβάλλεται. Στὴν ἀνάπτυξη καὶ ὀρίμανσή

του συμβάλλει αποφασιστικά ή θρησκευτική αγωγή που δίνουν ή οικογένεια, το σχολείο, ή 'Εκκλησία και γενικότερα ή κοινωνία.

Β' ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Σκοπός και μέθοδος

Τα στοιχεία που παρατέθηκαν παραπάνω αποτελούν μιὰ θεωρητική προσέγγιση του θέματος της θρησκευτικότητας του έφηβου και μάλιστα από την πλευρά των ψυχολογικών της προϋποθέσεων.

Θέλοντας να δώσουμε μιὰ άλλη διάσταση στο θέμα, πιδ πρακτική, και να δοῦμε τη θρησκευτικότητα του Έλληνα έφηβου και πώς αυτή διαμορφώνεται μέσα από τις επιδράσεις που άσκει ή οικογένεια, το σχολείο, το κοινωνικό περιβάλλον, τα μέσα επικοινωνίας και ή 'Εκκλησία, το άν και κατά πόσο βιώνει την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση καθώς και το τί περιμένει ό έφηβος μαθητής από τον διδάσκοντα καθηγητή θεολόγο, αλλά και πώς αντιμετωπίζει ό καθηγητής θεολόγος τις μεταφυσικές άνησυχίες του έφηβου, προχωρήσαμε σε μιὰ πολύ περιορισμένη έμπειρική έρευνα, που σε καμιά περίπτωση δεν είναι δειγματοληπτική, αλλά που τα αποτελέσματά της είναι κατά τη γνώμη μας άρκετα ενδιαφέροντα.

Τα στενά χρονικά περιθώρια μās ανάγκασαν να περιορίσουμε την έρευνά μας μόνο σ' ένα σχολείο, το Γυμνάσιο και Λύκειο 'Ασωπίας, ένδς τυπικού άγροτικού οικισμού της Βοιωτίας, 1.100 περίπου κατοίκων. Το σχολείο έχει μόνο πέντε τάξεις (Α' Γυμνασίου έως και Β' Λυκείου). Η έρευνα έγινε σε όλες τις τάξεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος των θρησκευτικών με βάση έρωτηματολόγιο που μοιράστηκε στα 86 παιδιά του σχολείου. 'Απάντησαν 77 παιδιά, δηλ. το 90% περίπου των έρωτηθέντων. Μόνο 9 παιδιά δεν άπάντησαν, κυρίως από το Γυμνάσιο και ίδιως από την Α' τάξη (5 παιδιά).

Το έρωτηματολόγιο που συντάξαμε περιείχε 15 έρωτήματα χωρισμένα σε έπτά ομάδες.

Η πρώτη ομάδα είχε ένα έρώτημα με σκοπό να άνιχνεύσει τις μεταφυσικές άνησυχίες του έφηβου. Η δεύτερη ομάδα είχε τρία έρωτήματα σχετικά με τους βασικούς τρόπους έκφρασης της θρησκευτικής πίστης: τον έκκλησιασμό, την προσευχή και τη νηστεία, για τη διακρίβωση των επιδράσεων ένδς έφηβου από την οικογένειά του. Η τρίτη ομάδα αποτελούνταν κι αυτή από τρία έρωτήματα που άφορούσαν το σχολείο και τη σχέση του έφηβου μ' αυτό, με σκοπό να φανεί πώς έπηρεάζει το σχολείο τον έφηβο. Η τέταρτη ομάδα, κι αυτή με τρία έρωτήματα, άφορούσε τον κοινωνικό περίγυρο του έφηβου και πώς αυτός επιδρά στον έφηβο. Η πέμπτη είχε δύο έρωτήματα που έρευνούσαν τα μηνύματα που πιθανόν παίρνει ό έφηβος από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σχετικά με την

'Εκκλησία. Η έκτη ομάδα, με δύο κι αυτή έρωτήματα, άφορούσε τις σχέσεις του έφηβου με τους έκκλησιαστικούς παράγοντες της περιοχής του, με σκοπό τη διακρίβωση των επιδράσεων των λειτουργών της 'Εκκλησίας σ' αυτόν. Στο τέλος κρίθηκε σκόπιμο να έρωτηθούν τα παιδιά τί θα ήθελαν από τον καθηγητή των θρησκευτικών να τους δώσει και να τους πεί.

Δείγμα του έρωτηματολογίου θα παρατεθεί στο τέλος της εργασίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Α' 'Αντίληψη του έφηβου για το Θεό

Από τις άπαντήσεις των παιδιών φάνηκε ότι γενικά τα παιδιά και στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο πιστεύουν στο Θεό. Το 87% περίπου άπάντησε θετικά στην έρώτηση άν πιστεύει στο Θεό. Κανένας δεν άπάντησε άρνητικά, άν και το 13% δεν άπάντησε σ' αυτό το έρώτημα — κυρίως στο Γυμνάσιο — πράγμα που δηλώνει ίσως προβληματισμό ή και άρνηση. Βέβαια ύπάρχει έντονη ή ύποψία ότι αυτή ή σχεδόν καθολική παραδοχή της ύπαρξης του Θεού δε σημαίνει και πλήρη άποδοχή της δογματικής διδασκαλίας της 'Εκκλησίας, αλλά έχει μιὰ μάλλον άγνωστικιστική χροιά.

Παρατίθενται διάφοροι λόγοι που τους οδηγούν στην παραδοχή της ύπαρξης του Θεού. Ό κυριότερος από αυτούς είναι ή τελειότητα της φύσης και του σύμπαντος γενικά που οδηγεί στην ιδέα ένδς δημιουργού Θεού (16 παιδιά). Οί άμέσως έπόμενοι λόγοι είναι ή βοήθεια του Θεού προς τους ανθρώπους είτε ως σύνολο είτε στον καθένα προσωπικά (13 παιδιά) και τα θαύματα του Χριστού και των άγίων για τα όποια έχουν διαβάσει ή άκούσει (12 παιδιά). Είναι χαρακτηριστική ή άπάντηση ένδς μαθητή της Α' Λυκείου ότι πιστεύει στο Θεό «γιατί όποιαδήποτε στιγμή ζήτησα τη βοήθειά του 'Εκείνος με βοήθησε». 'Εδώ όμως παρατηρείται μιὰ διαφορά μεταξύ Γυμνασίου και Λυκείου, γιατί ενώ στο Γυμνάσιο οί δύο τελευταίοι λόγοι θεωρούνται σημαντικοί, στο Λύκειο δε συμβαίνει κάτι τέτοιο. 'Αντίθετα, εδώ άκούγονται συχνά συγκεχυμένες αντίληψεις για το Θεό. Τέτοιες είναι ότι ή πίστη στην ύπαρξη του Θεού είναι μιὰ ανθρώπινη ανάγκη (3 παιδιά) ή μιὰ συνήθεια (1 παιδί). Άλλος ταυτίζει το Θεό με τη συνείδησή του κι ένα μεγάλο ποσοστό λέει ότι πιστεύει στο Θεό απλά γιατί έτυχε να διαβάσει ή ν' άκούσει γι' Αυτόν (10 παιδιά). Άλλοι λόγοι, τέλος, που οδηγούν στην παραδοχή του Θεού και που αναφέρονται στις άπαντήσεις των παιδιών και του Γυμνασίου και του Λυκείου είναι ή συνεχής επέμβαση του Θεού στα πράγματα του κόσμου (χωρίς να διευκρινίζεται το πώς) (3 παιδιά), ή φανέρωσή Του στον κόσμο κι ή σταυρική θυσία Του (8 παιδιά).

(Συνεχίζεται)

Η Ι' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τοῦ κ. ΝΙΚ. Κ. ΔΡΑΤΣΕΛΛΑ, Θεολόγου

Δ. Εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης Κατηχήσεως, ὁ ἅγιος Κύριλλος λαμβάνει ὕψος Ἀπολογητικόν. Προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἐξ ἐθνῶν καὶ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς διὰ χωρίων εἰλημμένων ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι Θεός, «ὁ διὰ τὸ ἄφθονον τῆς θεότητος πᾶσιν ἡμῖν μεταδούς τῆς ἐαυτοῦ προσηγορίας»³². Ὁ ἅγιος θὰ εἴπῃ ὅτι οἱ ἄνθρωποι βασιλεῖς δὲν καθιστοῦν τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους μετόχους τῆς προσηγορίας τῶν Βασιλέων, ἐνῶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, Θεοῦ Υἱὸς ὢν, μᾶς ἡξίωσε νὰ ὀνομαζώμεθα Χριστιανοί. Θὰ ἡδυνάτῃ τις νὰ ἀντιπαραθέσῃ εἰς τὰ ἀνωτέρω ὅτι τὸ ὄνομα τῶν χριστιανῶν εἶναι νέον, καὶ ὅτι τὰ καινὰ εἶναι ἀμφιλεγόμενα. Ὁ ἅγιος θὰ παραθέσῃ τὸ βιβλικὸν χωρίον «Τοῖς δὲ δουλεύουσίν μοι ἐπικληθήσεται ὄνομα καινόν, ὃ εὐλογηθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς»³³. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐκαλοῦντο Ἰουδαῖοι ἐπὶ Μωϋσέως καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν καὶ ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς Βαβυλώνης, ἕως τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίλλου. Ἐπομένως, τὸ ὄνομα τῶν δὲν ἦτο καινόν. Οἱ χριστιανοὶ ἔχουν τὸ νέον ὄνομα, ὄνομα τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι εὐλογημένον εἰς ὅλην τὴν γῆν καὶ τοῦτο ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οἱ χριστιανοὶ εὐρίσκονται εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην καί, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, δι' αὐτῶν καταγγέλλεται τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἅγιος Πατὴρ, ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ σαφῆ τὴν μαρτυρίαν τῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου περὶ Αὐτοῦ, θὰ ἀναφερθῇ διὰ μακρῶν εἰς αὐτὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καθ' ὅσον αὕτη εἶναι ἰσχυρότερα ἀπασῶν, διότι «ὃ πρότερον διώξας, αὐτὸς Χριστὸν καταγγέλει»³⁴. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν μετεστράφη, ἔνεκα χρημάτων, διότι οὐδεὶς ὑπῆρχε, διὰ νὰ τὸν πείσῃ. Δὲν ἐγνώρισε τὸν Ἰησοῦν ζῶντα, ἀλλὰ ἀφοῦ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἐνῶ εἶχε ἐξέλθει, διὰ νὰ καταδιώξῃ τοὺς χριστιανούς, τρεῖς ἡμέρας ἀργότερον, ἐν Δαμασκῷ, ἐγένετο κῆρυξ τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλοι φέρουν ὡς μάρτυρας οἰκείους αὐτῶν, ἀλλὰ ὁ ἅγιος Κύριλλος προσκομίζει ὡς μάρτυρα τὸν πρῶτον ἐχθρὸν τοῦ Κυρίου. Βε-

βαίως, ἡ μαρτυρία τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννου ἦσαν ἰσχυραί. Ἀλλά, ἐπειδὴ ἦσαν μαρτυρίαι μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς ἀναμφιβόλου πειστικῆς ἀποτελεσματικότητος πρὸς τὴν μαρτυρίαν ἐνὸς πρῶτον διώκτου, ὅπως ὁ Παῦλος. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ διὰ τὸν Χριστόν, ἐφ' ὅσον ἐκινδύνευε καθημερινῶς δι' Αὐτὸν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἦτο προηγουμένως ἐχθρὸς Αὐτοῦ.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ὁ ἅγιος Κύριλλος θὰ κάμῃ λόγον διὰ οἰκονομίαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἐάν, δηλαδή, οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι ἔγραψαν ὀλίγας ἐπιστολάς, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔγραψε δέκα τέσσαρας. Τοῦτο δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ὁ Πέτρος ἢ ὁ Ἰωάννης εἶχον ὀλιγωτέραν τοῦ Παύλου χάριν, ἀλλ' ἐγένετο, οὕτω, κατὰ Θεῖαν Πρόνοιαν, διὰ νὰ εἶναι ἡ Θεία Διδασκαλία ἀναμφιβόλου ἀποτελεσματικῆς πειστικότητος, ἀφοῦ θὰ προέρχεται ἀπὸ πρῶτον ἐχθρὸν καὶ διώκτην τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ ἅγιος Κύριλλος, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν θέσεων αὐτοῦ θὰ παραθέσῃ, κατ' ἐλευθέραν ἀπόδοσιν, τὸ βιβλικὸν χωρίον, τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐκπλήξεως τῶν χριστιανῶν, μετὰ τὴν μεταστροφὴν τοῦ Παύλου: «οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πρότερον διώκων; οὐχ ὥδε ἦλθεν, ἵνα δεδεδεμένους ἡμᾶς ἀπαγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ;»³⁵. Καί, ἐν συνεχείᾳ, θὰ παραθέσῃ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Παύλου: «Μὴ ἐξίστασθε, φησὶν ὁ Παῦλος, Ἐγὼ οἶδα ὅτι σκληρόν μοι ἐστὶ πρὸς κέντρα λακτίζειν... Ὑπερεπλεόνασε δὲ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐν ἐμοί»³⁶.

Ἀξίζει νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα, ὡς ἐν παρενθέσει, ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς μεταστροφῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἔχει ἀπασχολήσει τοὺς ἐπιστήμονας ἐρευνητὰς τοῦ Προτεσταντικοῦ κόσμου, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁπαδούς τῆς λεγομένης φιλελευθέρως Θεολογίας. Ὅπως ἀναφέρει ὁ μακαριστὸς Καθηγητὴς Παναγιώτης Τρεμπέλας, εἰς τὸ κλασσικὸν ἔργον αὐτοῦ «Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ», «μία τοιαύτη μεταστροφή δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῇ φυσικῶς. Αὐτὸς ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς φυσικῆς ἐξηγήσεως τῆς ἐπι-

στροφής του Παύλου, ο Baur, εἰς τὰ τέλη τῆς ζωῆς του ἀνεγνώρισε τὴν πλάνην του καὶ δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐξῆς ὁμολογίαν: «Δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν ἄλλο τι ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ Παύλου παρὰ ἐν θαύμα· οὐδεμία ἀνάλυσις διαλεκτικῇ ἢ ψυχολογικῇ δὲν δύναται νὰ διαλευκάνῃ τὸ ἐσωτερικὸν μυστήριον τῆς πράξεως ταύτης»³⁷. Καί, ἡμεῖς, κατακλείοντες τὴν ἐν παρενθέσει παράγραφον ταύτην, σημειώνομεν ὅτι ἡ Ἀπολογητικὴ Θεολογία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀποτελεῖ τὴν καλυτέραν ἀπάντησιν, εἰς ὅσα ἡ Φιλελευθέρα Θεολογία διετύπωσεν ἀρνητικῶς, ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀπάντησις τῆς πρώτης προηγείται τῆς δευτέρας. Ἰσχύει, ἐν προκειμένῳ, τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Στέλιου Ῥάμφου· «τὸ πνευματικὰ πληρέστερο προηγούμενο ἀποδεικνύεται, ἔτσι, χρονολογικὰ ἐπόμενο, εἰς πείσμα κάθε γραμμικῆς ἐννοίας τῆς ἐξελιξέως. Τὰ ὕστερα τῇ γενέσει δὲν εἶναι παντοῦ καὶ πάντοτε πρότερα τῇ φύσει»³⁸.

Μετὰ τὴν παρένθεσιν ἡμῶν, συνεχίζομεν τὴν ἀνάλυσιν τοῦ κειμένου. Εἰς τὴν προτελευταίαν παράγραφον τῆς Ι' Κατηχήσεως αὐτοῦ, διὰ βιβλικὸν ὑλικὸν προσπαθεῖ νὰ ἐπιχειρήσῃ θεμελίωσιν τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐν πρώτοις, θὰ παραπέμψῃ εἰς τὸ Καινοδιαθηκικὸν χωρίον «οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα»³⁹, δηλαδὴ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοῦ Πατρός. Θὰ ἀναφέρῃ, κατόπιν, τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ ὁποῖον ἐφανερώθη «ἐν εἶδει περισσεύας»⁴⁰.

Ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐμαρτύρησε τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ἐμαρτύρησαν Αὐτὴν ὁ πρεσβύτερος Συμεὼν, ὁ προφήτης, ἡ προφῆτις Ἄννα, ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς καὶ ἡ Τιβερίαν θάλασσα. Ἐμαρτύρησαν τὴν Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ καὶ αὐτοὶ οὗτοι οἱ Δαίμονες, ὅταν εἶπον εἰς Αὐτὸν «τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ; οἶδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ»⁴¹. Ἐμαρτύρησαν Αὐτὴν οἱ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι διετάσσοντο ὑπ' Αὐτῆς νὰ παύσουν. Τὸ τίμιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ μαρτυρεῖ Αὐτὴν, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μέχρι σήμερον*. Ὁ Γολγοθᾶς καὶ ὁ κενὸς τάφος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐναπετέθη τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀνέστη Οὗτος, ἀποτελοῦν τοὺς ἀψευδεῖς μάρτυρας τῆς Θεότητος Αὐτοῦ. Ἀκόμη καὶ πρῶην ἐχθροί, μετὰ τὴν τῶν ὁποίων ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος προηγουμένως ἦτο διώκτης τοῦ Ἰησοῦ, καί, κατόπιν, ἐγινε κήρυξ

τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Θεότητος Αὐτοῦ, ὁμολογοῦν Αὐτὴν. Οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι ἐμαρτύρησαν τὴν Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ διὰ τῶν λόγων αὐτῶν, καὶ ἐπεσφράγισαν Αὐτὴν διὰ τῶν προσωπικῶν βασάνων καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ θανάτου. Ἡ σκιά τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἡ ὁποία ἐθεράπευε ἀσθενεῖς, τὰ σουδάρια καὶ σημικίνθια, τὰ ὁποῖα ἐθεράπευον διὰ δυνάμεως τοῦ Παύλου, αἱ ἱάσεις τῶν ἐθνικῶν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ αἱ ὑπὸ τῶν πιστῶν ἐκβολαὶ Δαιμόνων, ὅλα τὰ ἀνωτέρω μαρτυροῦν τὴν Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀφοῦ παραθέσει ὁ ἅγιος Κύριλλος ὅλας τὰς μαρτυρίας περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ, θὰ προσθέσῃ ὅτι, ἐάν τις ἦτο προηγουμένως ἄπιστος, πρέπει, τώρα, νὰ πιστεύσῃ. Ὅστις εἶναι πιστός, δύναται, μετὰ τὰς ἀνωτέρω μαρτυρίας, νὰ πιστεύῃ περισσότερον. Ὡνομάσθημεν Χριστιανοί. Κατὰ συνέπειαν, πρέπει νὰ σεβώμεθα τὸ ὄνομα τοῦ «χριστιανοῦ», διὰ νὰ μὴ βλασφημῆται, ἔνεκα ἡμῶν, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Πρέπει, δέ, νὰ λάμπουν τὰ καλὰ ἔργα τῶν χριστιανῶν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων καὶ δοξάσουν οὗτοι τὸν Θεόν. Ἡ Ι' Κατήχησις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου πρὸς Φωτιζομένους θὰ λήξῃ μὲν δοξολογίαν εἰς τὸν Τριαδικὸν Θεόν.

(Συνεχίζεται)

32. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 124, στ. 30-31.

33. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 124, στ. 36-38 (Ἡσ. 65, 15-16).

34. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 125, στ. 14.

35. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 125, στ. 31-33 (Πρβλ. Πράξ. 9,21).

36. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 125, στ. 33-38 (Πρβλ. Πράξ. 26,14 καὶ Βλ. Α' Τιμ. 1,14).

37. Π. Τρεμπέλα, Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ, ἐκδοσις Γ', Ἀδελφότης Θεολόγων ἡ «Ζωή», Ἀθήναι 1955, σελ. 487.

38. Στέλιου Ῥάμφου, Ἰλαρὸν φῶς τοῦ κόσμου, Ἰδρυμα Γουλανδρῆ - Χόρν, Ἀθήναι 1990, σελ. 302.

39. Ματθ. 3,17, Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 126, στ. 1.

40. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 126, στ. 2 (Πρβλ. Λουκ. 3,22).

41. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 126, στ. 16-17 (Πρβλ. Μάρκ. 1,24).

* Τὸ κείμενον γράφει «σήμερον» (ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 126, στ. 19), ἐξυπονοοῦν τὴν ἐποχὴν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἡμῶν.

Ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

ΜΗΝΑΙΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, ΜΑΡΤΙΟΥ, ΑΠΡΙ-
ΛΙΟΥ καὶ ΜΑΪΟΥ

σὲ μικρὸ σχῆμα (17X24 ἐκατοστὰ), δέχρῳμη ἐκτύπω-
ση, χρυσόδετη βιβλιοδεσία, ἐνανάγνωστα στοιχεῖα.
Ἐτοιμάζονται τὰ ἐπόμενα Μηναῖα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Του κ. ΔΗΜ. ΦΕΡΟΥΣΗ

Έξάλλου αυτοί και ως εθνότητες ή φυλές βρίσκονται πιό κοντά μας και αποτελούν τὸ σκέλος τῆς ἰσορροπίας μας στὴ θύελλα τῆς δυτικῆς ἀλαζονείας, πού σὲ λίγο θὰ εἰσπορμήσει σ' ὅλο τὸν ἐλλαδικὸ χώρο, μὲ σκοπὸ νὰ τὸν ἐξουσιάσει!

Οἱ Προτεστάντες, οἱ Ρωμαιοκαθολικοί, οἱ Μισιονάριοι, οἱ «Ἱεραπόστολοι» θὰ κατακλύσουν σὲ λίγο τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Ἑσπερία. Μὲ σκοπὸ, ὅχι μόνο γιὰ νὰ κερδίσουν χρήματα καὶ ἄλλα ὑλικά ὀφέλη. Ἀλλὰ κυρίως καὶ γιὰ νὰ διαδώσουν τὶς ἰδέες τους, τὴ θρησκεία τους, τὴ ματαιόδοξη αἵρεσή τους, τὸν ἀνθελληνισμό τους (τὸ κάνουν ἤδη 200 χρόνια). Κι αὐτὸ θὰ γίνει συστηματικά. Μὲ πείσμα. Μὲ πειθὼ καὶ μελετημένη προπαγάνδα. Μὲ ἐπιχειρήματα καὶ δολιότητα. Καὶ μὲ ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα δημοσιότητας, πληροφόρησης καὶ ἐπηρεασμοῦ (ἐφημερίδες, ραδιοφωνικοὺς καὶ τηλεοπτικοὺς σταθμούς, σύγχρονα τεχνολογικά μέσα ἤχου καὶ εἰκόνας), ὅταν θὰ ἔρθει ἡ ὥρα!...

Ἡ λεγόμενη «ἐλεύθερη» Ραδιοφωνία καὶ Τηλεόραση, στὸ σκληρὸ ἀνταγωνισμό πού θὰ ἐπικρατήσει τότε, θὰ μιμηθεῖ ἀνενδοίαστα αὐτὴν τὴν ξενόφερτη τεχνολογία, τακτική καὶ ἀντίληψη. Καὶ μερικά κανάλια θὰ ἀκολουθήσουν πιστὰ τὸ χαμὸ τῆς σύγχυσης τοῦ δυτικοῦ ἐκβαρβαρισμοῦ καὶ τῆς ἀνθελληνοποίησης. Καὶ μόνο οἱ Ραδιοφωνικοὶ Σταθμοὶ τῆς Ἐκκλησίας, παίζοντας σωστὰ τὸν ἐθναρχικὸ τους ρόλο, θὰ μιλοῦν γιὰ Ρωμιοσύνη, γιὰ Ἑλληνισμό καὶ Ὁρθοδοξία, γιὰ ἀνθρωπισμό, γιὰ ἐνότητα καὶ εἰρήνη τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ κόσμου.

Ἀπ' αὐτοὺς θ' ἀκούγεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ ἀληθινὴ φωνὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν συνελλήνων, ὅπου γῆς.

Εἶναι αὐτὸ ἓνα ἐρτζιανὸ ἀνοιγμα, ἓνα ὄραμα, πού μπορεῖ νὰ φέρει μιὰν ἀναγέννηση. Καὶ νὰ διώξει μακριὰ τὸ φόβο, τὴν ἡττοπάθεια καὶ τὴν γκρίνια τῶν Νεοελλήνων, καθὼς θὰ διαπιστώνουν, ὅτι δὲν εἶναι «ἀνάδελφοι». Δὲν εἶναι μόνοι καὶ ἀπροστάτευτοι! Ἀλλὰ ὅτι στὰ πέρατα τῆς Γῆς ὑπάρχουν συνέλληνες καὶ συνορθόδοξοι ἀδελφοί. Φωνές ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης.

Ἐχουμε στὰ χέρια μας μιὰν Ἑλλάδα 5.000 χρόνων. Μιὰ Ὁρθοδοξία 2.000 χρόνων. Ἐνα Βυζάντιο 1.100 χρόνων. Μιὰ τουρκοκρατία 400 χρόνων. Καὶ ἓνα Νεοελληνισμό ἀκμαῖο, ζωντανό, μὲ ἀμέτρητα πρόσωπα, κείμενα, γεγονότα, θέματα πού ἐδραϊώνουν παραδόσεις, δείχνουν πορεῖες καὶ καταξιώνουν τὴ ζωὴ. Κι αὐτὰ ὅλα εἶναι ὁ πλοῦτος, τὸ περιεχόμενο, ὁ στόχος καὶ ἡ ἐνότητα τῶν ἐρτζιανῶν

τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ραδιοφωνίας. Τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐθναρχικοῦ ρόλου τῆς.

Εἶναι καίρια, στ' ἀλήθεια, ἡ ἱστορικὴ στιγμή τῆς ραδιοφωνικῆς αὐτῆς ἀνοιξης στὸν Ἐκκλησιαστικὸ χώρο. Δὲν πρέπει νὰ χαθοῦν οἱ φωνές, τὰ κείμενα, οἱ ἤχοι, οὔτε νὰ ἐπαναληφθοῦν λάθη!

Πρέπει ν' ἀνοίξουν οἱ πόρτες τῶν ἐρτζιανῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ἀνοichtoῦ ορίζοντα. Καὶ νὰ γίνεῖ ἔτσι μιὰ ἀμφίδρομη, ἐ-



λεγχόμενη πάντα, κίνηση τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν κόσμο. Μὲ τὴν ἀγωνιώδη φωνὴ ἀνθρώπων, ὁμάδων, μειονοτήτων καὶ κοινοτήτων πού ἀγαποῦν τὴν Ἐκκλησία καὶ θέλουν μέσα ἀπὸ σύγχρονα κανάλια ἐπικοινωνίας καὶ σχέσεων

νὰ βροῦν τὸ δρόμο τους. Ἀλλὰ καὶ κείνοι πάλι νὰ ἐμπλουτίσουν μὲ τὶς δικές τους φωνές, τοὺς ἤχους καὶ τὸ φρέσκο αἷμα τους, τὰ ἐρτζιανὰ κύματα τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτοὶ ὅλοι εἶναι ἓνας κόσμος πού συνωστίζεται ἤδη πνευματικά καὶ ἐπιθυμητικά μπροστὰ στὸν αὐλόγυρο τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἴσως ἐνδόμυχα φωνάζει «ἄρατε πύλας!». Καὶ ἡ ἐρτζιανὴ ἀνοιξη τῆς Ἐκκλησίας ἔχει καθήκον ν' ἀνοίξει τὶς πόρτες καὶ νὰ τοὺς ἀφήσει νὰ μιλήσουν. Ν' ἀκουστοῦν καὶ νὰ ἀκούσουν. Κι ἔτσι τελικά νὰ συνταχθοῦν στὶς γραμμές τῆς νέας πορείας πού ὁραματίζεται ἡ Ὁρθοδοξία στὸν κόσμο.

«Ἡ Ἐκκλησία σὲ θέματα πίστεως πρέπει νὰ προχωρή μὲ σθένος. Ἐχει τόσο κύρος πνευματικό, πού μπορεῖ νὰ χειριστῇ ὅ,τι θέλει καὶ ὅπως θέλει. Ἀρκεῖ νὰ διακινδυνεύη κάποτε ἐγκαιρα καὶ ψυχολογημένα καὶ νὰ ἔχη πεποίθηση, ὅτι οἱ πράξεις τῆς ἀγκαλιάζουν ὅλο τὸ ποίμνιο. Καὶ ὅτι τὸ μήνυμά της εἶναι ἀγγελμα τῶν πηγῶν καὶ τῆς σταθερῆς τῆς θελήσεως νὰ φέρη τὴν πίστη στὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Καὶ πρέπει νὰ τολμᾷ ἡ Ἐκκλησία. Γιατὶ ἡ πίστη δὲν εἶναι κάτι στατικό. Εἶναι πάντοτε ἓνα ἅλμα στὸ μέλλον. Εἶναι μία ματιά, ἓνα ἀτελεύτητο πέταγμα γιὰ μία καλύτερη χώρα. Ἀκριβῶς, ὅπως εἶναι καὶ ἡ σωστή, ἡ βαθύτερη δομὴ τῆς πνευματικῆς

ζωής: μία διαρκής επικοινωνία πίστεως, που έπειδή στους σύγχρονους καιρούς είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί μέσα στην κόλαση της καθημερινής ρουτίνας, ή ραδιοφωνική γέφυρα βοηθάει να κάνουμε μερικές συναντήσεις μέσα σε σιωπή και αλληλογνωσία» (Δ. Σ. Φερούση, «Εκκλησία και σύγχρονα μέσα επικοινωνίας», Αθήνα, 1970).

Αλλά ιδιαίτερα πρέπει να προσεχθούν από τη διοίκηση της Εκκλησίας και όλοι εκείνοι —κυρίως νέοι— που ήδη, με όποιονδήποτε τρόπο εργάζονται, συνεργάζονται ή έρχονται σε έπαφή με τους ραδιοφωνικούς σταθμούς της Εκκλησίας.

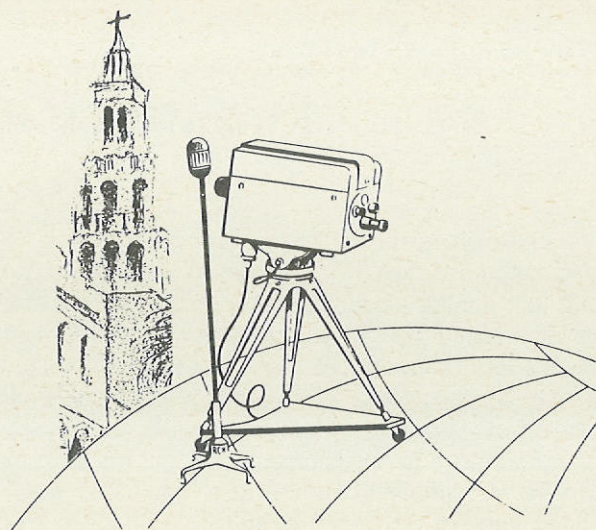
Αυτή την ώρα αποτελούν ένα σπάνιο, πολύτιμο ανθρώπινο δυναμικό, που ποτέ δεν είχε τόσο κοντά της ή Εκκλησία. Είναι άφοσιωμένα, ποιμαντικά στελέχη στον τομέα των έρτζιανών, τα οποία μπορεί να χρησιμοποιηθούν και σε άλλες δραστηριότητες, έξιςου σημαντικές, στην έρτζιανή ιεραποστολή.

Είναι, στο σύνολό τους, ψυχές προσφοράς, ανιδιοτέλειες και εύθυνης από τις οποίες, πραγματικά, μπορεί να έρθει μια αληθινή αναγέννηση στον επικοινωνιακό τομέα της Εκκλησίας και στη γενικότερη ποιμαντική διακονία της.

Τα στελέχη αυτά μάλιστα πρέπει να βρεθούν σε μια γενική σύναξη, ν' ακούσουν μερικά πράγματα, κάποιες γενικές, επικοινωνιακές κατευθύνσεις, ν' ανταλλάξουν απόψεις, να πουν τα προβλήματά τους και να πάρουν θάρρος, για το πολυσήμαντο, ποιμαντικό έργο που έπιτελούν στους καιρούς μας.

Εδώ, ίσως είναι ο κατάλληλος χώρος να διατυπωθεί και μια πρόταση, ή οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί άμεσα! Να συναντηθούν όλοι οι διευθυντές - υπεύθυνοι, κληρικοί ή λαϊκοί των ραδιοφωνικών σταθμών της Εκκλησίας και ν' ανταλλάξουν μεταξύ τους κάποιες απόψεις. Να δημιουργήσουν ανάμεσά τους ένα δίαυλο - δεσμό συνεννόησης και έπαφής, που θα εκφράζεται πρακτικά με κάποια έσωτερική ένότητα. Με άναμεταδόσεις, έπιλεκτικά, κάποιων προγραμμάτων. Με την έπίλυση προβλημάτων δεοντολογίας και αισθητικής του ήχου. Και με όποιαδήποτε βοήθεια —πνευματική και γνωστική— που οι καθημερινές, έρτζιανές ανάγκες απαιτούν.

Αυτές οι λίγες προτάσεις εντάσσονται μέσα στο εύφορο κλίμα της έρτζιανής άνοιξης της Εκκλησίας. Η όποια άνοιξη, με τα σημερινά δεδομένα και τη φθορά της «Ελεύθερης Ραδιοφωνίας», αποτελεί ιστορικό γεγονός μεγάλης, ποιμαντικής σημασίας. Όχι μόνο για την Όρθοδοξία και τη βέβαιη αναγέννησή της. Αλλά και για τον Έλληνισμό και τη Ρωμοσύνη.



Έρθε, ίσως, ο καιρός, καθώς λέει και η Αποκάλυψη του Ίωάννη, όπου μέσα στη Βαβέλ των φωνών, των ήχων, των ψευδοπροφητών και των πλάτων, πρέπει ν' άκουστεί στους άνοιχτους όρίζοντες, όλοκάθαρη, έπίμονη, πειστική και λυτρωτική ή φωνή της Εκκλησίας. Η φωνή δηλαδή της ζωής και της αλήθειας, προς το λαό.

«Και είδον και ήκουσα φωνήν άγγέλων πολλών κύκλῳ του θρόνου και των ζώνων και των πρεσβυτέρων και ήν ο αριθμός αυτών μυριάδες μυριάδων και χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντες φωνή μεγάλη· άξιόν έστι το άρνιον το έσφαγμένον λαβείν την δύναμιν και πλούτον και σοφίαν και ισχύν και τιμην και δόξαν και εύλογίαν...» (Αποκ. 5, 11-13).

(Συνεχίζεται)

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

* Έπισκόπου Άχελώου Εύθυμιού, ΑΘΩΟΣ (άπάντηση σε 56 έρείσματα της άπιστίας).

* Πρωτοπρ. Γ. Μεταλληνού, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.

* Καθηγ. Μάρκου Α. Σιώτη, ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.

* Καθηγ. Ίωάννου Φουντούλη, ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ, τόμοι Α' και Β'.

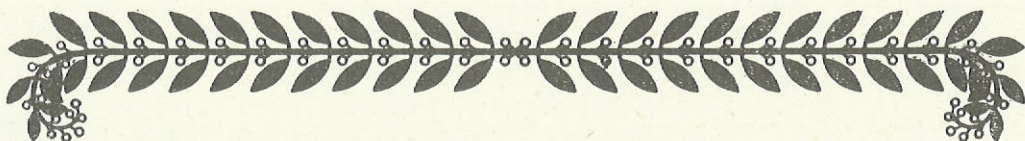
* Καθηγ. Βλασίου Φειδά, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (988 - 1988).

* Καθηγ. Άνδ. Θεοδώρου, ΑΜΩΜΟΙ ΕΝ ΟΔΩ ΑΛΛΗΛΟΥΪΑ (έρμηνευτικό σχόλιο στη Νεκρώσιμη Άκολουθία).

* Άγ. Γρηγορίου Νύσσης, ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ (είσαγωγή, κείμενο, μετάφραση, σχόλια άρχιμ. Π. Μπρούσαλη).

* Άρχιμ. Συμεών Π. Κούτσα, Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. Γιατί, τότε και πώς νηστεύουμε.

* Άρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπά, ΕΙΣ ΕΠΙΓΝΩΣΙΝ ΘΕΟΥ. Κυριακοδρόμιο στις εύαγγελικές περικοπές.



ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ



Ἐπισκ. Κανώπου Φιλήμονος
ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΣΑΛΠΙΣΜΑΤΑ

Πάντοτε, με συγκίνηση καὶ νοσταλγία, δεχόμαστε ἐδῶ, στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο, τὶς πληροφορίες, τὶς κινήσεις καὶ δραστηριότητες ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ ἑλληνορθόδοξα Πατριαρχεῖα. Γιατί μᾶς θυμίζουν, ἀλλὰ καὶ μᾶς βεβαιώνουν, περὶ τῆς ἀκοίμητης φλόγας ποὺ καίει στὶς ἀκριτικές αὐτὲς περιοχὲς τοῦ χριστιανικοῦ φωτὸς καὶ τῆς εἰρήνης.

Ἔτσι δεχτήκαμε καὶ τὸ νέο βιβλίο τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Κανώπου κ. Φιλήμονος «Ἐλεύθερα Σαλπίσματα». Πρόκειται γιὰ μιὰ συλλογὴ ἄρθρων ποὺ δημοσιεύθηκαν κατὰ καιροὺς σὲ ἑλληνικὴ τοπικὴ ἐφημερίδα τοῦ Καίρου. Καὶ περιλαμβάνουν διάφορα θέματα πίστεως, ἀγάπης καὶ ὀρθόδοξης ἀντίληψης.

Ὁ σ. με τὰ κείμενά του αὐτὰ διδάσκει στὸ ποίμνιο τὶς αἰώνιες ἀλήθειες τῆς χριστιανοσύνης. Ἀλλὰ καὶ φωτίζει πρόσωπα, γεγονότα καὶ καταστάσεις, μέσα ἀπὸ τὴν καθημερινὴ πραγματικότητα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Ἔτσι, ὥστε, τὸ βιβλίο νὰ εἶναι ἓνα χρήσιμο ἐγχειρίδιο γιὰ ὅσους ἐπιθυμοῦν νὰ πληροφορηθοῦν τὴ σκέψη καὶ τὴν πατρικὴ φωνὴ ἐκείνων ποὺ ὑπηρετοῦν στὶς μακρινὲς ἐπάλξεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀποψη τὸ βιβλίο εἶναι καὶ μιὰ μαρτυρία ζωντανὴ καὶ διατυπωμένη με ἀποτελεσματικὸ τρόπο, ὥστε νὰ γίνεταί κατανοητὸ ἀπὸ κάθε χριστιανὸ καὶ ὄχι μόνο. Καὶ νὰ συμβάλλει στὴ λύση πολλῶν προβλημάτων πνευματικῶν, μετὰ τὸ διάβασμά του.

Μ. Πρωτοπρ. Γεωργίου Τσέση
**Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΣΤΟ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟ**

Ὅπως τὸ συνηθίζει ὁ π. Γεώργιος Τσέσης, καὶ πάλι πρωτότυπος στὴν ἐπιλογὴ θέματος καὶ στὶς ἀγιολογικὲς σκέψεις του, μετὰ τὸ νέο βιβλίο του ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Τέρτιος», «Ἡ ἐνταξὴ τῶν Ἀγίων στὸ Ἑορτολόγιο».

«Ἐργασία» ἀπλῶς τὸ ὀνομάζει καὶ ἐλπίζει, ὅπως ἀναφέρει στὰ προλεγόμενά του, «ὅτι δίνει μιὰ γενικὴ εἰκόνα περὶ τῆς τιμῆς τῶν ἁγίων στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ τοῦ τρόπου με τὸν ὁποῖο ἐντάσσονται αὐτοὶ στὸ Ἑορτολόγιο».

Στὴν πραγματικότητα ὁμως πρόκειται γιὰ μιὰ σὲ βάθος ἔρευνα με πνευματικὲς, ἀγιολογικὲς καὶ ἱστορικὲς ἀπαντήσεις, ὄχι τυχαῖες, ποὺ ἐξαντλεῖ σχεδὸν τὸ θέμα ἀπὸ ἀποψη ὀρθόδοξη, μέσα στὶς 240 πυκνοτυπωμένες σελίδες τοῦ βιβλίου.

«Ἡ ἐνταξὴ τῶν Ἀγίων εἰς τὸ Ἑορτολόγιον τῆς Ἐκκλησίας, πάλαι καὶ νῦν» εἶναι ἓνα καυτὸ θέμα, πάντοτε ἐπίκαιρο, γιατί ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐξακολουθεῖ μέσα στοὺς αἰῶνες, νὰ ἀνακηρύττει ἁγίους, ἀφοῦ εἶναι ἓνας ὀλοζώντανος ὀργανισμός. Καὶ ἔχουν χρέος ὅλοι οἱ πιστοὶ χριστιανοὶ νὰ γνωρίζουν τὴ διαδικασία αὐτῆς τῆς ἀγιολογικῆς πράξης.

Καὶ ὁ π. Γεώργιος τὴν προσφέρει, με ὅλες τὶς παραμέτρους τῆς καὶ μάλιστα με ἓνα τρόπο κατανοητό, γλαφυρὸ καὶ λογοτεχνικὸ καὶ με ἓνα πλούσιο πῖνακα ἀπὸ σημειώσεις γιὰ πιὸ ἀπαιτητικούς ἀναγνώστες.

Με λίγα λόγια πρόκειται γιὰ

ἐπιμελημένη ἐκδοσὴ σὲ περιεχόμενο, γραφὴ καὶ παρουσία ἐπεξεργασμένη καὶ ἀριστα διατυπωμένη στὸν τομέα τῆς ἀγιολογίας.

Κυριάκου Πλησῆ
**ΜΕΤΑ ΤΗ ΧΡΕΩΚΟΠΙΑ
ΤΟΥ ΔΟΓΜΑΤΟΣ**

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου «Μετὰ τὴ χρεωκοπία τοῦ δόγματος» (ἐκδόσεις «Ἀστέρος»), εἶναι πολὺ γνωστὸς στὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Τὰ ἄρθρα του ἰδιαίτερα στὸ περιοδικὸ «Εὐθύνη» διακρίνονται γιὰ τὴν εὐαισθησία, τὴν διεισδυτικότητα καὶ τὴν ἐπικαιρότητά τους.

Ὅλα τὰ γραπτὰ του διαπνέονται ἀπὸ ἀνθρωπισμὸ, βαθιὰ πίστη καὶ ἐπίμονη ἐγνοία γιὰ τὸ ἔθνος καὶ τὸν ἑλληνισμὸ εὐρύτερα.

Εἶναι δάσκαλος. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ κείμενά του εἶναι προσεγμένα, δομημένα καὶ σαφῆ. Διατυπωμένα πάντοτε με ἀκρίβεια, κατανοητὰ ἀπὸ τὸν κάθε πνευματικὸ ἄνθρωπο, ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ ἐμβαθύνει στὴν τρέχουσα πραγματικότητα.

Τὰ δονήματα ποὺ περιλαμβάνονται σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο, καλύπτουν ἓνα μεγάλο φάσμα τοῦ πνευματικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου μας, με κεντρικὴ ἀναφορὰ σὲ συστήματα, δόγματα καὶ φραγμούς, τὰ ὁποῖα, ἀφοῦ δεσμεύουν τὴν ἐλευθερία καὶ δημοκρατία, δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ θεωρηθοῦν φιλόφθονα.

Ἀλλὰ ὁ σ. ἀσχολεῖται καὶ με τὴν Εὐρώπη, τὸν Τρίτο Κόσμο καὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ συστήματα, δίνοντας, με τὴν ἀδρὴ πέννα του, τὶς πιὸ πνευματικὲς ἐκδοχές. Ἐκδοχές γιὰ ἓνα κόσμον πιὸ ἐλεύθερον καὶ πιὸ ἀνθρώπινο.

Φς

Η ΥΠΕΡΕΚΑΤΟΝΤΑΜΕΛΗΣ ΧΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΟΥ ΦΕΡΟΥΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΙΩΑΝΝΗΣ

Τού κ. Κων. Μ. Κονταξόπουλου, Δρος Ιατροῦ

Πολυπληθεῖς οἱ Ἅγιοι ποὺ ἔχουν τὸ ὄνομα Ἰωάννης στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας. Ἀσφαλῶς κανένα ἄλλο ὄνομα δὲν ὑπάρχει ποὺ νὰ τὸ ἔχουν τόσοι πολλοὶ Ἅγιοι.

Τὸ ὄνομα Ἰωάννης τὸ φέρουν περίπου **129 Ἅγιοι** τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ προέρχεται ἀπὸ τὸ ἑβραϊκὸ ὄνομα Γιοχάνες ποὺ σημαίνει ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐλεημένος.

Ὅλοι οἱ μῆνες τοῦ ἔτους εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ἐορτάζοντες Ἅγίους μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα. Ἀλλ' ἀπ' ὅλους τοὺς μῆνες ὁ Μάϊος ὑπερέχει, γιατί 17 διαφορετικοὶ Ἅγιοι μὲ τὸ ὄνομα Ἰωάννης γιορτάζουν μέσα σ' αὐτόν. Ἀμέσως μετὰ ἔρχεται ὁ Σεπτέμβριος μὲ 16 γιορτές.

Τὸν Ὀκτώβριο γιορτάζουν 14 Ἅγιοι μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα. Τὸν Ἰούνιο καὶ τὸν Νοέμβριο γιορτάζουν 12, τὸν Δεκέμβριο 10. Ἐννέα ἐορτάζοντες Ἅγίους μὲ τὸ ὄνομα Ἰωάννης ἔχουν ὁ Ἰανουάριος, ὁ Φεβρουάριος, ὁ Μάρτιος, ὁ Ἰούλιος καὶ ὁ Αὐγустος. Τέλος ὁ Ἀπρίλιος ἔχει τοὺς λιγότερους ἐορτάζοντες ἀπ' αὐτούς, δηλαδή ὀκτώ. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἅγίους ὑπῆρξαν Ἀρχιερεῖς. Συγκεκριμένα ἐννέα Πατριάρχες, τέσσερις Μητροπολίτες καὶ δώδεκα Ἐπίσκοποι. Πολλοὶ ὑπῆρξαν μάρτυρες ἀλλὰ καὶ νεομάρτυρες. Ἐπίσης πάρα πολλοὶ ὑπῆρξαν ὁσίοι καὶ μερικοὶ βασιλεῖς.

Μέσα στὴν ὑπερεκατονταμελῆ χορεία τῶν Ἁγίων μὲ τὸ ὄνομα Ἰωάννης οἱ πλέον κορυφαῖοι καὶ ἐξέχοντες εἶναι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ Βαπτιστής, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστής, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Ὅλων αὐτῶν τῶν σπουδαίων Ἁγίων ἡ ζωὴ, ἡ δράση, τὰ ἔργα, οἱ γιορτές τους εἶναι πολλὰ γνωστὰ στοὺς περισσότερους Χριστιανούς.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ Βαπτιστής, ὁ ἑνδοξος Προφήτης καὶ Μάρτυρας εἶναι μιὰ κορυφαία προσωπικότητα στὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία. Ἡ σύναξή του γιορτάζεται ὡς γνωστὸν στὶς 7 Ἰανουαρίου, τὴν ἐπομένη τῆς μεγάλης ἐορτῆς τῶν Θεοφανείων ποὺ βάπτισε τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. Αὐτὴ τὴν ἡμέρα συνήθως γιορτάζουν καὶ οἱ περισσότεροι χριστιανοὶ ποὺ φέρουν τὸ ὄνομα Ἰωάννης.

Στὶς 23 Σεπτεμβρίου ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει

τὴν Σύλληψη τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ.

Στὶς 24 Ἰουνίου γιορτάζει τὸ γενέσιό του, δηλαδή τὴν γέννησή του. Στὶς 29 Αὐγούστου, τὴν ἀποτομὴ τῆς τιμίας κεφαλῆς του, ἡμέρα ποὺ γίνεται αὐστηρὴ νηστεία ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανούς. Στὶς 24 Φεβρουαρίου γιορτάζεται ἡ πρώτη καὶ ἡ δεύτερη εὐρεση τῆς Τιμίας Κεφαλῆς του καὶ στὶς 25 Μαΐου γιορτάζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας ἡ τρίτη εὐρεση τῆς Τιμίας Κεφαλῆς του.

Ἄλλη μεγάλη καὶ σπουδαία προσωπικότητα στὸν Χριστιανισμό εἶναι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστής, ὁ Ἀγαπημένος Μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκτός τοῦ ὅτι ὑπῆρξε στενὸτάτος συνεργάτης τοῦ Κυρίου ἦταν καὶ συγγενὴς του. Ἐγραψε ὡς γνωστὸν τὸ περίφημο Εὐαγγέλιό του, τὶς τρεῖς Καθολικὲς ἐπιστολὲς καὶ τὴν Ἀποκάλυψη, τὸ μόνο προφητικὸ βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος γιορτάζει στὶς 8 Μαΐου καὶ στὶς 26 Σεπτεμβρίου γιὰ τὴν μετὰστασή του στοὺς οὐρανοὺς.

Ὁ τρίτος κατὰ σειρὰν κορυφαῖος Ἰωάννης εἶναι ὁ Χρυσόστομος, ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ὁ μεγαλύτερος τῶν ρητόρων της. Ἐξ ἄλλου γι' αὐτὸ πῆρε καὶ τὴν προσωνυμία Χρυσόστομος. Τὸ συγγραφικὸ ἔργο του εἶναι πολλὸ μεγάλο καὶ ἀξιοθαύμαστο.

Ἡ θεία Λειτουργία του εἶναι αὐτὴ ποὺ τελεῖται τὶς περισσότερες ἡμέρες τοῦ χρόνου στὴν Ἐκκλησία μας. Ὑπῆρξε ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τὸ 397 ἕως τὸ 404. Ἡ ἱερὴ μνήμη του τιμᾶται στὶς 13 Νοεμβρίου καὶ στὶς 27 Ἰανουαρίου, ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων του, ἐπίσης στὶς 30 Ἰανουαρίου μαζί μὲ τοὺς δύο μεγίστους Ἱεράρχας, τὸν Βασίλειο καὶ τὸν Γρηγόριο.

Ὁ τέταρτος κατὰ σειρὰ κορυφαῖος Ἰωάννης εἶναι ὁ Δαμασκηνός ἢ Χρυσορρόας. Ἐπίσης μεγάλος Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ὁ μεγαλύτερος ὕμνογράφος της. Γεννήθηκε στὴ Δαμασκὸν περὶ τὸ 676, γι' αὐτὸ καὶ ἡ προσωνυμία του Δαμασκηνός, καὶ πέθανε τὸ 754.

Τὸ μεγαλύτερο δημιούργημά του στὴν ὕμνογραφία ὑπῆρξε ἡ Ὀκτώηχος. Ἡ ἱερὴ μνήμη του γιορτάζεται στὶς 4 Δεκεμβρίου.

(Συνεχίζεται)

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

«Εσιώπα»!

Σιωπά ό «Λόγος»! Ό ύπέροχος άγορητής της Γαλιλαίας πού έγοήτευε τά πλήθη, τώρα τηρεί μιá μυστηριώδη σιωπή, ένώπιον του Πιλάτου, του έκπροσώπου της κραταιάς Ρώμης. Σιγή όμως βαρυσήμαντη και εύγλωττη! Ό σιωπηλός ύπόδικος, πού όμως κρύπτει ήθικό μεγαλείο, είναι ό Άθώος. Και ό Παντοδύναμος, πού θα μπορούσε νά συντρίψει ως σκεύη κεραμέως τούς δικαστές Του σιωπά θεοπρεπώς. Ήρεμος, άτάραχος τούς άντικρύζει «ώστε θαυμάζειν τόν ήγεμόνα λίαν»! Στά ψευδολογήματα των συκοφαντών άντιτάσσει σιωπήν. Είναι ή καλύτερα άπάντησί Του σ' ένα κόσμο φαύλο, πού δέν συζητεί άλλά φονεύει, στραγγαλίζει τó δίκαιο, ποδοπατεί την άλήθεια. Ό άκμων συντρίβει πολλές σφύρες, ύποφέροντας ήσυχά τά χτυπήματά των. Άνεξίκακος, μακροθυμεί. «Ως πρόβατον επί σφαγήν ήχθη και ως άμνός άφωνος, ούκ άνοίγει τó στόμα αυτού»!

Είναι λοιπόν σκόπιμη ή σιωπή Του. Σιωπή όχι του ένόχου ή του ποτημένου, άλλά του Άθώου και του Ίσχυρού πού μακροθυμεί...

Άλλά και **σήμερα σιωπά!...** Καθ' ήν στιγμήν τó κακό, τó ψεύδος και ή άδικία όργιάζουν στόν πλανήτη μας, ό ούρανός μένει — νομίζεις — κατάκλειστος. Και είναι πολλοί εκείνοι πού σκανδαλίζονται... Άλλά θα έλθει στιγμή, πού θα όμιλήσει Έκείνος πού τώρα σιωπά. Όπως συνέβη και τότε. Ήλθε ή στιγμή και ή σιγή έλύθη. Καί έξαπελύθη ή καταστροφή στη θεοκτόνο πόλι Ιερουσαλήμ. Ύστερα από μία πολιορκία άπερίγραπτης φρίκης κατά τόν ιστορικόν Ίωσηπο (μητέρες κατήντησαν νά μαγειρέψουν τίς σάρκες των παιδιών τους για νά τίς φάγουν...), ή συμφορά του 70 μ.Χ. σάν βδέλυγμα της έρημώσεως ένέσκηψε και δέν έμεινε «λίθος επί λίθον» κατά την προφητική φράση αυτού του Κυρίου.

Ό Θεός σιωπά λοιπόν και σήμερα και μάς περιμένει. Είναι Θεός άγάπης άλλά και δικαιοσύνης. Ή σιωπή Του είναι μιá όμιλία και προειδοποίηση. Άς όργιάζει ή σκανδαλώδης άδικία. Ό θρίαμβος του ψεύδους και των κακών θα λήξει άλλά και οι δοκιμασίες των έναρέτων θα λάβουν τέλος. Ό πιστός Χριστιανός δέν σκανδαλίζεται από τίς άντινομίες της ζωής. Επίσης άν μερικές φορές δέν εύρίσκει ίκανοποιητική λύση στο άκανθώδες πρόβλημα της θεοδικίας, έμπιστεύεται όμως στην πάνσοφη Άγάπη του Θεού και άναφωνεί: «Ω βάθος πλούτου και σοφίας και γνώσεως Θεού. Ως άνεξερεύνητα τά κρίματα αυτού και άνεξιχνίαστοι αί όδοί αυτού».

Μάς ζητάει νά τó ζητάμε!

«Πάσα ή κτίσις ήλλιοϋτο φόβω, θεωρούσά Σε έν σταυρώ κρεμάμενον Χριστέ...». Πυκνά και έντονα τά αισθήματα της ήμέρας. Πελώριος νοητός σταυρός, δεσπόζει πάνω άπ' τόν κόσμο. Ένώπιον του Έσταυρωμένου, ό χριστιανός. Καρδιές πού δέν σταματούσαν άλλες ώρες μπροστά στο Χριστό, τώρα δείχνουν συντριμμένες. Τί μεταμορφώσεις πού γεννούν τά Πάθη...

Ό,τι προετοίμαζε ό Θεός δια μέσου των αιώνων, πραγματοποιείται σήμερα. Ή βουλή του Θεού για τη σωτηρία μας ύπογράφεται με τó τίμιο Αίμα του Θεανθρώπου. Ή άναπαλλόμενη ήχώ των Παθών, από τó 33 μ.Χ., φτάνει σέ μάς, στην καρδιά μας, στα 1993. Πορεία 20 αιώνων, πού δέν έσβησαν την ήχώ των Παθών. Άντιθέτως, την καθιστούν πιό ζωντανή.

Ή όδύνη στο πρόσωπο του Χριστού, δέν είναι για τó δικό Του Πάθος. Κάποιους άλλους πονάει, για την άρνηση της προσοικειώσεως και την απομάκρυνση από τó νόημα της υπέρτατης Θυσίας Του. Δέν μάς ζητάει λουλούδια. Του άρκει τó άκάνθινο στεφάνι. Τά πάθη της καρδιάς μας κι οι άνομίες της ζωής μας είν' εκείνο πού ζητά. Τó ζήτησε από τόν άσκητη Ίερώνυμο κατά τη Γέννησή Του. Τó ζητά και τώρα, για νά τó ξεπλύνει με τó άχραντο Αίμα Του. Πάντα ζητάει την άμαρτία μας, για νά τη συγχωρεί. Φτάνει νά τó ζητήσουμε κι εμείς...

Τί νά πεί κανείς...

Τό διαβάσαμε και αυτό: «Τά ζωάκια πού έχουν την κακή τύχη νά “φιλοξενοϋνται” στόν Έθνικό Κήπο, δέν τά άφησαν παραπονεμένα. “Ζούνε” και αυτά με λιτότητα και ήδη άρχισαν ένα - ένα νά μάς αφήνουν χρόνους από την πείνα. Άπό τόν περασμένο Όκτώβριο μέχρι σήμερα, έχουν ψοφήσει από άσιτία δύο έλάφια, τέσσερα παγώνια, ένας αϊγαγρος, δύο κρητικά κρι - κρι για νά μη σάς πω για τίς πάπιες πού με την επέλαση διάφορων πεινασμένων Άλβανών έχουν άποδεκατιστεί!

Άν δέν πάμε εμείς νά ταΐσουμε τά ζωντανά, ό Έθνικός Κήπος θα μετατραπεί σέ νεκροταφείο ζώων», τηλεφώνησαν δύο κυρίες από τó Μαρούσι.

— Τί νά πεί κανείς!...

Προάγονται τά άρχαία!

Έπεκτείνεται από τόν Σεπτέμβριο του 1993 στην πρώτη τάξη των Γυμνασίων όλης της χώρας, ή διδασκαλία των παλαιότερων μορφών της ελληνικής γλώσσας: άρχαία, βυζαντινή και λογία, όπως άνακοί-

νασε ό επί τής Παιδείας Υπουργός. Παράλληλα, προβλέπεται —και αφού προηγηθούν οι ανάλογες διαδικασίες— οι παλαιότερες μορφές τής ελληνικής να διδάσκονται και στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου, κάτι που αναμένεται να επιτευχθεί σε τρία χρόνια από σήμερα.

— Έπιτέλους!...

Ντροπή

«Είναι ντροπή για μάς να έρχεται ό κόσμος, να μάς ζητάει να δεί το σπίτι του Παπαφλέσσα και μείς να του δείχνουμε αυτά τα έρείπια». Ό πρόεδρος τής κοινότητας Πολιανής Μεσσηνίας Κ. Πουλόπουλος δεν κρύβει τήν αγανάκτησή του, καθώς ξεναγεί στο χώρο που γεννήθηκε ό Γρηγόριος Δικαίος. Το ίδιο και για το σπίτι του Άναγνωσταρά, που βρίσκεται στήν ίδια κοινότητα.

Δυστυχώς, πλὴν όρισμένων εξαιρέσεων, τα περισσότερα σπίτια των ήρώων τής Έπαναστάσεως έχουν μετατραπεί σε σωρό από πέτρες ή —στήν καλύτερη περίπτωση— σε μισογκρεμισμένα δωμάτια. Καμιά ουσιαστική ενέργεια δεν έχει γίνει και για το σπίτι όπου γεννήθηκε ό Όδυσσεάς Άνδρουτσος, στήν Πρέβεζα. Όρισμένα σπίτια αγωνιστών, όπως του Κολοκοτρώνη και άλλων, έχουν αναπαλαιωθεί και λειτουργούν σαν μουσεία.

Άσφαλώς, απαιτείται ουσιαστικός σεβασμός. Μη φτάνουμε στο σημείο «ή βαθιά συγκίνηση» να μάς δονεί μόνο στις 25 Μαρτίου κάθε χρόνου... Κι από κει και πέρα, όλα ν' ακολουθούν τήν πορεία τους στο χρόνο, έτσι, χωρίς καμιά παρέμβαση...

Άν...

Μοιάζει μ' ένα λιλιπούτειο μεταλλικό ποντικάκι, που δεν ξεπερνάει το μέγεθος μιās σταφίδας! Πίσω από τήν άσπερία εμφάνισή του, όμως, κρύβεται ένα μικρό ρομπότ, το όποιο άποτελεί τή μεγαλύτερη έλπίδα τής σύγχρονης Ίατρικής.

Ό «Μουσού», όπως ονομάζεται το ποντικάκι, κι οι άκόμη πιό μικροσκοπικοί «άπόγονοί» του —που θα κατασκευαστούν στο μέλλον— μιιά μέρα θα μπορούν να περιπλανούνται μέσα στο ανθρώπινο σώμα, όπου θα έκτελούν λεπτεπίλεπτες χειρουργικές επεμβάσεις ή θα βοηθούν στις ιατρικές διαγνώσεις.

Πρός το παρόν, όμως, ό «Μουσού» δεν είναι παρά ένα από τα έκθέματα τής Έκθεσης Παιχνιδιών Ύψηλης Τεχνολογίας, ή όποία άνοιξε τις πύλες της στο Τόκιο.

Οι Ίάπωνες έπιστήμονες, πάντως, γνωρίζουν καλά ότι πολὺ σύντομα το μεταλλικό ποντικάκι θα γίνει το απαραίτητο εργαλείο στη μικρομηχανική και τή μικροχειρουργική. Μεταφέροντας μέσα στη λιλιπούτεια κάσκα του, μιιά βιντεοκάμερα - μινιατούρα, ό «Μουσού» θα είναι σε θέση να φθάσει σε σημεία του σώ-

ματος που κανένα χειρουργικό νυστέρι δεν έχει καταφέρει να φθάσει μέχρι σήμερα.

Άλλες χρήσιμες άποστολές του ιαπωνικού ρομπότ, θα περιλαμβάνουν δειγματοληψία από όγκους, ξεμπλοκάρισμα των άρτηριών, καθώς και μέτρηση τής πίεσης στα διάφορα σημεία τής καρδιάς.

Ό «Μουσού», ό όποιος είναι ένα κυβικό έκατοστό και ζυγίζει 4,3 γραμμάρια (!) κέρδισε έπάρξια και τήν άνάλογη θέση στο βιβλίο των Ρεκόρ Γκίνες, ως το μικρότερο ρομπότ του κόσμου, ξεκινώντας έτσι τήν καριέρα του μ' έναν... λιλιπούτειο θρίαμβο.

Άν οι ίσχυροί τής γής κατηύθυναν τις δυνάμεις και τα πλούτη της, στή βελτίωση τής ζωής... Άν...

—Και στα δικά μας!

Η τοπική κυβέρνηση τής Νέας Ουαλίας, τής μεγαλύτερης πολιτείας τής Αυστραλίας, εξέτάζει το ένδεχόμενο να άπαγορεύσει με ειδικό νόμο το κάπνισμα σε όλους τους κλειστους χώρους, κάτι που δεν έχει συμβεί σε όποιοδήποτε μέρος του κόσμου, έως τώρα. Ειδικότερα, το πολιτειακό ύπουργικό συμβούλιο, θα εξέτάσει ένα σχέδιο νόμου, για τήν εφαρμογή τής άπαγορεύσεως αυτής, που προβλέπει ότι:

—Μόνο σε άνοικτους χώρους και στα σπίτια τους θα μπορούν να καπνίζουν νόμιμα οι καπνιστές.

—Σε όλους τους κλειστους χώρους, όπως ξενοδοχεία, έστιατόρια, συγκοινωνίες, άεροδρόμια, κλειστά στάδια, γραφεία, εργοστάσια κ.λπ., το κάπνισμα θα άπαγορευθεί...

—Και στα δικά μας!...

Ένα... «μετά»!

Πρωταθλητές μέ... 115 χρόνια στήν πλάτη! Στους πίνακες τής Έθνικής Στατιστικής Ύπηρεσίας, έμφανίζονται περισσότεροι από 200 υπεραιωνόβιοι στήν Ελλάδα.

Μερικοί, μάλιστα, δηλώνουν ότι δεν έχουν σκοπό να τό... βάλουν κάτω!

Ό καθηγητής Ύγιεινής και Κοινωνικής Ίατρικής στο Άριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης κ. Βασ. Κατσουγιαννόπουλος —με άφορη τήν αναγνώριση από τήν ΕΟΚ του ρεκόρ μακροζωίας (μέσος όρος 79,2 χρόνια) που κατέχουν οι Έλληνες στήν Κοινότητα— παρατηρεί: «Σύντομα ό μέσος όρος μακροζωίας στήν Ελλάδα θα είναι άρκετά πιό πάνω από τα 80 χρόνια. Στήν Εύρώπη οι Σουηδοί έχουν μεγαλύτερο μέσο όρο». «Η Έθνική Στατιστική Ύπηρεσία», προσθέτει, «κατέγραψε περιπτώσεις που Έλληνες έφτασαν ή ξεπέρασαν τα 115 χρόνια».

Πολύ - πολὺ ευχάριστα, άσφαλώς, τ' άποτελέσματα τής στατιστικής έρευνας. Έμείς εύχόμαστε όλοι οι άνθρωποι να φτάσουν τα ζηλευτά αυτά χρόνια και —γιατί όχι— να τα περάσουν. Καλό όμως είναι να σκεφτόμαστε ότι υπάρχει και ένα... «μετά»!...